

תמוז - אב - אלול התשע"ה

18

כתר מלכות

בטאון פנימי היו"ל ע"י איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים" ספרדית תכב"ץ ומוסדותיה

36 ויהי איש מצליח

ראיון מקיף עם אורי
המהדורא החדש
של ע"ת "איש מצליח"

48 מאיר עיני חכמים

סקירה מאופת על ספרו
החדש של מרן שליט"א
"בית נאמן"

54 הקבלת פני רבו והכנסת ס"ת

לאריות תמונות

מה כתבנו?

דבר המערכת	3
הלכם בראשם	4
הלכות הרחמים	6
הזרת מלך	8
נאמנים דבריו	14
מקראי קודש	18
דתי המלך	24
מוסר מלכים	26
ויהי איש מצליח	36
נקודת אור	46
מאיר עיני חכמים	48
הקבלת פני רבו	54
הכנסת ס"ת	58
הלכות קטנות	62
כסא רחמים שלי	68
חשובצים זהב	75
חדשות אני מגיד	76
חדש באוצר	88
והיו עיניך	90
שהשמחה במעוננו	93

בשער: מרן רה"י בתפילת שחרית

איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים" ספרדית תכ"ץ ומוסדותיה

עורך אחראי: הרב יהונתן ש. מאזוז

ניהול הפקה: הרב עובדיה מאזוז

כותבים ומשתתפים: הרב מצליח

עמוס מאזוז, הרב אדיר כהן,

הרב עובדיה חן, הרב יהושע כהן,

הרב אלעד עשוש, הבח': איתן חדאד

אלחנן חדאד, דורי פרחי

ביקורת: הרב רפאל מאזוז

מזכירת המערכת: נ. ורדי

גרפיקה ועימוד: שזהם OVD555@gmail.com

הדפסה: אביבית הפקות-054-6740977

המען למכתבים:

ת.ד. 2750 מיקוד: 51127

לציין עבור כתר מלוכה

טל': 0504158562

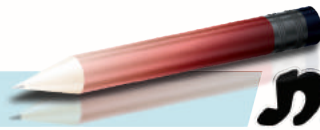
פקס: 03-6774060

דוא"ל: keter.meloca@gmail.com

הבטאון יוצא לע"נ החכם השלם שייף עייל שייף

נפיק ועסיק באורייתא תדירא, הרה"ג שנזדכך

ביסורים רבים ר' יען חדאד זצוק"ל ת.נ.צ.ב.ה.א.

דברי האערכת

הרהורי דברים

מכתב שהגיע למערכת

כמו בכל ערב שבת, אני מוצא את עצמי מאיץ זוג רגלים בין סמטאותיה של העיר השכנה, וידי מוללות עניבה סוררת שלא מתגמשת בזמן הלוחץ, ודורשת את מלא תשומת לב.

כאילו לא הייתי לפני מספר חודשים בשעה זו, משורר על תרן-גולת לגלגולת, דשן ושבע, אך מסתבר שהחולות שנוספו בשעון הקיץ התאדו כלא היו, ואני שוב מנסה לעצור את השמש כיהושע בגלגל, מבוהל על האיחור "הלא" צפוי.

זהו, מרחוק אני רואה את הדקלים שמצלים על כיפת בית הכנסת, ונדמה לי שהפעם הפינה שם ריקה. לא, אני לא מדבר על ה'מזרח' בהיכל, הנושא לא מטריד אותי להגע, הרי מי יחמר לעלות חזן ולהסתכן בנשיפותיהם של קצרי הרוח?!

מהר מאוד אני כבר עומד בפנינת הרחוב מול תחנת המוניות, ולאכזבתי היא שוב מאויישת. שלחתי לעבר אחראי המשמרת כמידי שבת בפעם המי יודע מה, "שבת שלום" כמה עם החיך הכי עממי שיכול למתוח בני ברק ששמוני, מנסה לטפס עוד טיפה על הסלע הזה, וכשהוא הגיב, כבר הייתי מסלסל ב"נצינים נראו בארץ..."

השבת פרסה כנפים כלשהם, והשמש טבלה באיזשהו ים, וכולי וכולי, כמיטב קולמוסיהם של סופרינו הוותיקים. אנחנו אחרי ההמנון של ליל שבת "גדל אלוקים חי", לחצנו ידיים לבביות לכל צעיר שנקלע אלינו לתפלה בתקווה לפגוש אותו כאן בעוד שבוע, והנה אני שוב בפנינת הרחוב מול תחנת המוניות. הוא עדין היה שם. וזה בדיוק מה שאמרת לי: "אתה עדין כאן? לא מגיע להינות מהשבת ולשבת עם המשפחה? למה כשכולם נהנים מחויה משפחתית, אתה צריך להיות תקוע בחדרון חשוך ולעבוד בשעות מאוחרות?"

הוא ראה את הכנות במבט שלי, והתגובה שלו זעזעה אותי! אני מנסה לצטט: "מה אני יעשה, פרנסה, תוקעים לי משמורת רק בשישי שבת". וזה אז קרה. החילוני "השייגן", מחלל השבת "ומזכה" את הרבים, זרק לי את המלים שאני לא ישכח אותם בחיים: "אתה חושב שאני רוצה לעבוד בשבת? בחלומות הכי שחורים שלי לא האמנתי שאני יעבוד בשבת! תאמין לי אני רק מוצא עבודה אחרת אני לא נשאר פה שניה!" הוא תפס אותי לא מוכן לתשובה הזו, ובמשפט הבא העיניים שלו היו כבר לחות, דמעה מתגלגלת, ראיתי לפחות אחת.

דברנו על אמונה, תקווה, ופרנסה בזכות השבת, ונפרדנו. אם בשבת הבאה אני יפגוש אותך שוב, אינני יודע, אך מה שבטוח שאם בכל זאת הוא ישב כאן עיניו יהיו מושפלות, מתנצלות, וקרובות הרבה יותר לבית הכנסת מתמיד. חוד של מחט בטוח כבר נפתח...

המשכתי בדרכי כשרגלי קלות, ומשב השבת רק טפח על הסיפוק שמילא אותי.

בעיני זה היה נראה כל כך טבעי, אך מיד כשחלפתי על השלט "ברו ים הב לי לבני ברק (הטעות במקור)" ונכנסתי לתחומי העיר, גיליתי שאנחנו ייצורים חריגים בנף.

זה שלא צרחתי לעברו "שייגן" "שבאס" ותרמתי לו עוד כמה ק"ג של שנאת דת, זה לא דבר מובן מאליו.

זה שתנכו אותנו להעניק מלא חופניים אהבה ליהודי באשר הוא, זה לא הדרכה בסיסית במחוזותנו.

זה שלא הגביהו לנו את "ליבו" מעבר למותר, והשאירו אותנו עממים, עם נגישות ושפה עם כל דמות וצורה, זה לא עיצוב אישיות מקובל...

ומה אנחנו עושים בכלל מעבר לגבולות העיר בני ברק בלילי שבתות? חזונות? מה זה? איך אפשר לרקוד עם זה "אורה"? לא ביטול תורה.

זה מבלי להזכיר את צרור המפתחות שנמסרו לנו בישיבה, אשר פותחים בפנינו שער בלבבות מוגפים אצל העם שבשדות, בינהם: קריאה בתורה, ידע מעשי בהלכה, נסיון בדרשות עממיות, ועוד.

חברים, זה לא מובן מאליו! זכינו להסתופף תחת שולי אדרתם של רבותינו מרן שליט"א ורובני הישיבה, שהעניקו לנו בדיוק את מה שהתורה וההלכה יצקה, השקפה טהורה וצרופה, מבלי להתנדנד על פי משב הרוח במחוזותינו. רק נאחל למרנן ורבנן אורך ימים על ממלכתם, ויזכו להעמיד תלמידים כהנה וכהנה, ברב טובה ונחת, ובביאת משיח צדקנו בב"א.

יצחק. ח

מלכם בראשם

פנינים מחשבתו של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל

ביאורים ערבים ונפלאים על פרקי אבות, המתובלים בהגיגי מוסר, שנאמרו מפ"ק של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל, רעיונות אלו נאמרו בשיעורים שמסר בין מנחה לערבית, ונכתבו על ידו בראשי פרקים, ונערכו והורחבו עתה ע"י נכדו הי"ו.

הוא הִיָּה אומֵר, חִבֵּיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצַלְם, חֶבֶה יִתְּרָה נֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצַלְם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט', ו'):
כִּי בְּצַלְם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם (אבות פ"ג משנה י"ח).

חביב אדם שנברא בצלם. התנא בא ללמדנו מה היא מעלת האדם, הרי גם הוא בשר ועצמות כשאר בע"ח! ומותר האדם מן הבהמה אין. אך באמת, מה מאד גדלה מעלתו, שנברא בצלם אלקים, וניתנה בו הנשמה הטהורה אשר היא חלק אלו"ק ממעל, וכמו שנאמר: וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב' ז'). ואילו אח"כ ביצירת הבהמה כתוב: ויצר ה' אלקים מן האדמה כל חית השדה וכו' (שם י"ט). ביאר הכתוב שיש באדם ב' בחינות, הגוף - עפר מן האדמה, והנשמה - היא חלק אלו"ק ממעל, ויפח באפיו נשמת חיים. אבל שאר בעלי חיים גם החיות שלהם מהאדמה. ולפיכך בבהמות נכתב 'וייצר' ביו"ד אחת, ובאדם כתוב 'וייצר' בב' יודי"ן, ופירשו חז"ל במדרש רבה (ב"ר י"ד ג') שבאדם היו שתי יצירות, הגוף מן התחתונים והנשמה מן העליונים. משא"כ בבהמה הגוף והחיות הכל מחומר הארץ, ולכן נאמר בהם 'ויצר' ביו"ד אחת.

וכשנתבונן נראה, כי לגבי האדם נאמר: "את האדם עפר מן האדמה" - הזכיר בתחלה את הפעול (האדם), ואחר כך את האדמה ממנה לקָח. ואילו לגבי בעלי החיים נאמר: "מן האדמה כל חית השדה" - הזכיר קודם את האדמה, ואחר כך את הפעול (חית השדה). כי האדם נברא בצלם אלקים - הנשמה הטהורה אשר היא חלק אלו"ק ממעל, ולא שמשה האדמה אלא לחומר שממנה נוצר. משא"כ חית השדה עיקר הויתם מן האדמה, וכמו שנאמר: "תוצא הארץ נפש חיה" - שאף נפשם וחייתם יצאה מן הארץ.

והנה לכל אחד מבעלי החיים יש לו טבע מיוחד ומדה מסוימת המת ייחסת אליו, ונבדל בה משאר הבהמות והחיות, כגון הגבורה לארי והזריזות לנמלה והצניעות לחתול וכיו"ב. אולם אינם כוללים כמה מדות יחדיו, לדוגמא הארי גבור ואינו זריז והנמלה זריזה ואינה גיבורה. גם לעולם לא ימצא בהם דבר והיפוכו למשל הנמלה תזדרז תמיד ולעולם לא תתעצל. ולכן גבי הבע"ח נאמר "מן האדמה" בלבד, כי הם נבראו כל אחד מגוש אדמה אחד

ולכן לא קבלו כי אם רק כח אחד מיוחד. אך האדם נברא "עפר מן האדמה", שהוא עפר תיחוח הנמצא על פני האדמה, והוצבר מכל העולם (כמ"ש חז"ל בסנהדרין דף ל"ח ע"ב). ולכן הוא כולל מדות כל בעלי החיים, וכדברי יהודה בן תימא הוי עז כנמר וקל כנשר וכו', כי כל כוחות בעלי החיים כלולים בנפש האדם, כשם שעפרו הוצבר מכל העולם. ומשום כך, גם ימצא באדם דבר והיפוכו - גאוה וענוה, קימוץ ופזרנות, רחמים ואכזריות, בושת ועזות, יען כי האדם מאוסף מכל העולם ומכל המדות.

והיות כי נפש האדם מן העליונים, והרוח אין לה גבול ומדה, תמיד יכסוף להוסיף ולאסוף. אוהב כסף לא ישבע כסף, והרודף אחר הכבוד לא יאמר די, סוף דבר אין אדם מת וחצי תאותו בידו (קה"ר א' י"ג). אך אם ירצה יכול הוא למשול ברוחו ולעצור בעצמו שלא לעשות ככל העולה על דעתו. בשונה מבעלי חיים שאחר שמילאו תשוקתם אינם רודפים אחריו עוד, ומאיך אינם יכולים לרסן את תאותם. וזהו צלם אלקים שנברא בו האדם, שיש לו את כח הבחירה והממשלה להשליט את השכל על התאוות החומריות, ולבחור בטוב שבכל מדה ולמאוס ברע. וכח זה לא ימצא בשום אחד מן הברואים בלתי לה' לבדו, כי המלאכים וכ"ש שאר הברואים הגשמיים כולם מוכרחים במעשיהם, ואין להם יכולת לעשות דבר נגד רצון האל יתברך, ומה שהטביע בהם, מלבד האדם. ולכן נקרא כח הבחירה - צלם אלקים, כי בזה יתדמה כביכול האדם אל יוצרו (ע"פ המלבי"ם בראשית א' כ"ו, ב' ז').

ומאחר וזהו טבע נפש האדם שלא להסתפק במועט, ולשאוף תמיד לגדולות ולנפלאות ממנו, מוטל על כל אדם לעלות ברוחניות ולהרבות בתורה ובמצוות, ולא להתרצות במה שהיה רגיל עד כה, ואם בגשמיות תמיד ייגע האדם להעשיר, ומחפש תחבולות איך ירויח עוד ועוד, יישא ק"ו בעצמו על אחת כמה וכמה מחויב הוא להוסיף ברוחניות בכמות או באיכות כאשר תשיג ידו, כי הרצון להוסיף הוא מן הנפש הרוחנית, ולא תהא כהנת כפונדקית.

כסא דנחמתא

נשגר לידידנו היקר מבוגרי ישיבתנו, הרה"ג חריף ובקי,
איש חיל רב פעלים לתורה ולתעודה, מזכה הרבים

הרב חיים לוי הי"ו

ראש ישיבת "עטרת הלויים"

על סילוקו של צדיק, הרה"ג המקובל, חסידא קדישא ופרישא, מידידי
הישיבה ומוקיריה, רבים השיב מעון, אביו

הרב אליהו ליאון לוי זצ"ל

שנזדכך בייסורים ונתבקש לישיבה של מעלה
ביום ההילולא של האר"י הקדוש ה' באב.

**בעל הנחמות ינחם אותו עם שאר המשפחה הכבודה, וישלח מזור ומרפא
לשברם, ויחבש לעצבותם, ובנחמת ציון וירושלים בקרוב, תנוחמו, אכ"ר**

מלכות הרחמים

פרקי הדרכה
בשיטת הלימוד המיוחדת
של מרן אבי הישיבה

תיבת נח

הרב אדיר הכהן

מח"ס 'לקוט כהונה ג"ח ועוד

רבינו הגדול זצ"ל כרועה נאמן, שמר על צאן מרעיתו - תלמידיו - מכל משמר, ולכן הזהיר את תלמידיו שלא ידברו בחוץ עם תלמידים משיבות אחרות, רק עם תלמידים משיבתו, כדי שלא יתערבו עם נערים שאינם הגונים וחלילה ילמדו ממעשיהם, וכל מי שעבר על חוק זה, היה רבינו מענישו.

כמו כן היה מזוהרים, שגם אם אירע ועדיין הוא לא הגיע לבית המדרש, לא ילכו להסתובב ולהשתובב, אלא ישבו במקומותיהם וילמדו עד שיבוא. כיאות לפרחי חמד, נערים שקדנים הרוצים ושואפים להיות גדולים בישראל. וכמובן היה לתלמידים יראת הערכה לרבם הגדול הנערץ והמסור, והיו משתדלים לציית לכל הוראותיו, אף שלא בפניו. באשר עיקר חינוכו של רבינו, היה מתוך מסירות ואהבה, ולא מתוך פחד ועונשים.

עד כמה היו תלמידי רבינו נשמעים להוראה זו, סיפר הרב הצדיק רבי מנוח סבאג זצ"ל, שפעם הוצרך לדבר עם רבינו באיזה ענין בשעת הצהרים, והסתפק אם כבר חזר רבינו מביתו לבית מדרשו "צלאת רבי אליעזר". אמר לעצמו - אלך לבית המדרש, ואם רבינו הגיע אדבר עמו מיד, ואם הוא עוד לא הגיע, אמתן לו עד שיבא.

כשנכנס רבי מנוח לבית המדרש, ראה את כל התלמידים מגדול ועד קטן שקטים ויושבים במקומם וראשם רכון בתוך הגמרות. חשב אז בלבו: אם כן אין ספק שראש הישיבה - רבינו - כבר חזר ונמצא בפנים. אם כן אכנס פנימה למקומו של הרב.

במחשבה זו המשיך להכנס עד הגיעו למקום רבינו. אך להפתעתו הכסא היה ריק. רבי מנוח עדין לא האמין שהתלמידים כל כך שקטים ולומדים בשקידה בלי להרים עיניהם אף שרבינו לא נמצא לידם. ולכן חשב בלבו שאין ספק שאם ראש הישיבה לא בכסאו, בודאי שהוא באחד מחדרי בית המדרש, שאם לא כן לא יעלה על הדעת שכולם כל כך שוקדים על לימודם ואין אפילו אחד שמתבטל. לכן פנה לאחד הבחורים ושאלו: "באיזה חדר בבית המדרש נמצא כעת הרב?" "הרב עוד לא הגיע" השיבו הלה. ונתפלא רבי מנוח עד מאד על עוצמת חינוכו והשפעתו של רבינו על תלמידיו, ועל אימתו הגדולה המוטלת עליהם אף שלא בפניו!

גם ר' שושן חורי ז"ל (שבצעירותו זכה ללמוד אצל רבינו) סיפר בהתפעלות, שפעם אחת הוצרך ללכת

1. מדות הרחמים (פ"ה).

אל בית מדרשו של רבינו לשאלו איזה שאלה. ואכן נכנס הוא ל'צלאת רבי אליעזר', אלא שלמזלו באותו רגע רבינו יצא מבית המדרש לאיזה ענין, אך כל התלמידים היקרים, יושבים בכסאותיהם וספריהם פתוחים לפניהם, ושקועים הם בעומקה של הסוגיא אף שאין כל רב שמשגיח עליהם באותה שעה.

אך הבחין הוא באחד מן התלמידים, שאף שגם הוא כמוהו ישב על כסאו ולא קם להסתובב חלילה, אך היה זע באי נוחות במושבו, והיה מרקד בכסאו קצת ימינה וקצת שמאלה, כאילו קוצים היו מונחים על כסאו. ניגש ר' שושן לאותו תלמיד ושאלו בפליאה על התנהגותו המוזרה. ענה התלמיד שצריך הוא ללכת לבית הכסא לעשות צרכיו, וכמעט אינו יכול להתאפק, ולכן זו מצד לצד בכסאו. ולשאלתו אם כן למה הוא לא קם והולך לבית הכסא. השיב התלמיד: "הרב אמר שהולך הוא לכמה דקות וציוה עלינו להשאר יושבים במקומותינו".

בעוד ר' שושן משתאה על גודל השפעתו הכבירה של רבינו אף שלא בפניו, ריחם על התלמיד ואמר לו: "תקום ותלך לבית הכסא, אל תדאג, אני אדבר עם הרב..."²

ואם בזמננו כן, בימינו שבחזון מנשבת רוח פרצים, ואף בפנים לעתים מתגלים בכיסים מכשירי הרס, צריך להישמר ביתר שאת וביתר עוז, ולהשאר בתיבת נח [הישיבה] ולהיצמד להוראות רבותינו ולא לפרוץ גדר ח"ו.

על מות לבן

נמס כל לב ורפו כל ידים, וכהתה כל-רוח וכל-ברכים תלכנה מים,

אל שמועה כי באה ראיתי כל-גבר ידיו על חלצים,

עלה מות בחלונינו עשה יעשה לו כנפים,

על מות לבן מופלא סמוך לאיש בסערה השמים,

הילד היקר מרדכי קרעי ז"ל

נ"ע י"ג בתמוז התשע"ה

לאחר שנתייסר במחלה קשה כחודש ימים

אב הנחמות ירעיף טללי נוחם לאביו הדגול מִפְּפוֹךְ גדולי גידולי הישיבה,

רב קהילת מושב זמרת וראש מוסדות "אהל משה" נתיבות

הגאון רבי דוד קרעי שליט"א

ולרעייתו בניו ובנותיו וכל בני המשפחה הכבודה שיחיו

ובהמשך פעולם בזכוי הרבים ובהרבצת התורה לעלוי נשמתו ימצאו עידוד ונוחם,

והיה המחנה הנשאר לפליטה, ותחזינה עינינו בבוא לציון גואל,

ונזכה לראות פניו הטהורים בתחיית המתים במהרה בימינו אמן.

2. מפי הרב חננאל הכהן בשם אביו ששמע מר' שושן חורי.

אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא

רוח של הלכה נושבת בהיכלנו, לרגל צאת ספרו החדש של מרן שליט"א, שאלות ותשובות בהלכה, אך זה הזמן להביט אל היסודות ואל אדני ההלכה עליהם נשען הבית הנאמן | בית יוסף ופוסקים ש"ס ומפרשים, אך בהבנה עמוקה וישרה, ולא "חמור נושא ספרים" | מאמר מרתק על הבקיאות והחריפות ועל העיון המפלס ביניהם.

הרב, הולכת ומשתכחת. חושבים שכוחם של חכמי ספרד בבקיאות וציטוט מקורות, ולא היא. בבקיאות הצטיינו דוקא גאוני אשכנז. ולא עוד אלא

בקיאות של ציטוט ספרים וציונים בעלמא אין לה כל ערך, אם לא יצורף לה העיון. רבותינו קוראים לבקיאות נבובה: "צנא מלא ספרי" (מגלה דף כ"ח ע"ב). כמו סל מלא ספרים, שאין הסל מבין כלום. ובחובות הלבבות קורא לו "חמור נושא-ספרים".

לא תמיד החריפות מאירת עינים!

מתוך שיחה שמסר מרן שליט"א

בפני אברכי ישיבת "תורת חיים" בביהכ"נ "סודא" בחולון.
ונדפס בכתב עת "תורת חיים" גליון 2 אדר תשמ"ב.

נתבקשתי לדבר כמה מלים על דרכי לימוד העיון. למעשה, אינני אומר דברים משלי רק מוסר מה שקבלתי מאבא ז"ל ומרבותי.

שיטת לימוד חכמי הספרדים - אינה בקיאות!

דרך שיטת לימוד חכמי הספרדים, לצערנו

לומד הרבה, אם מפי ספרים או מפי סופרים - בור סוד שאינו מאבד טיפה. **בינה: זוהי חריפות** שמבין דבר מתוך דבר. **דעת: היא העיון** - שילוב בין החכמה והבינה. גם בתורת הקבלה, 'דעת' - זה חיבור, מלשון "והאדם ידע". וראה זה פלא כי ראשי תיבות של חריפות בקיאות ועיון הם ר"ת של חכמה, בינה ודעת - **חב"ז**. כשאדם מתפלל "והננו מאתך חכמה בינה ודעת" (שזהו הנוסח הנכון ע"פ הכה"ח), יראה לכוון חריפות בקיאות ועיון.

הסברא היא העיון!

הגמרא בסוף מסכת ברכות וסוף מסכת הוריות אומרת: שלחו חכמי בבל לארץ ישראל - רבה 'עוקר הרים', ורב יוסף 'סיני' - הי מיניהו עדיף? שלחו להו - 'סיני' עדיף, שהכל צריכים למרי חטיא. מבואר מדברי הגמ' שבקיאות היא עדיפא. אמנם במסכת גיטין (דף ו' ע"א) הגמרא אומרת: "אטו כל דלא ידע הא דר' יצחק לאו גברא רבה הוא? בשלמא מילתא דתליא בסברא - לחיי, הא גמרא היא, וגמרא לא שמיע ליה!" מבואר, דאדרבא, אדם שאינו יודע סברא הוא לא גברא רבה, אבל אדם שאינו יודע גמרא אפשר שהוא גברא רבה. ולכאורה זה סותר מה שאמרו דסיני עדיף. אמנם לפי מה שאמרנו מתיישב שפיר, שה**סברא** היא לא בקיאות ולא חריפות, הסברא היא העיון, שהוא עדיף גם מהחריפות גם מהבקיאות כל אחת כשלעצמה. בעל סברא הוא שיודע להכריע בעיונו מה אמת מה לא אמת. זה עדיף משניהם.

איך הגיע הגרע"א לעיון הישר שלו?

ר' חיים מוולאז'ין כותב באגרותיו: הסברא הישרה נשתבחו בה גדולי הראשונים! כל הישר

יש גם שיטת חריפות לפלפל בסוגיא או ברמב"ם ולצאת מפשוטם של דברים. חריפות זו הנקראת בגמרא "עוקר הרים וטוחנן", המתרגל בה עלול להגיע לידי שיבוש, כמאמרם ז"ל (ב"מ דף צ"ו ע"ב) "לפום חורפא שבשתא". ורש"י בחולין (דף פ"א ע"א) כתב: "ופירוש משובש הוא מאדם חריף ומפולפל". ונרמז זה בכתוב (איוב י"ב ט"ז) "עמו עז ותושיה (ובכ"ז) לו שוגג ומשגה". לא תמיד החריפות מאירת עינים! מרוב שאדם מעמיס ומכניס כוונות לתוך הרמב"ם, יוצא מידי פשוטם של הדברים. הרמב"ם לא התכוין לזה... הוא כתב בלשון צחה ובהירה. אלא מה? יש קושיא? מוטב להשאיר בצריך עיון ולא לצאת מכוונת המחבר. מספרים על הגאון בעל **חוות יאיר** שפעם הקשה קושיא עצומה בדברי הרמב"ם. היה לו חבר חריף, כמדומה הגאון בעל **עבודת הגרשוני** ואמר לו תירוץ מחודד ומפולפל. אמר לו הגאון חוות יאיר: נוח לו להרמב"ם בעולם האמת שיגידו עליו שטעה, מאשר לתרץ אותו בחידודים כאלה שמעולם לא עלו על לבו. אדם חריף ומפולפל מדי שמגיע לדרגה לכתוב פסקים וש"ת, מוחו החריף אינו עוזבו. רוצה להתיר או לאסור דבר, והפוסקים המפורסמים לא מסכימים לזה. מרוב חריפותו מוציא הדברים מפשוטם ופוסק ע"פ "טורי זהב" למשל, ולא הט"ז פסק, אלא הוא הפוסק, ומוחו החריף הטח את הדברים לכוונתו.

העיון - שילוב בין הבקיאות והחריפות

השיטה שהשתבחו בה גדולי הספרדים - שגם גדולי רבני האשכנזים (מהגר"א והלאה) בדורות האחרונים שאבו מהם - היא **העיון**! שילוב בין הבקיאות והחריפות הוא העיון הנכון. ואפשר להגדיר את שלשת דרכי הלימוד בלשון המקרא "חכמה, בינה ודעת". **חכמה: זוהי בקיאות** שאדם

מאירת החריפות ששרתה אז בישיבות. הוא שילב את החריפות והבקיאות עם הסברא הישרה שניחן בה, והגיע לדרגה של עיון.

כור המבחן

העיון - הוא המכשיר שעל פיו נבחן אם הפירוש הזה הוא נכון או לא. צריך לדעת את הכוונה שהיתה בלב רש"י התוס' ומהרש"א כשכתבו את דבריהם. ולא ההסבר מבחון שאדם מכניס מהרהורי לבו. הגאון בעל חזון איש באגרותיו כותב בזה הלשון: מהיום שהזניחו את לימוד המהרש"א איבדו ידיעת הפשט כולו והתרגלו בקלות העיון. (יעוין בספר "אישים ושיטות" להרב זוין בטעם הזנחת לימוד מהרש"א). לימוד מהרש"א הוא יסוד מוסד להבנת הגמרא. סימן טוב לתלמיד שהולך בדרך נכונה כאשר מחדש מעצמו ומוצא את קושית התוס' ומהרש"א. אם אדם רואה שמדי פעם בפעם הוא מרגיש בעצמו את קושית התוס', מהרש"א, פני יהושע ומפרשי הפשט בסוגיא מינה ובה, הרי הוא עולה על דרך המלך.

הדרך בשמירות רש"י נלמדת מהגמרא

עוד דבר חשוב לדעת, לא די ללמוד מה כתבו רש"י והתוס', צריך לדעת למה כתבו. מרן כותב בכללי הגמרא: "הדרך שאנו נוהגים בשמירות רש"י ז"ל". וכן כתב מוה"ר הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל בספר "פקד משה" (דף קפ"א) וז"ל: "המלמד אם לא יהיה מתחילה חכם הראוי שידע דרכי העיון, המכונה בשם שמירה, כמו שאומרים ממה נשמר הגמרא או רש"י או התוס' שאמרו כך וכך, אין ספק כי לא יוכל ללמד". ע"כ. וכוונתם, לדעת ממה נשמר רש"י בפירושו, ואיזה פירוש מוטעה בא לשלול.

בסברא מחברו הוא גדול מחברו. והוא היה כידוע תלמידו של הגר"א המפורסם בבקיאותו העצומה בכל מכמני התורה והוא משבח דוקא את הסברא הישרה. החזון איש (הובא בפאר הדור ח"ג עמוד ע"ב) אמר פעם: "אינני יודע איך מצא הגרע"א זמן לעיין בספרי גדולי הספרדים..." האמת היא כי מה שהגיע הגרע"א לעיון הישר ולהבנה האמיתית שלו, היא דוקא מפני שלמד מתורתם של גדולי ספרד. אותם ציטטות והציגונים של רע"א לשו"ת "מוצל מאש" למהר"ח אלפנדרי ולמהר"י אלפנדרי, "כנסת הגדולה", ואחרים, הביאו אותו להיות גאון הדור והדרו. והוא שאב דרך הלימוד דוקא מגדולי הספרדים בעומק הפשטות וביושר ההבנה. כן מסופר על חתנו הגאון החתם סופר שהתענה כמה תעניות בכדי לשכוח את דרך הפלפול על מנת שידע לכוון את דרך הפשט. אין שלשה "פשט'לך" במהרש"א אחד או בדיבור תוס', הפשט הוא רק אחד ויחיד. מבחינת "הן אמת חפצת" (תהלים נ"א ח'), ובלשון יוני קורין לאחת "הן" (שבת דף ל"א ע"ב).

למה נשרף התלמוד?

הגאון בעל סדר הדורות (בשמות הספרים מערכת הלמ"ד) כותב: "דע כי מה שכתב ספר לזית חן, כמעט כל מה שכתב הוא שקר גמור". בעל סדר הדורות היה ישר העיון, וכשראה ספר שכולו בנוי מחידודים ומפלפולים לא היתה דעתו נוחה בזה. ובזמנו היתה שריפת התלמוד באשכנז בשנת תקי"ח. וגילה הבעש"ט כי סיבת הגזרה היא, בגלל שמשנים ד"ת ומהפכים דברי אלקים חיים. והתורה שבע"פ צעקה חמס: מסלפים אותי נגד האמת ונגד הפשט הפשוט. באותו זמן הזריח הקב"ה את שמשו של הגר"א אצל חכמי אשכנז, ומן השמים נתנו לו את השכל הישר ללמוד בלי עזרת מורה מגיל 7 שנים, שלא יושפע יותר מידי

בזה "שפך כאש?! הרי אש לא ניתנת לשפיכה. ומבאר: כך חיבור המלה, **שפך חמתו - שהיא כאש**, כי לא מצינו שפיכה של אש, אלא אצל חימה כדכתיב שפוך חמתך וגו'". כיוצא בזה הרגיש רש"י בפרשת שמות (ד' ו') בפסוק: "והנה ידו מצורעת כשלג", אומר רש"י: "דרך צרעת להיות לבנה, אם בהרת לבנה היא". הוקשה לרש"י: מה הלשון אומרת "מצורעת כשלג", האם השלג מצורע? רש"י מסביר שמקרא קצר הוא, והכוונה, והנה ידו מצורעת **לבנה** כשלג. ולמה התורה לא אמרה מפורש לבנה? על זה רש"י ממשיך: דרך צרעת להיות לבנה, וממילא במלת 'מצורעת' כלול הלובן, וע"ז בא הדמיון "כשלג".

כשאדם לומד עם תלמידיו רש"י, ואומר שרש"י אומר כך וכך, ואינו מסביר מה הוקשה לרש"י, לא טעם טעם עיון מעולם. אין חכמה לדעת מה אומרים הראשונים, החכמה לדעת למה הראשונים אמרו כך, ומה הכריחם לזה.

אבא מארי ז"ל (מח"ס "איש מצליח") היה אומר: כל מלה ומלה בגמרא ובראשונים מדוייקת ומצומצמת עד מאד. אין שם לא חסיר ולא יתר ולא חליף. כל שינוי קל תעמוד עליו ותשאל, וברובא דרובא יש תשובות. ואין הכוונה לדקדק דקדוקי עניות שאין בהם טעם.

כוחו של דיוק הלשון יש ללמוד מהלכה אחת שחידש הרשב"א לגבי טחול שניקב ונשאר בו כעובי דינר זהב כשר (חולין דף נ"ה ע"ב). והגמרא לא ביארה עובי דינר זהב כמה? הרשב"א (הובא בב"י יו"ד סי' מ"ג) פוסק, אם ניקב עד מחציתו כשרה, דהא **נשתייר** קאמר. וכן נפסק בש"ע (שם ס"ד). כלומר, לשון **נשתייר** משמעו שנשאר פחות מחציו, דהיינו שחלק העיקרי חסר, ונשאר מעט. וא"כ אם נשאר חציו ודאי כשר. (וראה עוד כמה דוגמאות בספר דרכי העיון).

והדרך הזו נלמדת מהגמרא. כשהגמרא שואלת: מאי קא משמע לן? ומתרצת: מהו דתימא... וחוזרת הגמרא ומקשה: ואימא הכי נמי? ומתרצת. כלומר אם רש"י כותב פירוש, אנו צריכים לשאול: פשיטא? למה כתב רש"י, הרי זה דבר פשוט? ואומרים: מהו דתימא... כלומר, היה לנו לכאורה ביאור לא נכון, ורש"י בא לשלול אותו, ונשמר ממנו. ואח"כ אנו שואלים: "ואימא הכי נמי?" למה רש"י דחה אותו פירוש. אולי כך הוא הנכון? ועונים. דהיינו כשאדם לומד רש"י צריך שני דברים: **(א)** איזה פירוש יכולנו לחשוב לולי רש"י. **(ב)** למה אותו פירוש לא נכון. אדם צריך לדייק במלים של רש"י ולהתרכז כולו בלשונו ובמלותיו, וכמו שכתב רש"י עצמו בפרשת האזינו: צריך האדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונים לדברי תורה. ע"ש. כשאדם רוצה להבין דברי הראשונים, צריך לחזור כמה וכמה פעמים על אותן מלים. המלים עצמן מגלות לנו כוונת המחבר.

כוחו של דיוק הלשון

"לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש", רבותינו הראשונים לא באו לנסות אותנו בחידות. מהרש"ל כותב בעירובין (דף ק"ג ע"ב) "לולי פה קדוש היה נראה בעיני לפרש כפשוטו ולא שיאמר התלמוד דרך חידות". רבותינו כתבו ואמרו דברים ברורים, ובאותן המלים כלול כל מה שנוכל להסביר, וצריך שההסבר יהיה נובע ומבואר מתוך המלים עצמן.

אומן האומנים להבנת הפשט היה רש"י ז"ל. לרבנו רש"י היה מכשיר מדוייק שבו היה בוחן ובודק הבנת הדברים על בוריין, בכל מקום שהסדר במשפט לא מדוייק, או שהמלים לא מובנות, רש"י מבאר אותן ומיישבן. לצערנו הרב, היום מזניחים את לימוד רש"י בעיון, ובפרט בישיבות הגדולות.

לדוגמא, כתוב בפסוק (איכה ב' ד') "שפך כאש חמתו", וכי האש נשפכת? רש"י הרגיש

העיון ברמב"ם

כשאדם מעיין למצוא מקור לדברי הרמב"ם ושיטתו, ישתדל להבחין אם זהו המקור האמיתי או דומה לו. לדוגמא, הרמב"ם כותב (בפרק ב' מהלכות דעות ה"ד): אמרו על רב תלמיד רבנו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו. וכתב מרן בכסף משנה: בפרק הישן (סוכה דף כ"ח ע"א) מצאתי כן על ריב"ז, אבל על רב איני יודע כעת מקומו. (אגב, בא וראה זהירותו של מרן שכתב: איני יודע **כעת**, ועד היום לא מצאו מקור לזה). הרב בעל מקום שמואל (סי' ס"ה) ניסה למצוא מקור לרמב"ם מהגמ' בחגיגה (דף ה' ע"ב) "כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחוו". מאי "מה שחוו"? אמר רב אפילו שיחה יתרה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה". מרן החיד"א (בפתח עינים מנחות דף ק"י) כתב עליו שזה יכול להיות **קצת הוכחה** שרב היה אמנם נזהר משיחה בטלה, אבל הרמב"ם לא התכוון למקור הזה, ואין לשונו סובל זה. כי הרמב"ם כתב, "**אמרו עליו** על רב שלא שח שיחה בטלה", ולא רב עצמו אמר. ועוד מה ענין שיחה בטלה לשיחה יתירה שבין איש לאשתו. ע"ש. חכם אחר ציין מקור שני לרמב"ם, מהגמ' בחולין (דף ק"א ע"ב), שרב אכל תבשיל בקערה שבשלו שם סמים, ואמר שבאוכל הזה יש בו טעם של סמי הרפואה. והגמרא לומדת מכאן שרב סובר נותן טעם בר נותן טעם אסור. ולכאורה מה הראיה? רב טעם תבשיל ואמר מה שאמר, ואיך אפשר ללמוד מזה הלכה? אלא ודאי קים ליה לתלמודא שרב לא שח שיחה בטלה, ואם הוא אמר שיש בקדרה טעם של סמים, כל מלה שלו זו הלכה. ומזה הגמרא למדה דין. גם זה אמנם יכול להיות קצת מקור לדברי הרמב"ם. אבל עדיין זה לא המקור האמיתי של הרמב"ם, מאותה סיבה שהערכנו מקודם. צריך להבחין בלשון הרמב"ם, האם מה שאנו מציינים זה המקור, או שזה רק

סמך לדבריו ודמות מקור. יש לבדוק תמיד אם הגענו לסוף דעתו וכוונתו בפסקיו, או אנו הולכים אורחות עקלקלות.

מוטב שילמד נגרות

הרב **שאגת אריה** כותב בהקדמתו: "מה שפלפלתי לחדד את התלמידים, או דרך דרוש, לא העליתי על ספר, כי את הכל ישא רוח, ואין זה אלא הבל ורעות רוח. אף שנוהרתי בכל מה דאפשר שיהיה עיקר הפלפול באמיתה של תורה, מכל מקום אי אפשר שלא יתערב בו דברים שאינם לאמיתה". כמה פעמים לבי וליבך ידעי שזו לא הכוונה בדברי המחבר, האם אין בזה משום מדבר שקר תרחק?! **מהר"ל מפראג** צעק על זה ואמר: מי שעוסק בדברים כאלה מוטב שילמד נגרות ולא ילמד תורה! התורה חוגרת שק! חכם אחר בן דורו (ר' יהודה אריה ממודינא) אמר מי שעוסק בדרך "הפלפול" עושה מפיל (גדול) פול (קטן), ומפול (קטן) עושה פיל (גדול), "פיל-פול". וכן כמה וכמה גאונים צעקו על הדבר הזה.

לפעמים החריפות מביאה לדרך האמת

אין ספק, יש דרכי חידוד נכונים שכדאי לאדם לדעת, יש ללמוד בספרי גאונים חריפים, אבל לְסַלֵּת ולנפות את הדברים בנפת העיון והשכל הישר. לפעמים החריפות מביאה לדרך האמת. לדוגמא, הרב בעל תורה תמימה מביא בפרשת שמיני (י"א י"ט) את לשון הראב"ע שכתב: החסידה, י"א שהיא **מפזרת** חסד בדרך רחוקה. הרב תורה תמימה מבאר את דבריו בדרך דחוקה מאד כאשר יראה המעיין. אמנם האמת היא שיש טעות סופר קטנה בדברי הראב"ע, הפ"א של מפזרת יש להחליף אותה בגימ"ל, וצ"ל שהיא **מגזרת** חסד בדרך רחוקה. לשון כזה בדיוק יש

הפלפול. אדם קורא פסקי הרא"ש רואה דברים ברורים, שפתו מובנת.

"סברא אמיתית... ככל חכמי ספרד"

הרא"ש כתב בתשובותיו (כלל נ"ה סי' ט'): "תהלה לאל חנני אלקים ויש לי כל, בסברא אמיתית של תורת משה רבנו ע"ה, ככל חכמי ספרד הנמצאים בימים האלה. והיום אין יודעים להעריך ערך גדולת גאוני ספרד". אין יודעים להעריך את צלילות הדעת של מרן בית יוסף, הגאון החיד"א, ורבנו יוסף חיים. הקיצור והבהירות של בעל ערך השולחן והרב משמרות כהונה. אדם שרוצה ללמוד בהבנה ישרה ישקוד על דלתי בית יוסף, גם לענין הלכה למעשה וגם לענין ההבנה הישרה. שלא יזין את מוחו בכל מיני ספרים, שלא הזמן עכשיו ללמוד אותם. צריך קודם כל לחפש את ההבנה היסודית, ולהגיע אל דרך העיון האמיתית. וכך נזכה בעז"ה יתברך שיהיו לנו גדולי תורה שיחזירו העטרה ליושנה אמן ואמן.

בראב"ע בפרשת ויקרא (ג' ט') "לעומת העצה 'סירנה' כתב ראב"ע: ויש מי שהוציא מגזרת עץ בדרך רחוקה. וכשמשווים את הלשונות נראה שכצ"ל גם בפרשת שמיני. כאן החריפות דוחפת להגיע להבנה אמיתית להכיר שיש כאן ט"ס ולמצוא את הדרך הנכונה.

שילוב החריפות עם הפשטות

הראשון ששילב את החריפות עם הפשטות היה הרמב"ן. הוא התיחס בכבוד גדול לחכמי צרפת. בהקדמתו לדינא דגרמי אמר על רבותינו חכמי צרפת: "הם המורים הם המלמדים, הם המגלים לנו נטמן, ואנא דמאן ואוריית דמאן, ודבריהם בפי כדבש למתוק וכמן". ואעפ"כ לא עצר כח מלכתוב בחידושו ליבמות (דף כ' ע"ב) על פירוש מפולפל של התוס' שם "מעילי פילא בקופא דמחטא". יש יושר, יש חריפות, ויש שילוב. אחריו היה הרא"ש שגם הוא שילב את הפשט עם

כסא דנחמתא

נשגר לכבוד מורנו

הרב המשגיח המסור לכל בחור ובחור באופן אישי

הגאון רבי יורם חדאד שליט"א

ואחיו ידידנו היקר רב פעלים

הרה"ג רבי אליהו חדאד שליט"א

על פטירת אחיהם היקר, המזוכך ביסורין,

בעל מדות תרומיות

ר' דוד חדאד ז"ל

יה"ר שהרופא לשבורי לב יחבש לעצבותם וירפא לשברם,

ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו. אכ"ר.

המערכת

הכתב הספרדי

הרב עובדיה חן

חכמי הספרדים, שינה וחתם בכתב ספרדי. וקיים בעצמו "עלת לקרתא זיל בנימוסה" [=נכנסת לעיר - נהג במנהגיה] [מדרש רבה שמות מ"ז, ה'].

מדברי מרן שליט"א בשו"ת "בית נאמן" חלק א' (עניינים שונים סימן ד' אות ג') עולה כי בכתב הספרדי קיימים שני סוגים: א) כתב שדומה מאד לאותיות רש"י בדפוס הנקרא "מדבדב", דהיינו שכל אות עומדת בפני עצמה, וכך כתבו חכמי מרוקו ע"פ רוב. ב) כתב "מעאלק" (תלוי) שהאותיות מסולסלות ותלויות זו בזו, וכך כתבו חכמי תונס וג'רבא לדורותיהם. ויתכן שאותו כותב השתמש בשני הכתבים במקביל (כנראה בדברים רשמיים יותר בכתב הראשון, ובשאר כתיבותיו בכתב השני המהיר). ובזה דחה דברי כמה פרופסורים שכתבו שהכתובת שעל ספר תורה של הר"ן שמיוחסת לבנו מזויפת, כי מצאו כתב יד אחר שלו בכתב שונה. ולפי האמור זו סתירה מדומה, ויתכן בהחלט שזהו אותו כותב, כי הכתובת ע"ג הספר היא בכתב מדבדב כאותיות רש"י ממש, וכ"י חידושי הר"ן הם בכתב רהוטה של מעאלק. ע"ש.

הסיבה העיקרית שחשוב בעיני מרן שליט"א לבל תשתכח כתיבה זו, היא בגלל שיש עדיין אלפי כתבי יד של רבותינו זצ"ל המחכים לגואל ופודה שיפענחם ויוציאם מתהום הנשיה. וגם אלו שמוציאים לאור כתבי רבותינו, אינם בקיאים היטב

כחלק מפעולותיו הרבות של מרן ראש הישיבה שליט"א להשבת עטרת יהדות ספרד ליושנה, פועל הוא להחיות את ידיעת הכתב הספרדי בימינו. הכתב הספרדי הוא "נכס עתיק מימי הגאונים, שבו כתבו אבותינו ורבותינו אגרותיהם ותשובותיהם וחיבוריהם מלפני כ-1200 שנה (מתקופת הגאונים) עד היום הזה, ובזמננו עומד להשתכח ח"ו מישראל" (שו"ת "מקור נאמן" ח"א סימן תקמ"ח).

בשבחי הרב המחבר שנדפסו בסוף שו"ת "איש מצליח" (חלק יורה דעה) בערך "כתב רש"י", מחדש מרן שליט"א בשם אביו זצ"ל שכתב רש"י הנפוץ מקורו מהכתב הספרדי. בהערה שם כותב מרן שיתכן והסיבה לכך מפני שהמדפיס את הספר העברי הראשון (בשנת רל"ה) חומש עם רש"י, היה יהודי ספרדי מאיטליא, שיצק אותיות מיוחדות לפירוש רש"י (כדי להבדיל מהאותיות המרובעות של החומש), ויצר אותן בדומה לכתב היד הספרדי שהיה רגיל בו. ומאז נקרא כתב רש"י. ע"ש שהביא עוד סימוכין לכך. עוד כתב שם שהכתב הספרדי היה קדום לכתב האשכנזי הידוע בימינו.

ומצינו אפילו חכם אשכנזי שחתם בכתב ספרדי. בספרו אסף המזכיר (ערך "כתב ספרדי") מביא מרן שהאר"י ז"ל למרות שהיה אשכנזי ורבו ר' בצלאל אשכנזי כתב בכתב אשכנזי, מכל מקום כאשר איוה למושב לו את העיר צפת שם ישבו

בכתב זה, מאחר שלא למדו אותו בצורה מסודרת. בעקבות כך, בספרים היוצאים לאור בימינו נוצרים שיבושים קשים, או שלעתיים תכופות משאירים שלש נקודות מחסרון ידיעה. בספריו מביא מרן דוגמאות מספרים רבים שתורגמו מכתב ספרדי, ויש בהם שיבושים כרמון, מפאת שלמתרגמים לא היתה טביעת עין בכתב זה רק באומדנא והשערת השכל.

בשו"ת "בית נאמן" (שם) הפתיע מרן שליט"א וכתב שאפילו לחוקרים המומחים בדורנו יש טעויות בפייענוח כתב ספרדי. כאשר התפרסמו הדברים תחילה בירחון "אור תורה", אמירה זו הצליחה לקומם אנשי אקדמיה למיניהם. ביניהם פרופ' אחד בשם הרב שלמה זלמן הבלין הי"ו בחוברת "קולמוס" חג הסוכות תשע"ב (עמוד 29) שקצף על כך באומרו: איך אפשר להטיל דופי במומחיותם של המומחים הגדולים ביותר בימינו בתחום הכרת כתבי-היד העבריים, זיהויים ופייענוחם, אשר כולם עוסקים עשרות בשנים במקצוע זה, ואין לך אדם שהטיל איזה ספק במקצועיותם ומומחיותם... מרן השיבו על כך (באור תורה שבת תשע"ב, ונדפס בבית נאמן שם סי' ה'): "ואני אומר, לא עדיפי המומחים הנ"ל ממו"ל ספר מעגל טוב (אהרן פריימן ז"ל) ומפרופ' מאיר בניהו ז"ל ועוד, שטעו עשרות פעמים בקריאת כ"י ספרדים". והביא שם כמה וכמה דוגמאות.

מאחר שפעמים השיבושים בהעתקה מכתב ספרדי נוגעים לדינא (ראה לדוגמא בשו"ת בית נאמן ח"א עמוד שע"ו), כתב מרן בירחון "אור תורה" (שבת תשמ"ח סימן ק"ו): "ויפה כתב החזון איש באגרותיו שאין לסמוך כל כך על ספרים הנדפסים בזמננו מכ"י, כי כמה חוקרים "מדעיים" בימינו דלא ידעין ולא בעאן למנדע".

"ואם נמשיך לישון", מזהיר מרן בשבחי הרב המחבר הנ"ל, "יקרה לכתב ספרדי שלנו מה

שקרה לכתב חרטומי מצרים הקדמונים, שנשאר סגור וחתום אלפי שנים עד שקם חוקר בשם "שאמפוליון" לפענחו בדרך נס. עוד כתב שם: ועל ילדינו השוכחים את הכתב שלנו, יש לקרוא מה שאמר ר' שלמה אבן גבירול בשעתו: "הה לה אשר לא נטרה כרמה, אבל כרמי אחרים היתה נוטרת".

חיזוק נוסף לצורך בידיעת הכתב הספרדי, קיבל מרן לאחר המקרה הכואב שארע בערב שבת י"א בטבת התשנ"א, כאשר נשרפו כאלפיים ספרים בספריה הענקית במושב ברכיה (ע"י קצר חשמלי). הספרים רובם ככלם הובאו מאי ג'רבא, והגו בהם חכמי ג'רבא מאות שנים ומילאו אותם הגהות. ובהיות ולא נמצאו בקיאים בכתב ספרדי, נשארו הספרים וההגהות כאבן שאין לה הופכין, עד שהיו למאכולת אש בעוה"ר. בהקדמת הספר "נוכח השלחן" מספר מרן כי בעצרת התעוררות שהתקיימה בעקבות האסון, קוננו הנואמים על השריפה, והציעו שמשרד הדתות ימלא את החסרון להקים בית המדרש על תלו כבראשונה. "ואני הצעיר הייתי שם ולא דברתי כלום מחוסר פנאי. אך עלה בלבי מאמר רבי יוחנן במסכת ראש השנה (דף כ"ג סע"א): "תחת הנחשת אביא זהב, ותחת הברזל אביא כסף, ותחת העצים נחשת, ותחת האבנים ברזל - תחת רבי עקיבא וחבריו, מה מביאין?" כך אמרתי בלבי, תחת העצים אביא עצים חדשים ממשרד הדתות, ותחת האבנים שיש, ותחת הספרים הישנים ספרים חדשים, תחת הגהות יקרות שנצטברו במשך מאתיים שנה, מה מביאים? [ולא נשאר מהם רק אפר, שעשו ממנו סגולות לעקריות ולמקשה לילד וכדומה]."

לריווח נוסף זוכים הצורבים הבקיאים בכתב ספרדי, והוא שפעמים נתקלים בביטוי לא מובן בדברי רבותינו, ובהכרת צורת הכתב שכתב בו המחבר, יקל לדעת אם נפלה טעות סופר ואיך נפלה (דוגמא לכך נתן מרן בהקדמתו לבן איש חי

מהדורת הישיבה בד"ה "ואציין פה").

מפאת חשיבות הדבר, בירחון "אור תורה" (שבת תשמ"ח סימן ק"ו) טוען מרן כי אין בלימוד כתב זה משום ביטול תורה, וכה דבריו: "ומכאן מוסר גדול לבחורי חמד שלנו המזלזלים בלימוד כתב ספרדי של אבותינו ורבנותינו נוחי נפש, ואינם יודעים כמה אוצרות יקרים ספונים בכתב זה המחכים לגואל ופודה שיוציא אותם ממחשכים לאור בלי שיבושים... ומה טוב אם יקדישו זמן ראשי הישיבות הספרדים שארית הפליטה הבקיאים בכתב ספרדי לתת שיעורים לתלמידיהם בכתב זה (כמנהג אמה"ג זצ"ל), ולא יחושו לביטול תורה, שפעמים שביטולה של תורה זהו קיומה, ולא נצטרך לחכות לאחינו האשכנזים שיעשו את העבודה בשבילנו ב"מכונים" לפענח כתבי יד עתיקים ע"פ השערות חריפות, והבקי בסגנון ובכתב הספרדי יוכל לפתור אותם על נקלה". ובשו"ת "מקור נאמן" ח"א (סי' רס"ה) התיר ללמוד צורת כתב זה בבית הכנסת, ושכן עשה מר אביו זצ"ל.

בעצמו נהג רבנו שליט"א במשך שנים לתת לתלמידי שיעורו בישיבה הדרכה בכתב ספרדי בדרך מאתגרת במיוחד. וכך היה הדבר נעשה: לכל אחד מתלמידי השיעור היתה "מחברת כתב

ספרדי". מרן היה כותב בכל מחברת, שורה בכתב ספרדי בראש העמוד, והתלמידים היו צריכים לחזור על שורה זו עד סוף העמוד, ולהגיש לפניו את המחברת ל ב ד י ק ה .

בתחילת המחברת השורה כללה את צורת האותיות לפי סדר הא-ב, ובהמשך לכל תלמיד היה כותב שורה אישית שתוכנה כלל הערה או מחמאה על כתב ידו או על מה שהיה אומר בשיעור, וכדומה. אחרי שהיה עובר ומתקן, היה כותב בראש העמוד שבדף הבא שורה נוספת שבדרך כלל היתה כהמשך לשורה בדף הקודם, ושוב התלמידים היו צריכים לחזור ולמלא את העמוד. וכן על זה הדרך. היו תלמידים שניצלו זאת לשאול את מרן

שאלות תורניות בסוף העמוד, ומרן היה עונה תשובה בתחילת העמוד הבא בשורה אחת, והם היו חוזרים ומעתיקים שורה זו. נקל לשער כי מחברות אלו על התלמידים, והם שומרים עליהם מכל משמר.

אחת לשנה (בדר"כ) עושים בישיבה תחרות, ולמי שיש את הכתב היפה ביותר, מקבל תעודת הצטיינות, שבתחתיתה צילום עשרים חתימות של גדולי ישראל בכתב ספרדי. כיום לימוד הכתיבה הספרדית נמשך בישיבה על ידי אחד האברכים. ובסוף כל גיליון "משה ואלעזר" מביאים צילום מכת" אחד הבחורים הי"ו שכתבו נאה וברור, ובו קושיות ותרוצים בפשי"ע עה"ת.

את רוב כתיבותיו, כותב מרן בכתב ספרדי. ורגיל הוא לומר שבגלל שהוא כתב מחובר שהאותיות בו משולבות זו בזו, הכתיבה בו חוסכת חצי מהזמן.

רוצה להיות שותף בהפצת שיעורי התורה של מורנו הרב משה לוי זצ"ל?

ערכה מהודרת המכילה:
6 דיסקים כ-200 שיעורים
בהלכה ומוסר שנמסרו ע"י הרב זצ"ל.
האזנה רצופה של עונג
להזכר ולשמוע את קולו של רבינו זצ"ל,

כל התורם 2000 שקלים יהיה זכאי לברכה או להבדיל
לעלוי נשמת על גבי דיסק אחד.

גם מי שאין ביכולתו בסכום זה יכול לתרום כנדבת ליבו
וזכות מורנו הרב תגן בעדו ובעד בני משפחתו.

[כמו כן יש עוד קלטות שגם אותם צריך
להמיר לקבצי mp3]

לפרטים:

חזי משה: 054 - 8435005

הרב מצליח עמוס מאזוז

תמוז - אב

נוצר תאנה

תמוז אב מספרם תאנה, ובזה יובן בס"ד הפסוק:
"נוצר תאנה" - לעת עתה, "יאכל פריה" - לעת"ל,
שיתהפכו לימים של טובה. ונודע כי החרבן וכל
הרעות שהיה לישראל היו מסיבת עון עץ הדעת
שהיה תאנה כמ"ש חז"ל. ועוד איכא דס"ל דגפן
היה, ואלו ואלו דברי אלהים חיים, דהוה הכי והוה
הכי. ובזה יובן: "כיעץ נשא פרי, תאנה וגפן נתנו
חילם", ר"ל 'עץ' הוא אילן סרק שעתידי לישא פרי,
יען כי 'תאנה וגפן' - שחטא בהם אדה"ר, נתנו
חילם' שנתקנו.

(בא"ח ש"א הקדמת פ' דברים)

מעלת לימוד נבואת יחזקאל בבין המצרים

אמרו רז"ל בילמדנו (מדרש תנחומא צו פייסקא
י"ד): בשעה שנגלה הקב"ה והראה ליחזקאל צורת
הבית ותכונתו ומוצאיו, וא"ל: "הגד לבית ישראל
את הבית". אמר לו: מארי! וכי עכשיו בונים,
שאמרת: "וישמרו את כל צורתו ועשו אותם"? א"ל:
לאו, אע"פ שאינם עושים אותו עכשיו, יהיו קורים
בצורת הבית ואני מעלה עליהם כאילו בבנינו
עסוקים. ע"כ. וְאֵהָ, כי ה' יתברך, חפץ חסד הוא,
ולמען לא נאבד בחטאינו, ציוה שיקראו בנבואת
יחזקאל את בנין הבית השלישי, יען בקראנו פרשת
גדולתו, נתחרט מאשמותינו, בראותנו כמה החטא
גורם מניעת הטובה הבאה עלינו בבנין בית הבחירה,

ואז נשוב אל ה', והוא מרבה להיטיב למתעוררים
בתשובה כאילו יבנו אותו. משום הכי ציוה "הגד
את בני ישראל את הבית, כדי שתהיה לפתח תקוה,
וריוח והצלה יעמוד להם, אם יקראו בו ויתחרטו
חרטה דמעיקרא ויכלמו מעונותיהם, ואז מעלה
אני עליהם כאילו בונים אותו, ואינם עוד תחת סוג
מה שאמרו "כל דור שלא נבנה בהמ"ק בימיו כאילו
החריבו". אשר על כן טוב הדבר בגלותנו זה לקרות
וללמוד צורת בית שלישי הנאמרת ליחזקאל, דתרי
בעינן, קריאה ועסק והתבוננות בו, כמ"ש התו"ט
בהקדמתו לספר צורת הבית, ואם בכל ימות השנה
ראוי לעשות כן, בודאי בימי המצרים צריכים אנו
יותר להתעסק בו, להקל הדין המתוח עלינו על
ביטול בניינו. מלבד כי העוסק להבין ענייני הכתובים
ביחזקאל יזכה לתחיה לעתיד לבוא.

(זכר דוד מודינא מאמר שלישי סוף פרק נ"ג דף קע"ב ע"א
וע"ב)

גלות באה לעולם...

"כי הוא חייך ואורך ימיך לְשֶׁבֶת על האדמה..."
(דברים ל', כ'). קרי ביה לְשֶׁבֶת, דהיינו שתנאי
הישיבה בא"י, הוא שמירת השמיטה, דבעון שביתת
האדמה גלו, כמאמרם ז"ל [שבת דף ל"ג ע"א]. ויש
לומר דלכך הגלות היתה בשנת השמיטה [כמבואר
בתענית (דף כ"ט סע"א) "ומוצאי שביעית היתה",
כי תשעה באב בשנת ג' אלפים תתכ"ט היה בשילהי
שנת השמיטה. ולדעת האומרים שחורבן בית שני
בשנת ג' אלפים תת"ל היא שנה שאחר השמיטה].

(נהר שלום סוף פרשת נצבים, עם הערות מרן ראש הישיבה
שליט"א)

מלך אסור ברהטים

סיפר הרה"ג רבי שלמה הררי רפול שליט"א על זקנו הגאון רבי אברהם הררי רפול זצ"ל (מחור"ר פורת יוסף), כי באחד הימים ביקש סבו לקחתו לביקור בגן החיות, הלכו יחדיו, וכשהגיעו לשם ביקש רבי אברהם לראות את הפיל והקופים, ובירך ברכת ברוך משנה הבריות בלי שם ומלכות. אחר כך ביקש לראות את האריה, והוליכו נכדו למצודת האריה, ורבי אברהם הביט באריה איזה זמן, ופתאום אמר בעצב לנכדו: ראה את האריה שהוא מלך החיות סגור בתוך מצודה, ופרץ בבכי נורא, לפליאת נכדו שהשתומם לפשר בכי זה על מה ולמה. לאחר שנים ראה הנכד בזוהר הקדוש, שכתוב שם שהשכינה נמצאת בגלות כמו אריה הכבול במצודה, ואז הבין את פשר הבכיה של הסבא על צער השכינה הכבולה כביכול, כמו אריה בסוגר.

(רבי גדעון גילקרום באו"ת כסלו תשס"א עמ' קנ"א)

נר רשעים ידעך

בימי הגאון רבי ישראל יעקב אלגאזי זצ"ל אב"ד ירושלים, היה גוי אחד רשע שונא ישראל שהיה

ממונה להדליק נרות בכל לילה במסגד שלהם הבנוי במקום קודש הקדשים. והנה בכל הלילות היו מאירים הנרות שם, אך בכל ליל ט' באב כשהיה מדליק את הנרות היו כבים מאליהם! תמה הגוי תמיהה גדולה, והגיע לבית מדרשו של ר' יעקב אלגאזי זצ"ל, ואמר לו: אם תאמר לי מה הטעם שבכל לילה הנרות מאירים ובליל ט"ב אינו מאיר - מוטב, ואם לא תאמר לי - אני עושה גזירה על שונאי ישראל ב"מ. אמר לו הרב: תדע לך, כי זה המקום הוא מקודש, קודש קדשים, ובעוה"ר נתגברה הקליפה ונחרב כלילה הזה, ולכן כלילה הזה שנפסק ממנו ההארה, הנרות אינם מאירים וכבים מאליהם. כששמע הגוי הדברים האלה נישק רגלי הרב, ואמר לו: אני רוצה להתגייר! ויאמר לו הרב: זה לא יתכן, כי אנחנו בגלות ומפחדים מהמלכות. אמר לו הגוי: אע"פ שאני יודע שאם ישמעו הגוים שנהייתי יהודי ישרפו אותי, אעפ"כ אני מקבל עלי, אמר לו הרב: אעפ"כ אני מפחד על היהודים, אבל אני איעצך שתזכה לחיי עוה"ב, ע"י שתעשה חסד עם היהודים יותר מכפי כוחך, ורחמנא ליבא בעי.

גלות השכינה, חילול ה', בזיון התורה, וזהו שאמר:
טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' - כי הטוב טוב יותר
הוא זה שמקוה לתשועת ה' - למען שמו הגדול
המתחלל בעוה"ר, ולא לתועלת עצמו.

(לחם דמעה על מגלת איכה, למהר"ש די אוזידא בעל מדרש
שמואל)

זכר לחרבן ולישועה

יהודי אחד בעיר תונס אכל ושתה ביום תשעה
באב בפני עדים. שלח אחריו הרב ונזף בו על כך.
היהודי ענה בחוצפא: "רבי, מה לנו לצום ביום זה,
זכר לחורבן בית המקדש, שכבר עברו עליו כ-1800
שנה?" שתק הרב ושלח אותו לביתו. והנה בהגיע
חג פורים, באמצע סעודת פורים של אותו יהודי,
שלח הרב את המשרת שלו, והכניסו למעצר בבית
הסוהר, למשך שעתיים בפקודת המלך. כשיצא
האיש מבית הכלא, הביע את פליאתו בפני הרב על
שהשבית לו את שמחת החג. אמר לו הרב: "מה לך
לשמוח ולהשתכר על נס מרדכי ואסתר, שעברו
עליו יותר מאלפיים ומאתים שנה, ולשמחה מה זו
עושה? האיש התבייש מדברי הרב, ולמד מזה מוסר
השכל. והוסיף הרב לחדש חידוש נאה, "לכן אנו
אומרים בתשעה באב "אם אשכחך ירושלים תשכח
ימיני" כלומר: אם נשכח את ירושלים בטענה שכבר
עברו עליו כמה דורות, אדרבה, "תשכח ימיני"
הוא נס פורים של מרדכי איש ימיני, שעברה עליו
תקופה ארוכה יותר".

(מרן ראש הישיבה שליט"א מפי מר אביו מרן הגה"ק זיע"א)

כי נחם ה' ציון

"אין לה מנחם מכל אוהביה" (איכה א', ב').
ברגז רחם יזכור, דוקא "מכל אוהביה" - אין לה
מנחם, אבל יש לה מה' יתברך שמו, דכתיב "כי
נחם ה' ציון". ומלים "אין לה" דרשינן (בקידושין
דף ג' ע"א) "עין לה", דהיינו אפילו שנראה כלפי

אמר לו הגוי: אני מקבל עלי כל אשר תאמר לי,
אבל בתנאי שתבטיחני לעוה"ב. אמר לו הרב: כן,
אני מבטיחך. א"ל הגוי להרב שרוצה ליתן לו מעות
כדי שיוכל להדפיס את ספרו 'שארית יעקב' כדי
שיהנה מזכותו, ולא רצה הרב לקבל. עד שהפציר
בו הרבה וקיבל, והדפיס ספרו. והגוי ההוא עשה
טובות לישראל כל ימי חייו.

(רבי אברהם כלפון בספר מעשה צדיקים סי' ר"כ)

לישועתך! קויתי ה'

טוב ה' לקויו לנפש תדרשנו. טוב ויחיל ודומם
לתשועת ה' (איכה ג' כ"ה-כ"ו). פסוקים אלו באו
ללמדנו את הדרך הנאותה לאדם הישר להתפלל
ולהתחנן לפני בוראו על הגאולה הקרובה, שיש
המקוים לביאת המשיח כדי להנצל מצרות ומחלות
ושאר מרעין בישין ב"מ, ושתרבה טובתו והצלחתו
בעוה"ז, בנחת ובשלוה תחת גפנו ותחת תאנתו.
ויש המתפללים לתועלת נפשם, שיוכלו להתעלות
בתורה ולעסוק במצוות בלי טרדות עול הגלות, ואף
כי דרך זו טובה היא, וכמ"ש הרמב"ם (פי"ב מהלכות
מלכים ה"ד): "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות
המשיח וכו', אלא כדי שיהיו פנוין בתורה וחכמתה,
ולא יהיה להם נוגש ומבטל, כדי שיזכו לחיי העולם
הבא". מ"מ, טוב מזה ומזה, הציפיה והבקשה
לגאולה למען כבודו יתברך שמו, ולמען השכינה
הקדושה הנמצאת עמנו בגלות. וזהו פירוש הפסוק,
טוב ה' לקויו - טוב הוא הדבר שאדם מקוה להשי"ת,
אך לא בשביל חלק הגוף ולתועלתו, רק **לנפש**
תדרשנו - שהנפש היא הדורשת את ה'. שגם כאשר
יבקש ממון תהא כוונתו שיהו מזונותיו בריוח, ויוכל
לקיים את התורה מעושר. וכשיתפלל על בריאות
גופו יתכוון שעל ידי כך יוכל ללמוד בנחת, וכן ע"ז
הדרך. והנה אף שכוונתו לתועלת הנפש, סוף סוף
טובת עצמו הוא דורש, כי הדבר נוגע אליו. ואין
ראוי לאדם שיקוה רק אל הנוגע לשמו יתברך -

א"ם - גאל יגאל

מצאתי להרב ברכת טוב (חלק ב' דף כ"ג ע"א) וזה לשונו: "אם בחוקותי תלכו", רצה לומר כאשר "בחוקותי תלכו" - תהיה הגאולה הנרמזת במלת א"ם. גאולת מצרים - על ידי אהרן משה, דאחשורוש - על ידי אסתר מרדכי, מגלות יון על ידי אלעזר מתתיהו, ולעתיד לבוא - על ידי אליהו משיח. וזהו שכתוב: אם הבנים שמחה. עכ"ל. ואפשר, שלכן התורה תחלתה 'בראשית' וסופה 'לעיני כל ישראל', אותיות ל"ב, כי בא"ב דא"ל ב"ם הם אותיות א"ם, לרמז, שעל ידי לימוד התורה, תהיה הגאולה הנרמזת במלת א"ם כנזכר, וכן גואל עם הכולל בגימטריא א"ם, שעל ידי התורה יבא הגואל.

(ברוך אברהם ריש פרשת בחוקותי)

מגדים של זהב

"אמר רב הושעיא, בשעה שבנה שלמה בית המקדש, נטע בו כל מיני מגדים של זהב, והיו מוציאין פירות בזמניהן, וכיון שהרוח מנשבת בהן, היו נושרין פירותיהן... וכיון שנכנסו נכרים להיכל יבשו... ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו (יזמא דף ט"ז ע"ב). מבאר רבנו יוסף חיים זצ"ל כי מסתבר שלא היו זהב ממש, אלא מראיהם מראה זהב, והיו מוציאות פירות בזמניהם בדרך נס, כי נטיעתן היתה בין הרצפות, ולא היו משקים אותם מים, וכיון שהרוח מנשבת בהם היו משירים פירותיהן, לרמוז, כי שלימות העבודה בבית המקדש, הינה לאו רק על ידי מעשה הקרבנות, אלא צריכים גם ללוים בדוכנם לומר שיר בפה, וידוע שהרוח רומזת אל הדיבור - 'רוח ממללא'. ועתיד הקב"ה להחזיר לנו. פירוש, אחר ביאת המשיח אז גם בבתים שלנו ניטע אילנות, שיוציאו פירות בזמנם בלי השקאה של מים, אלא מאליהן, כמו שהיה בבהמ"ק. לכך

חוק, שאין לה מנחם, אם תעיין ותחפש, תמצא לה מנחם, מהשי"ת! ובוזה פירש הרב המובהק כמה"ר אהרן בן חיים ז"ל (נכדו של הרב קרבן אהרן ז"ל מרבני איזמיר יע"א) את סמיכות הפסוקים "הביטו אל אברהם אביכם, ואל שרה תחוללכם, כי אחד קראתיו, ואברכהו וארבהו. כי נחם ה' ציון וגו'" (ישעיה נ"א ב'-ג'). כי הנה כל מקום שנאמר 'אין לה' דרשינן 'עיין לה'. והראיה, דכתיב: "ותהי שרי עקרה אין לה ולד" - והיה לה, וא"כ דרשינן 'אין לה ולד' - 'עיין לה'. וישראל היו מצטערים, דכתיב על ציון: "אין לה מנחם", וה' ברחמיו אתא לנחומי, "הביטו אל... שרה תחוללכם" - דכתיב 'אין לה ולד'! וזהו שאמר: "כי אחד קראתיו", (דהיינו יחיד, בלי בנים), ועם כל זאת "ואברכהו וארבהו"! וא"כ 'אין לה ולד', מלת 'אין' תתפרש - 'עיין'. ומזה יובן "כי נחם ה' ציון", מה שנאמר: "אין לה מנחם" - 'אין פירושו עיין. שמאוהביה אין לה מנחם, אבל יש לה נחמה מהשי"ת. ודברי פי חכם חן.

(חומת אנך למרן החיד"א, איכה א', ב')

הפך לבן, טהור הוא

הפך לבן טהור הוא. ר"ת בגימטריא עולים בן דוד בא. לרמוז מה שכתבו רבותינו ז"ל בפרק חלק (סנהדרין דף צ"ז ע"א) "אין בן דוד בא, עד שתהפך כל המלכות למינות" דאמר קרא "כלו הפך לבן טהור הוא".

(שדה יצחק גויטע פ' תזריע)

בן דוד בא

אך קרוב ליראיו ישעו לשפן כבוד בארצנו (תהלים פ"ה, יו"ד). אך קרוב ליראיו - בגימטריא שופר. ישעו - בגימטריא דוד בן ישי. לשפן בגימטריא אליהו הנביא זכור לטוב.

(אמת קנה למרן ראש הישיבה תהלים פ"ה, יו"ד)

בפסח. ויש בלב - כגון, אמונת ה', אהבתו ויראתו, ואהבת לרעך כמוך. ויש במעשה - כגון, תפלין וסוכה ולולב. ושלושת החלקים הללו נרמזו כאן. אי נמי, הפסוק רומז על התשובה, שצריכה שלשה דברים: וידוי בפה, וחרטה בלב, וקיום המצוות הבאות לידו.

(נהר שלום - כהן, פרשת נצבים)

אין דבר העומד בפני פיקוח נפש

חקרו המפרשים ז"ל בענין התשובה, איך הקב"ה מקבל תשובת השבים, מאחר דגורת מלך היא, "הנפש החוטאת היא תמות", ומה יתן ומה יוסיף כחה של תשובה, לבטל גזירת מלך מלכו של עולם? ואמרו, דטעמא דמלתא הוי משום פקוח נפש - דע"י התשובה ניצול האדם ממות לחיים. ומשום הכי גדולה תשובה שמבטלת גזירת מלך, וכדקי"ל לענין פקוח נפש שדוחה את השבת החמורה, דאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש. הרב זר זהב. ע"ש.

(סידור בית אל חמוי דף ל"ח ע"א, דיני תשובה אות ו')

לא ימתין עד ר"ה

במכת הארבה אמר הקב"ה למשה בא אל פרעה וגו' כי אני הכבדתי את לבו וגו'. קשה, מדוע במכה זו הכביד ה' את לבו? אולם הנה אמרו חז"ל כי המכות נתעכבו י"ב חודש (עיין עדיות פ"ב מ"י). וא"כ מכת הארבה היתה אחר ראש השנה בזמן החורף, ולכן הכבידו את לבו ולב עבדיו, מפני שלא שב קודם ר"ה בחודש אלול. וזה נרמז הכבדתי את לבו ואת לב ר"ת אלול. שכיון שלא שב אז בחודש אלול, עתה תשובתו קשה יותר כי הכביד ה' את לבו. ומזה ילמד כל אדם לשוב בזה החודש בתשובה, כי אז התשובה רצויה יותר, באשר על חודש זה נאמר: דרשו ה' בהמצאו, לפי שאז עלה משה להתפלל על עון העגל ונתכפר להם.

אמר "להחזירן לנו" דייקא, ולא אמר "להחזירן לביהמ"ק", דזה פשיטא, ואין זה רבותא כל כך בבית שלישי שיבנה בב"א.

(בניהו להגרי"ח יומא דף ט"ל ע"ב)

אלול

הבא ליטרה מסייעין אותו

אני לדודי ודודי לי, פירשו ז"ל דהוא ר"ת אלול, כי הקב"ה מתרצה לישראל בחדש זה. עכ"ד. וצריך האדם להתעורר בתחילה בתשובה. וזה הרמז, "אני לדודי" - כשאני מתעורר ומתחבר עם דודי הקב"ה, אז "ודודי לי" - דהבא ליטרה מסייעין אותו. וביותר בחדש זה, דיש בו התעוררות הרחמים. עוד רמז, דצריך לשוב מאהבה, דאז תכף מתכפרין עונותיו, שהרי כתבו המפרשים, דארבע חילוקי כפרה (ביומא דף פ"ו ע"א) הם לשב מיראה דוקא. וזהו שנאמר: "אני לדודי" - התשובה צריכה להיות מאהבה, כמשל האשה המתרפקת על דודה, מתוך אהבה. ואז "ודודי לי" - תכף ה' עמו, ואין צריך להמתין ליסורין רח"ל או ליוה"כ.

(חומת אנך למרן החיד"א, שה"ש אות כ"ו).

בפיך ובלבבך לעשותו

כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (דברים ל', י"ד). יש לדקדק, דהלא אין העשייה תלויה בפה ובלב, אלא בידים וכיו"ב. והיה לו לומר "כי קרוב אליך הדבר מאד לעשותו", ותו לא מידי? אולם תרי"ג מצוות נחלקים לשלשה סוגים: יש מהן בפה - כגון, קריאת שמע ותפלה ומצה

פירושו לא), התפעל הרב מה"פירוש" הזה, ואמר:
כי בתמימות כוונתו של היהודי הזה, מביא עושר
וברכה לעם ישראל.

(מרן ראש הישיבה שליט"א בהקדמת הספר אבני צדק
עמוד 13)

וינקת חלב גוים

נתתה שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו.
אפשר שמדבר בשנת השמיטה, שאסור לחרוש
ולזרוע וכו', וצריכים לקנות דגן ותירוש מן הגוים
וע"ז אמר: "נתתה שמחה בלבי" - כשירדים
גשמים, "מעת דגנם ותירושם רבו" - כדי שימכרו
לנו בזול.

(מרן ראש הישיבה באמת קנה ד', ח')

ולא ימתין עד יום הדין שהוא ראש השנה. אע"פ
שהתשובה מועילה אחרי כן, אך מי שלא ישם לבו
לשוב בחודש אלול, מכבידין את לבו מלשוב, כמו
שנאמר: השמן לב העם הזה וכו', כיון שעבר יום
הדין ולא שב בתשובה מקודם.

(עץ הדעת טוב למהרח"ו פ' בא)

עני-נו

מסופר שפעם שמע גאון עוזנו רבי ישועה
בסיס יהודי אחד פשוט שהיה עונה בסליחות
בימי אלול וכן בימים נוראים, עננו! עננו! בקול רם
ובכוונה מיוחדת. שאלו רבנו: למה אתה מתכוין?
ענה בתמימות: "רבי, אנחנו מתפללים שאף אחד
מישראל לא יהיה עני. וזהו, עני-נו! (נו בצרפתית

שמיעת שיעורים מפי
מרן ראש הישיבה שליט"א, מורנו הרב צמח
מאזוז שליט"א ועוד..

24 שעות ביממה

053-4555583

בעלות שיחה רגילה

תיקון חצות בין המצרים בשנת שמיטה

הרב אדיר הכהן

מח"ס 'לקוט כהונה ג"ח ועוד

על מה שלח הגרב"צ אבא שאול שליח להגר"י כדורי? | מה בין 'פורת יוסף' ל'כסא רחמים'? | האם גוזרים גזירות מדעתנו בעניני קבלה?

זצ"ל בספר כף החיים (סימן תקנ"א ס"ק רכ"ד), שאף שבשנת השמיטה אין אומרים תיקון רחל בחצות לילה, מ"מ תיקון חצות של בין המצרים בחצות היום יש לומר, כי בתיקון חצות של הלילה שלא אומרים בשנת השמיטה, משום שתיקון חצות זה בחינת המלכות היוודת אל עולם הבריאה, ובשנת השמיטה יש עליה לבחינת המלכות. אבל הכא לא משום בחינת המלכות כי אם משום התעוררות הדינים והתאבלות על החורבן, וכמו שנוהג כל דיני האבלות על החורבן בשנת השמיטה גם זה נוהג. ע"כ.²

ולעומתו ראיתי להגאון רבי אליהו מני זצ"ל בשו"ת מעשה אליהו (סימן קצ"ג), שאף שכתב ג"כ לחלק בין תיקון חצות של לילה לת"ח של היום שהוא כמו קינות בעלמא על החורבן, מ"מ הסיק משום דשב ואל תעשה עדיף, לבל יטעו ללמוד לומר ג"כ בחצות לילה. וסיים: ואני נוהג לומר במקום תיקון רחל בשנת השמיטה ביום [בבין המצרים], אוי לי על חורבן וכו' שתיקן רב חיד"א ז"ל דוקא. ע"כ.

ולכאורה חשש רחוק הוא, שהרי בין המצרים זה

מידי שנה בשנה, מנהג ישראל קדושים לבכות ולשאת קינה, בחצות היום בימי בין המצרים, ומקורו טהור מדברי רבנו האר"י ז"ל בשער הכוונות (ענין בין המצרים) וז"ל: מנהג טוב וכשר הוא מאד לכל בעל נפש, לשבת באבלות אחר חצי היום בכל אלו הימים. ולבכות בכיה ממש על חורבן הבית. וטעם היות זה אחר חצות היום, הוא כי אז הוא התעוררות הדין, בסוד כי ינטו צללי ערב, אשר לסיבה זו נשרף ההיכל אחר חצי היום. ודבר זה עושה תועלת גדולה בנפש האדם. ע"כ. וכ"כ מרן החיד"א במורה באצבע (אות ר"ל) ושכן נהגו בארץ ישראל. וכ"כ בכף החיים (סימן תקנ"א ס"ק רכ"א) ושכן נהגו בקהלות קדושות בכל מקום. וכן נהגו בג'ר'א ובתונס וגלילותיהם, לסגור החנויות בצהרי היום לבא לתיקון חצות (עיין בדברי מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה נר"ו, שהובאו בסידור איש מצליח לט"ב בראש סדר תיקון חצות, ובספר חיי חיים עמוד 174).

ולענין אמירת תיקון חצות בימי בין המצרים בשנת השמיטה, כתב הגאון רבי יעקב חיים סופר

2. והניף ידו שנית כבה"ח לקמן (סימן תקפ"א ס"ק ע"ה).

1. וכן הובא במגן אברהם (סימן תקנ"א ס"ק מ"ה), ובאליה רבה (סימן תקמ"ט ס"ק ד'), ובבאר היטב (סימן תקנ"א ס"ק מ'), ובמשנה ברורה (שם ס"ק ק"ג).

בסוף שנה, ומי שיודע שבשנת שמיטה לא אומרים תיקון רחל, א"כ בכל השנה עד י"ז בתמוז לא אמר, כי יודע שאין אומרים תיקון רחל, ולא יטעה ממה שבסוף שנה בימי בין המצרים אומרים תיקון חצות ביום. ואם הכוונה שיטעה ויאמר תיקון חצות בלילות של בין המצרים, שיחשוב שימים אלה הותרו. מלבד שהרבה מבינים את החילוק שתיקון חצות של היום הוא מיוחד לימים אלו, שבחצות היום מתעוררים הדינים בסוד כי ינטו צללי ערב ככתוב בשער הכוונות, משא"כ תיקון חצות של לילה. עוד בה, שאפשר להודיע זאת ברבים בשעת אמירת תיקון חצות של היום שלא יטעו לעשות זאת גם בלילה. ובפרט בדורנו זה, דתבר גזיזי, שמנהג תיקון חצות בימי בין המצרים הולך ומשתכת, ולא נשאר אלא במקומות מועטים, והם יראים וחכמים, ובדאי שידעו לחלק בין הלילות לימים. והרב המגיה בשו"ת מעשה אליהו כתב, שהעיקר כהגאון המחבר (ודלא כהכה"ח), דסוף סוף לא הזכיר האר"י ז"ל בשעה"כ שצריך לומר תיקון רחל, וכמ"ש החיד"א ביוסף אומץ. וממילא אין כל כך קפידא באמירת נוסחת תיקון רחל דוקא, ובנקל יש להסתפק באבילות סתמא. עכ"ד. ואף שנכון הדבר שאין צריך לומר דוקא תיקון רחל, מ"מ אחר שאין כל חשש לומר תיקון רחל בחצות היום (והגר"א מאני מודה בזה), אם כן למה לבטל מנהג ישראל הכשרים שרגילים מידי שנה להתאסף בחצות היום בימים אלו ולקונן בצוותא על חורבן ביהמ"ק באמירת תיקון רחל בקול נהי ובכי ומנגינה שוברת לב, ולהסתפק באיזו קינה. והכל בשביל איזה חשש רחוק שיהיה מי שיעשה זאת גם בלילה (ודבר זה אפשר לפותרו בנקל על ידי שיודיעו בשעת תיקון חצות של היום שלא יעשו כן בלילה וכנ"ל). ושוב מצאתי גם להגאון רבי שריה דבליצקי נר"ו בספר אוצר נחמד (עמוד נ"א) שתמה על מהר"א מאני והרב המגיה, שאין לנו לגזור גזירות

מדעתנו. ועוד, שאיפה מצינו לגזור גזירה לדבר שאינו אלא מנהג בעלמא, שאפילו יטעה ויאמר בלילה אינו עובר שום עבירה בזה, רק אינו ראוי על פי הקבלה. ועוד, שאם נאמר רק את הקינה של החיד"א זה יקח דקה עד שתי דקות, וכמעט כליתא דמי, ובפרי עץ חיים כתב להתאבל ביום קרוב לחצי שעה. ע"ש. וכן ראיתי בשו"ת משרת ציון חלק א' (חאו"ח סוף סימן מ"ג), שכתב שהגאון רבי **בן-ציון אבא שאול** זצ"ל שלח אותו באחת משנות השמיטה (שנת התשכ"ו) לשאול את מקובלי ישיבת פורת יוסף הגאון רבי **יצחק כדורי** וחביריו, ואת מר אביו הגאון רבי **סלמן מוצפי**, וכולם ענו פה אחד שיש לומר בשנת השמיטה בימי בין המצרים בחצות היום תיקון רחל כבכל השנים. ע"ש. וכן מבואר בספר אור לציון ח"ג (פרק כ"ה סעיף ו'). ע"ש. וכן מנהג אבותינו יוצאי ג'רבה ותונס, וכן נוהגים עד היום בישיבתנו הקדושה "**כסא רחמים**" פה ע"ת ב"ב ת"ו. וכן פסק מרן הגאון רבנו **עובדיה יוסף** זצ"ל בספר חזון עובדיה - ארבע תעניות (עמוד ק"ט סוף הערה ג'). וכן העלה בשו"ת ברכת יהודה ח"א (חאו"ח סימן מ"ב), ודחה דברי הרב מעשה אליהו ודברי הרב המגיה שם, וכן דחה דברי הגרא"ז מרגליות שכתב כדבריהם בספר קומי רוני (סימן כ"א הערה ב'). ושהעיקר כהכה"ח. ע"ש. וכן עיקר.

תנחומים כנים

נשגב לכבוד ידידנו
האברך היקר והחשוב
רבי אמנון אליה שליט"א - ב"ב
על פטירת אביו היקר המזוכך
ביסורים
ר' ציון אליה ז"ל
יה"ר שהרופא לשבורי לב יחבש
לעצבותם וירפא לשברם,
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו.
אכ"ר.
המערכת

למען ילמד ליראה את ה'

פרשיות חומש דברים חוזרים על נקודה אחת - יראת שמים! מדוע זוקא יראת שמים ולמה רק בחומש דברים? | מה מבקש בן גוריון בנאומו בהקמת המדינה | כל הגזרות הקשות רח"ל נקבעו כבר בר"ה, בידינו לשנות | יראת שמים - המחסום לתאוות

כל מה שקורה במדינה זה על הכתפיים שלו, והייתי חושב: מה, גם הוא חייב בלימוד תורה? מלמדת אותנו התורה: כן! "וקרא בו כל ימי חייו, למען ילמד ליראה את ה' אלקיו לשמור את כל דברי התורה הזאת, ואת החוקים האלה לעשותם". למה התורה מצוה למלך לכתוב עוד ספר תורה נוסף? כדי שינצל כל רגע פנוי שיש בידו ללמוד תורה! דקה פה דקה שם, נפגש עם המלך הזה, נפגש עם שר הצבא, עם שר המסחר והתעשייה, נפגש עם כל העניינים, מוצא כאן חמש דקות - לומד בהם, מוצא כאן רבע שעה - לומד בה. וכל המטרה של הלימוד היא כדי שיזכה - "ליראה את ה' אלקיו".

המלך זה עוצמה, המלך יכול לעשות מה שהוא רוצה. לראשי ממשלה ונשיאים של ימינו, אין את הזכות הזאת, אבל המלך יש לו אפשרות לעשות מה שהוא רוצה. וכשהוא רואה את עצמו עם עוצמה אדירה כזאת, הוא יכול לחשוב כמו חירם מלך צור שאמר: "אל אני, מושב אלקים ישבתי" (יחזקאל

מוצש"ק שופטים ד' אלול תש"ע

אם נשים לב נראה, שהתורה חוזרת פעמים רבות מאוד - בפרשיות האלה של חומש דברים, על הנקודה של 'יראת שמים'.

עוד ס"ת נוסף רק למלך

נתחיל מפרשת השבוע. התורה צייתה על כל אחד מישראל שיכתוב לו ספר תורה, אבל למלך נתנה התורה מצוה נוספת שצריך שיהיו לו שנים. למלך יש ציווי שיהיה לו ספר תורה אחד נוסף, ספר תורה אחד שיהיה מונח אצלו בבית, וספר תורה קטן נוסף שיהיה איתו תמיד, בכל מקום שהוא הולך הוא צריך לקחת את ספר התורה הזה איתו. לא הולך לאיזה אירוע או לאיזה מקום בלי ספר התורה ביד. והתורה מסבירה: "והיה כשבתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלוים. והיתה עמו, וקרא בו כל ימי חייו" (דברים י"ז, י"ח-י"ט) - המלך הוא עסוק,

עשרים

ו א ר ב ע

שעות, כשתזכור שאין

דקה שהקב"ה לא רואה אותך, זה כבר יתן לך לחזור ולא להימשך אחרי היצר הרע.

לפני שלשים וחמש שנים, הוצרכתי ללכת לביטוח לאומי ברמת-גן (היום כבר יש ביטוח לאומי בב"ב). חיכיתי בתור שם, וראיתי מסגרת שבתוכה העתיקו מהנאום של ראש הממשלה הראשון בן-גוריון, בקום המדינה. מה הוא מבקש שם? הוא מבקש מכל התושבים שישמרו את עצמם לא לגנוב... מה רצה בן-גוריון? אמר, גם אם תעזוב שם שמים, גם אם תעזוב את האמונה, אבל הוא יודע שלגנוב - זה לא יתכן, כך המדינה לא יכולה להתקיים, זה יגנוב לזה וזה יחמוס את זה - 'ומלאה הארץ חמוס'. אז לכן הוא מבקש ומצווה לא לגנוב. אבל במה מסכן הוא טעה? הוא טעה בדבר אחד, הרי מה מונע מכל אדם לא לגנוב? יראת ה', הוא לא ידע שכאשר תוריד לאדם את יראת ה' - כבר אין לו שום מחסום מלעשות ככל העולה על רוחו.

כ"ח ב'), לכן הוא צריך יותר ויותר ללמוד תורה, כדי שידע ויזכור תמיד - אדוני! כל הכוחות שלך, וכל ההצלחה שיש לך, כולה נתונה מהקב"ה!

בתפלה כולנו כורעים 'אבות' תחלה וסוף, ו'מוודים' תחלה וסוף. אבל המלך, כיון שכרע אינו מרים את הראש עד שגומר את כל העמידה! למה? כיון שהוא צריך להחדיר ולהכניס לראש שלו - "אני כלום!!!" רק הקב"ה הוא שנתן לי את כל הכח הזה! כאשר אדם יודע את האמת הזאת, הקב"ה יתן לו עוד יותר ויותר. אבל מי שחושב "אני ואין בלתי", כמו שחשב טיטוס, מה עשה לו הקב"ה? אמר לו: אני אשלח לך יתוש, "בריה קלה יש לי בעולמי". נכנס בו היתוש הזה, ונתן לו יסורים טובים שנתיים, ואח"כ הלך (גטין דף נ"ו ע"ב).

כל המטרה היא "למען ילמד ליראה את ה'". מה פירוש? יפחד מה'. לכל בן אדם יש רצונות, לכל בן אדם יש תענוגות, כל אדם רוצה לעשות את התאוות שלו, אבל צריך לדעת שיש מחסום, הקב"ה רואה הכל, הוא לא מרשה. יש "חומה בצורה דלתיים ובריח", הקב"ה לא מרשה לך לעשות ככל העולה על רוחך.

מעשר שני בירושלים

בואו נראה עוד. התורה מצווה לנו שצריך להפריש "מעשר שני" ולאכול אותו רק בירושלים, "ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם, מעשר דגןך תירושך ויצהרך, ובכורות בקרך וצאנך". מה המטרה? - "למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים" (דברים י"ד כ"ג). כל המצווה הזאת, היא בשביל להגיע למטרה - לפחד מהקב"ה. לא תלך אחרי תאוות לבך. נכון, הקב"ה ברא אותנו גשמיים, אנחנו נמצאים בעולם הזה, התאוות של האדם מושכים אותו לבירא עמיקתא, אבל כאשר תרגיש ותדע את האמת, שהקב"ה נמצא מולך

את הברכה - אשר תשמעו!

התורה חוזרת על הדבר הזה המון פעמים. "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם, והקללה אם לא תשמעו" (דברים י"א כ"ו-כ"ח). השאלה ידועה, למה שינה את הלשון, למה לגבי הברכה נקט הלשון "את הברכה - אשר תשמעו", ואילו לגבי הקללה נקט "אם לא תשמעו"?

אחד מהפירושים אומר, עצם הדבר הזה שתשמעו, זה עצמו הברכה. מי שזוכה לשמוע בקול ה' - זו ברכה! גם לפני השכר, עצם השמיעה בקול ה' היא ברכה גדולה. אתה רגוע, אין לך מה לדאוג אולי חס ושלום הבן שלך הלך לאיזה מקום, כיון שזכית והחדרת בו יראת שמים, לכן בוודאי שלא הלך לגנוב, בוודאי שלא הלך לרצוח, ובוודאי לא הלך למעשים רעים. "את הברכה אשר תשמעו", כאשר תשמעו - עצם הדבר הזה הוא הברכה. "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך" (דברים יו"ד י"ב), משה רבנו אומר לעם ישראל מה הקב"ה מבקש ממך? "מה ה' אלקיך דורש מעמך - כי אם ליראה". תפחד מה'. אם זכית לפחד מה', זכית להרבה דברים, זכית לכל התורה, אבל אם לא זכית לפחד מה', אז לא זכית בכלום, אתה אפס!

משה רבנו אחרי שלימד לעם ישראל את כל התורה ארבעים שנה במדבר, ראה לנכון שאם לא יקשור את הקשר האחרון הזה, הכל יכול להיפתח. נכון שלימד את כל התורה, לימד תרי"ג מצוות, אבל אם לא יקשור ויחדיר בהם את הנקודה הזאת של "יראת שמים" - "שויתי ה' לנגדי תמיד", בלי יראת שמים, עם ישראל עלולים ח"ו לומר: בסדר, אמרת לנו שהדבר הזה אסור, אבל מה אעשה שלבי חפץ בדבר הזה. אמרת לנו שאת הדבר הזה צריך לעשות, אבל לבי חפץ שלא לעשות חס ושלום. לכן משה רבנו בחומש דברים ראה לנכון לחזור ולחזור ולחזור.

רבי אליעזר רבו של רבי עקיבא, שואלים אותו תלמידיו לפני פטירתו, רבנו ברכנו. אומר להם: "יהי רצון", הייתי חושב, יהי רצון שיהיה לכם הרבה כסף, יהי רצון שתגדלו בתורה, זה מה שהייתי חושב שזו תהיה הברכה שלו. אבל לא, הוא אמר להם ברכה אחרת, "יהי רצון שיהא מורה שמים עליכם כמורא בשר ודם", שתזכו לפחד מהקב"ה כמו שמפחדים מבן אדם, זאת הברכה. אם זכית לזה, זכית להרבה. אם לא זכית לזה - לא זכית לכלום! אמרו לו, מה?? זה הכל? לפחד מהקב"ה כמו שמפחדים מבן אדם? אמר להם, "הלוואי. תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם". ברגע שהאדם חוטא הוא אומר לעצמו, יהי רצון שלא יראני אדם. הוא מפחד ונוזהר שלא יראה אותו אדם, למרות שהוא יודע שהקב"ה רואה אותו, אנחנו הרי לא מדברים פה על כופרים, וזה מראה שהמציאות היא שאנשים מפחדים מבן אדם יותר ממה שמפחדים מהקב"ה. לכן רבי אליעזר מברך את תלמידיו, יהי רצון, שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם.

עין רואה ואוזן שומעת

השאלה מה עושים כדי לזכות לזה? מה עושים כדי לזכות ליראת שמים? האדם צריך להמחיש, להמחיש, להרגיש את המציאות הזאת למרות שאתה לא רואה אותה. לא נאמר על יראי שמים ועל בני תורה חס ושלום, אבל בואו נאמר על אנשים שלא זכו ליראת שמים, אנשים שהם לא בני תורה, הם נכנסים לסופר, יש מודעות גדולות "יש כאן מצלמות". למה הוא לא לוקח משהו וגונב? כי יש שם מצלמות. אבל הוא לא רואה את המצלמות, אך עצם הדבר שהוא יודע שיש מצלמות, בשבילו זה עוצר בעדו שלא לגנוב. הוא יודע שיש מצלמות. בְּנֵי! כולנו יודעים שיש הקב"ה, כולנו יודעים ש"עין רואה, אוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים". כולנו יודעים את זה.

כאשר בחור אחד עייף - זה גורם לעוד בחור להיות עייף, כאשר בחור אחד לא לומד - זה גורם לעוד בחור לא ללמוד.

בעולם. מה עונה יוסף הצדיק? "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, וחטאתי לאלקים". ידע יוסף הצדיק, יש למעלה עין רואה, הקב"ה רואה, ויגיע היום שנעמוד בפניו לפני בית דין של מעלה והוא ישאל אותי - איך?! ואני אצטרך לענות. לכן זעק "איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים!".

1. דרך אגב, שמעתי מהרב שלי [מוה"ר רבי יצחק בוחניץ] זצ"ל, הוא שואל למה אמר יוסף: "הרעה הגדולה הזאת", היה אומר: "איך אעשה הרעה הזאת", למה "הגדולה"? והוא הסביר, שאשתו של פוטיפר אמרה לו: יוסף, אני בסך הכל רוצה לזכות אותך בעוד מצוה בתורה, אני רוצה לזכות אותך במצות התשובה, אני רואה שאתה צדיק גמור ואין לך עברות, איך תקיים את מצות התשובה? אז אמר לה, בשביל לקיים מצות תשובה, אני לא צריך לעשות את הרעה הגדולה הזאת, בשביל מצות תשובה - מספיקה גם רעה קטנה, כדי לחזור עליה בתשובה.

מישהו אמר לי, שבאותם פלאפונים הלא כשרים ששולחים בהם הודעות בכתב, ההודעה הזו תישאר ולא תימחק לעד ולעולמי עולמים. כאשר רח"ל יש בן אדם חשוד, אז דבר ראשון לוקחים את הפלאפון שלו שיש בו את ההודעות בכתב, בודקים את כל ההודעות שיש שם, משלמים כסף לשוטר שישב ויקרא את כל ההודעות שיש שם. מסתמא אם היה לו קשר עם בן אדם לא ישר, אז יתכן שכתבו הודעות אחד לשני. הכל מתועד שמה. היד של האדם כותבת, וזה נשאר שם לתמיד. כל שכן אצל הקב"ה שברא את האדם, שזה לא נמחק. הרב אמנון יצחק מספר, נסעתי פעם במונית, ובעל המונית הראה לי שעון מיוחד, כבוד הרב מה אתה אומר על השעון הזה? אמר לו הרב: מה יש בו? אמר לו, יש בו זה וזה וזה - כל מיני שכלולים. שמעתי שהיום יש שעונים שעולים שבעה עשר אלף שקל, לא זהב אבל יש בהם הרבה חכמות. המשיך אותו נהג ואמר, כבוד הרב תראה כמה חכם הטכנאי הפרופסור שהמציא את השעון הזה. אמר לו הרב: נכון, אבל תחשוב כמה חכם מי שהמציא את הפרופסור הזה - הקב"ה. שהוא שנתן חכמה לאדם להמציא את כל הדברים האלה. היום כל ששה חודשים או שנה, יש עוד תגלית חדשה, פעם רק כל כמה עשרות שנים היתה תגלית חדשה. היום זה לא ככה. כנראה הקב"ה רוצה להביא אותנו לתגליות הרבה יותר גדולות. להגיד לנו, זה התגליות שהיו עד היום, עכשיו המשיח עומד להגיע, בא אראה לכם עוד תגליות שלא ראיתם ולא חשבתם ולא שמעתם כל החיים שלכם.

האדם צריך להרגיש את האמת הזאת, לזכור שיש הקב"ה שמלווה אותך ורואה אותך בכל פנה, בכל זווית, בכל העולם. "לילה כיום יאיר, כחשיכה כאורה" (תהלים קל"ט, י"ב). איך אמר יוסף הצדיק בהיותו עבד במצרים, לא נמצא איתו לא אבא שלו ולא המשפחה שלו, הוא נמצא במקום הכי מלוכלך

מתבודד בעזרת נשים, (כמובן כאשר אין שם אף אחד). ופעם אחת מישהו מתלמידיו רצה לדעת מה הרב עושה שם. הרי בעזרת נשים חוץ מסידורי תפילה לנשים שבאות להתפלל, אין שם כלום, לא גמרא לא בית יוסף לא ראשונים ולא אחרונים, רצה לדעת מה רבו עושה שם, למה הוא נשאר שם דקות ארוכות? יום אחד הלך אותו תלמיד והתחבא שם, והוא שומע שהחפץ חיים ממשיך לעצמו איך שהוא כבר נפטר והנשמה שלו למעלה, וכביכול הוא עומד בפני ב"ד של מעלה, והם שואלים אותו: איך עשית את זה? ואיך עשית את זה? [אני לא יודע מה הוא בדק ומצא בעצמו. איש אלקים קדוש כזה, כל כולו תורה וכל כולו זיכוי הרבים, האם יש בית בישראל שאין בו משנה ברורה?! זה מראה איזה גברא רבה היה האיש הזה]. אח"כ שומע אותו תלמיד, שהוא כביכול אומר, תביאו את כל המצוות שלו תשימו אותם על כף המאזניים, עכשיו תביאו את כל העבירות שלו תשימו אותם בכף מאזניים. הרוב מצוות! יש לו עבירות, אבל הרוב מצוות. ואח"כ כביכול אב בית הדין צועק ואומר: אילו ישראל מאיר - הגאון החפץ חיים - נפטר, אז אפשר לומר - נו, יש לו רוב מצוות - אבל הוא הרי עוד בחיים, למה רק רוב מצוות?! למה חס ושלום עבירות?! ואז היה החפץ חיים יושב ובוכה. למה היה עושה את זה לעצמו, כדי להמחיש מה שהוא עומד לעבור אחרי מאה ועשרים, תרגיש את זה היום כשאתה כאן בעולם הזה. למה שתהיה לך הפתעה וכבר אתה שם ולא יכול לתקן, היום תתקן!!!

ודאי כולכם שמעתם, על אותה תאונה שהיתה ביום חמישי [כ"ה באב התש"ע] בשבוע שעבר - לא עלינו ולא על אף אחד מישראל - שקיפחו בה את חייהם שבעה בני משפחה אחת ולא נשאר בה שריד ופליט. לפי מה שמספרים נשאר שם הנהג ונשאר עוד מישהו קרוב משפחה. אומרים שהגאון הרב אלישיב אמר, מתום השואה לא היה מקרה

**אחריות גדולה יש
לכם על הכתפיים,
אהם יכולים להציל
את עם ישראל
ולגרום לעם ישראל
שיזכה לכתיבה
וחתימה טובה,
די רבש"ע, די**

שם כבר א"א לתקן

כדאי שאדם ימחיש לעצמו מה שהוא עומד לעבור אחרי מאה ועשרים, לתת דין וחשבון לפני הקב"ה, על כל מעשה, על כל פרט במשך כל החיים שלו. אפילו פרט שנראה לבן אדם שזה שולי, אצל הקב"ה זה לא שולי.

מספרים על החפץ חיים זצ"ל שהיה מידי פעם

ודוקא אנשים חרדים הם שנספו והלכו. על האחד כתבו בעיתונים שנאספו שאריות של הגופות. אמר לי אחד מקורב לסיפור שלא מצאו כלום. רק כדי להרגיע קצת את המשפחה קברו ארונות ריקים באדמה. גם לקבורה לא זכו, איך רבותינו דורשים בגמרא (ברכות דף ח' ע"א) "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא" - זו קבורה. יש כמה פירושים, אחד הפירושים זו קבורה. לא עלינו לא עליכם יש שלא זכו. באסון הזה של הרכבת שהיה לפני כשבוע ימים מצאו שם שש גופות, אמרו אולי יש שם עוד גופה שלא רואים. צלצלו למקום שהם עמדו להתארח אצלם אותה, שאלו כמה מיטות הזמינו אותה משפחה. אמרו להם, ששה ומיטת תינוק. את הששה מצאו, איפה התינוק? חתכו וניסרו את המכוננית ומצאו לא עלינו לא עליכם את התינוק הזה. סוף סוף גם הוא זכה לקבורה.

אחריות גדולה על הכתפיים

בְּנֵי! עיני כל ישראל אליכם. בזכותכם - אתם יכולים למנוע גזרות רעות. בזכות התורה שלכם אתם יכולים להשפיע הרבה טוב לעם ישראל. ומי יודע מה יהיה שנה הבאה, אויבינו מסביב מתכוננים ומתכוננים, אנחנו יש לנו רק אחד - הקב"ה! "ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר". והקב"ה מבקש מאיתנו שיפור.

זה חודש אלול. משה רבנו עלה להר סיני בר"ח אלול, "ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום וארבעים לילה" (דברים ט' י"ח). משה רבנו מתפלל ארבעים יום וארבעים לילה, אני לא יודע מה הנוסח שהתפלל, אבל הוא זכה ביום הארבעים - יום הכיפורים לקבל שני מלים מהקב"ה: "ויאמר ה' - סלחתי כדברך" (במדבר י"ד כ').

ואנחנו, 'דיו לבא מן הדין, להיות כנדון' (פסחים, דף י"ח ע"ב), לא נדבר על לפני ראש חודש אלול, אבל לפחות בחודש אלול צריכים להרגיש בו

כזה שמשפחה שלמה נגדעה. לא עלינו היו הרבה תאונות, היו הרבה צרות, אבל תמיד נשאר אחד לפליטה, נשאר מהם אחד, ושוב המשפחה חזרה לחיים כעבור כמה שנים. אבל שמשפחה שלמה נגדעה האיש ואשתו והילדים לא עלינו ולא עליכם, עם כל הצרות שהיו, זה לא קרה מיום תום השואה ועד היום. המשפחה רצו לצאת לנופש, קבעו עם הנהג שיבוא בארבע וחצי אחה"צ, אמר להם שהוא לא יכול בארבע וחצי אלא רק בחמש. היה להם תכניות בערב לאן לנופש לאן ללכת, בלית ברירה הסכימו, אך הנהג התעכב, הוא הגיע בחמש וחצי. התרעמו עליו ובצדק. אמר להם, אל תדאגו, אתם מתכוונים להגיע לשם בשבע, אני אביא אתכם לשם בשבע. אמרו לו, מה תעשה? תטוס? אמר להם, לא, אתם חושבים שנלך בדרך הזאת, נלך בדרך אחרת דרך קצרה. הגיע לפסי רכבת והוא לא ראה שסגרו את המעבר בגלל שהרכבת עומדת להגיע, והוא נכנס ועלה על הפסים, ופתאום האוטו נעצר, רח"ל מן השמים. והם צועקים לו, נו מהר, הרכבת עומדת להגיע. אבל האוטו לא זז. בינתיים באה הרכבת וכל אלה שיושבים מאחורה כולם נמעכו, ורק הנהג ומי שישב לידו נשארו בחיים.

בְּנֵי! אינני מכיר בכלל את היהודים האלה, אבל כאשר קראתי את זה זלגו עיני דמעות, הרי הם יהודים. אבל מה הדבר שלא שמים לו לב, כולם חושבים שהדבר הזה קרה ביום חמישי, אבל זה לא מדויק, הדבר הזה נגזר מיום ראש השנה תש"ע, ונחתם ביום כיפור תש"ע. וניתנה רשות למלאכי החבלה לבצע את הגזרה הזאת בתאריך שלה בכ"ה לחודש אב. ביום ראש השנה כולם נכנסים לבית הכנסת, כולנו שמחים כולנו עליזים, מקוים שבעז"ה תהיה שנה טובה כתיבה וחתומה טובה, כל אחד מאחל לשני, אבל... אבל - למעלה רשום מי יחיה ומי אחרת. מי חלילה ישרף ומי חלילה אחרת. שני אסונות היו השנה של מטוסים פרטיים,

בני הישיבות אלו הנציגים של עם ישראל לפני הקב"ה, אין לו את הכהנים והלויים שהיו בזמן בית המקדש

כל דברי התורה הזאת", לא לבחור, המצוה הזאת בסדר, המצוה הזאת לא, היא קשה מדי, פה אני מדלג. לא! "את כל מצוות התורה הזאת והחוקים האלה לעשותם, לבלתי רום לבבו מאחיו". לבלתי רום לבבו מאחיו - שלא יחשוב "אני מלך". אדוני, תזכור, גם אתה עומד לתת דין וחשבון אצל הקב"ה, אם נהגת בסדר או לא נהגת בסדר. אם דנת באמת או דנת בעוול. "ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל", אפילו מצוה קלה של נביא (רש"י).

תציל את עצמך!

הרב יגן זצ"ל בספר שלו, מספר על עצמו. הוא אומר פעם הלכתי לבית החולים וראיתי שם איזה ילד בגיל עשר שובב מאוד, רץ מפה ורץ לפה, אבא ואמא נמצאים ככה על הכיסא והוא דורש מהם עכשיו במבה - מביאים לו. אחרי רבע שעה מבקש שוקולד, מוציאים ונותנים לו. עכשיו ביסלי, עכשיו... רואה הורים נכבדים כאלה כל מה שהילד מבקש הם נותנים לו. אבל הוא משתולל. ובעוד אני נמצא ככה מסתכל, אני רואה את האחות הראשית הולכת כדי להביא תרופות לחולים, שני מגשים מלאים תרופות והיא הולכת מחדר לחדר כדי לחלק את התרופות לחולים.

את היראה ואת הפחד, ולהוסיף ביראת שמים, להוסיף ביראת שמים עד שזה יקבע עמוק עמוק מבפנים. יש לנו את תאוות לבנו, אבל על כל תאוה ועל כל ענין לזכור גם את הקב"ה, האם הקב"ה מסכים או לא. בא בלילה לדבר ולפטפט עד שעה מאוחרת, אני לא אומר לא לדבר, בחור צריך קצת להתאוורר ולהרגיש טוב, אבל עשר דקות רבע שעה ואח"כ ילך לישון, כדי שבבוקר יבוא לתפלה, ובמשך היום יוכל ללמוד טוב ולא יהיה עייף. כאשר בחור אחד עייף - זה גורם לעוד בחור להיות עייף, כאשר בחור אחד לא לומד - זה גורם לעוד בחור לא ללמוד.

אחריות גדולה יש לכם על הכתפיים, אתם יכולים להציל את עם ישראל ולגרום לעם ישראל שיזכה לכתובה וחתומה טובה, די רבש"ע, די מהצרות. אבל מוטל עלינו לא להיות טפשים, לזכור יש מצלמות, עין של מעלה רואה, כמו שאתה לא רואה את המצלמות שיש בסופרים, כך ג"כ אתה לא רואה את הקב"ה, אבל כמו שאתה מאמין שיש מצלמות, ובאמת יש, כך גם תדע לך שיש עין של מעלה רואה, אל תעשה דבר נגד רצון ה'.

"למען ילמד ליראה את ה' אלקיו, לשמור את

י"ט כ"ב)! אלול!! האדם באלול צריך להשתדל להתקרב להקב"ה. ולכן ביום ראש השנה התפלה המרכזית היא "ובכן, תן פחדך ה' אלקיני על כל מעשיך". מה התפלה הזאת? מבקשים מהקב"ה: רבש"ע, תן לנו יראת שמים. תן פחדך - תן לנו להרגיש אותך!

סיפרתי לכם פעם, היה לי איזה בחור שובב ב"כסא רחמים" בתונס. יום אחד הוא בא אלי בוכה, הוא היה אביר לב, חזק, בא אלי בוכה. אמרתי, אם הוא בוכה כנראה הוא מרגיש כאבים עצומים. אבל היה לו רגע של אמת, הוא בא ואומר לי: הרב, למה כולם מפחדים ממך ואני לא מפחד ממך? אמרתי לו, אם אתה לא מפחד ממני, אז זה טוב. היה לו רגע של אמת, ואמר לי: לא! כאשר כולם מפחדים ממך, לכן הם מתיישרים, ואז תופסים את עצמם והולכים בדרך טובה, אבל אני שלא מפחד ממך, אני לא מתיישר. לכן אני ממשיך עקום, ומה אני שווה?! זה היה לו רגע של אמת. אבל הוא לא יישר את עצמו, הוא לא לקח את הרגע הזה והוסיף עליו, ואז מה התוצאה, אחרי כמה דקות חזר לסורו, ומה יצא ממנו? אפס. לפני עשר שנים הזמנתי אותו לישיבה, (לא זוכר איפה ראיתי אותו). דיברנו ודיברנו. אמרתי לו, אתה יודע את החיים שלך ואני יודע את החיים שלך, תגיד לי, אתה מאושר? אתה עושה מה שאתה רוצה, אין לך חומה, אין לך מסגרת. אין לך כלום... הוא אמר לי (בְּעֶרְבִית), אני נשבע לך בחיי הרב, שהחיים שלי זבל זבל. והוא לא חידש לי. הוא רק הוציא את המלים האלה מפיו.

"טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו" אומר ירמיהו הנביא (איכה ג' כ"ז). טוב לגבר כי ישא עול - בנעוריו. אם חושב שאפשר לחיות בהפקר, אוי, איך יגדל הגבר הזה.

כותב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ג): **כשם ששוקלין זכויות אדם ועונותיו בשעת מיתתו, כך**

בא הילד הזה ראה את העגלה בפניה עם שני גלונים של חמצן, תפס את העגלה והתחיל לרוץ איתה ואז הפיל את האחות הזאת, והמגשים נפלו והבקבוקים נשברו. כולם שתקו, בדומיה הרימו את התרופות. אומר הרב יגן, ניגשתי אל האחות ושאלתי, מה עושה הילד הזה פה, בשביל להחריב לכם את הבית חולים? תוציאו אותו מפה, חייבים לסבול אותו פה?! ענתה לו, אתה לא יודע מה יש לילד הזה - לא עלינו לא עליכם שלא יהיה אף דבר לא טוב לעם ישראל, ה' ירחם על עם ישראל - יש לילד גידול מיוחד שהרופא אומר שאין לו סיכוי שיוכל לרפאות אותו, לכן הוא נמצא שם, בינתיים הוא לא יודע מה יש לו. ילד בגיל עשר, עדיין יש לו כוחות אז הוא תוסס. אבל ההורים שלו יודעים, הרופא והאחיות יודעים - ותו לא. הוא מספר: אחרי עשרה ימים לא עלינו ולא עליכם, הסתלק אותו ילד לבית עולמו...

אומר הרב יגן, בספר המוסר שלו, שחס ושלום לא נעשה כמו הילד הזה, צוחקים שמחים, הולכים באים. אדוני, הקב"ה נתן לך את האפשרות שאתה תוכל להציל את עצמך ואת המשפחה שלך, ואת השכנים שלך, ואולי חלק גדול מעם ישראל, כל אחד ואחד יכול.

יש בידינו את ארבעים היום האלה, בהם ניתן להוסיף עוד בתפלה כמו שצריך, רבש"ע אנחנו מכבדים אותך אנחנו מגיעים לתפלה בזמן. סליחות, לא העיקר סתם לצעוק את הסליחות. להשתדל להבין מה שאומרים. להשתדל להוריד קצת דמעות, לבכות קצת להקב"ה. רבונו של עולם מספיק, כמה סבל עם ישראל, אל תתן לעם ישראל עוד לסבול. תפילות מהלב, "לב נשבר ונדכא אלקים לא תבזה" (תהלים נ"א י"ט).

בני הישיבות אלו הנציגים של עם ישראל לפני הקב"ה, אין לו את הכהנים והלויים שהיו בזמן בית המקדש. "הנגשים אל ה' - התקדשו" (שמות

קצת מדבר קצת. מפסיק ממשנתו - מה קרה לך? אלא הוא שכח באותו רגע את הקב"ה.

משה רבנו בחומש דברים אומר, "השמר לך פן תשכח את ה' אשר הוציאך מארץ מצרים מבית עבדים" (דברים ו' י"ב). אל תשכח! והרמב"ם כותב כאן בלשון אחרת: **"זכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן"**. יש הבלי הזמן - אמו. פ"ד, אמו. פ"י. 10... לא יודע, כל מיני דברים למיניהם. העינים שלך לא יסתכלו בהם, לא! תדמה לך שע"י שאתה מסתכל במכשירים האלה, אתה גורם ח"ו לעורון בעינים, האם תסתכל! הביאו לך מכשיר שתוכל לראות בו את הדברים הכי יפים שבעולם אבל אחרי רבע שעה שתראה רח"ל יקבל עורון עולמי לתמיד. האם יש מישהו שיגיד - כן אני אסתכל?! חס ושלום! אני אקבל עורון בעיניים, אני זקוק לעינים, איך אפשר לחיות בלי עינים. ככה צריכים להבין ולהחדיר את זה בראש, וזה לא פחות.

ממשיך הרמב"ם: **"זכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק, אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם"** - אתם מסתכלים רק על הגוף שלכם, תחשבו קצת על הנשמה שלכם, **"והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה"**. לא לברוח רק מהמעשים האסורים, אלא גם המחשבה צריכה להיות מחשבה נקיה, חס ושלום שתהיה בראש מחשבה לא טובה. הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, נמצאת במח, הנשמה שהיא חלק מהקב"ה נמצאת במח. אתה יכול להכניס לתוך המח הזה מחשבה לא טובה? מישהו הזמין את המלך לבית שלו, ושם לו באותו חדר שהביא את המלך - חוץ מהכבוד - סירים עם ריח לא טוב... איך זה?? בתוך המח הזה שיש בו את הנשמה, אתה מכניס שמה מחשבה לא טובה!?

בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכויותיו, ביום טוב של ראש השנה.

כולם יודעים שביום שהאדם נפטר סוגרים חשבון, שוקלים את העבירות שיש לו, ואת כל המצוות שיש לו. הרמב"ם אומר שאותו הדבר קורה לכל אחד מבאי עולם - יהודי או גוי - כולם, ביום ראש השנה שוקלים את המצוות והעונות שלהם. **"מי שנמצא צדיק - נחתם לחיים. ומי שנמצא רשע - נחתם למיתה. והבינוני תולין אותו עד יום הכיפורים, אם עשה תשובה - נחתם לחיים, ואם לאו - נחתם למיתה"**, כמובן שמעל הסעיף הזה יש חשבונות של בית דין של מעלה. יש בן אדם רשע והקב"ה השאיר אותו מסיבות שלו, אולי עומד לצאת ממנו איזה אדם צדיק? אנחנו לא יכולים לדעת מה חשבונות שמים.

הרמב"ם ממשיך (ה"ד), **"אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם"** - אלה אשר ישנים שינה עמוקה, התעוררו - **"וחפשו במעשיכם"**. כל אדם ואדם יכול לראות את עצמו כצדיק גמור, מה רוצים ממני, אני מתפלל שלש פעמים ביום, אני לומד כל יום כמה שעות תורה, מה רוצים ממני? לכן אומר הרמב"ם **"וחפשו במעשיכם"** - אדם יחפש איך התפלה היתה, איך הלימוד היה, איך האיכות היתה, איך המחשבה היתה, איך ההשתדלות היתה. אדם יבדוק ויוכל לראות איך הכל נקבים נקבים חלולים חלולים. **"וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם"**.

הרמב"ם לא כותב כאן את הדברים האלה חס ושלום לאלה הכופרים, הרמב"ם כותב את הדברים האלה לנו, שאנחנו יודעים שיש בורא עולם, אבל מה, אנחנו לפעמים עושים דברים לא בסדר, לומד

2. היה שר בממשלה, אדם רחוק וחילוני, שמתוך זלזול מכר אפילו את העולם הבא שלו תמורת שטר של כסף. אבל זכה והיה לו בן שחזר בתשובה, והיה בן תורה, וכשהוא שמע את הדבר הזה, הפעיל את כל הכוחות שלו על אביו, מה?! אבא אתה תשאר בלי העולם הבא? אתה מוכר את העולם הבא?! עד שהבא חזר בו ושכנע את הקונה שיחזיר לו את העולם הבא שלו.

תְּשַׁמְּחָהּ, הקב"ה לא שם אותנו בתוך כלוב. אבל לכל דבר יש את הזמן שלו, עכשיו לומדים, עכשיו גמרנו סדר ג', רבע שעה מתארגנים, מלה פה מלה שם. אחרי רבע שעה, עכשיו צריך לישון להחליף כוחות, לקום בבוקר לתפלה רענן ומוקדם. הקב"ה אוהב אותנו ומרשה לנו להיות שמחים, אבל כל דבר במקום שלו.

קשר תמידי עם הקב"ה!

אומרים רבותינו (מנחות דף מ"ג ע"ב), חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה", אל תקרי "מה" אלא "מאה". מה הקשר של הפסוק למאה ברכות? "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", איך זה קשור למאה ברכות? אלא מסבירים המפרשים כך, האדם חייב להיות בקשר עם רבונו של עולם מאה פעמים ביום. אם לא היינו צריכים לברך על האוכל, אז בסדר באנו בבוקר לתפלה, התפללנו, ומאז גמרנו עם הקשר אל הקב"ה עד שיגיע מנחה. לא טוב! לכן צריך לומר "ברוך אתה ה' - מאה פעמים ביום, מאה ברכות כל יום, שבאמצעותן אתה תהיה בקשר עם הקב"ה. אתה הולך להתפנות - אתה מברך, אתה שותה - אתה מברך, אתה נהנה - אתה מברך. קשר עם הקב"ה! הקשר הזה עם הקב"ה נותן לנו ומזכה אותנו ליראת ה'. הרגע דברתי אתו - ברוך אתה ה', אז אני מוכרח לזכור אותו. אבל מה עושה היצר הרע, נותן לברכות שיצאו מפינו בלי כונה בלי מחשבה ובלי כלום.

האדם צריך לזכור שהוא מדבר עם הקב"ה, ולשים לב איך הוא מדבר. להשתדל בעז"ה לעבוד על יראת שמים, להרגיש את ה"מצלמות הנסתרות" האמיתיות, להמחיש לעצמנו שהקב"ה רואה אותנו עשרים וארבע שעות. אכ"ר.

מומשיך הרמב"ם: "לפיכך, צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה" - לא רק בימים הנוראים אלא כל השנה כולה - "כאילו חציו זכאי וחציו חייב. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא אחד, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה. עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם להם תשועה והצלה, שנאמר: "וצדיק יסוד עולם" (משלי יו"ד כ"ה), זה שצידק עצמו הכריע את כל העולם והצילו".

כל דבר במקום שלו!

הקב"ה ריחם עלינו, הוא לא בא לנו ככה מיד ביום ראש השנה וזהו, הוא נתן לנו חודש אלול להכנה, זה קצת קשה, בסדר, לפום צערא אגרא, זה קצת קשה, אבל בשביל הקב"ה נעשה למרות שזה קשה, נשמח את רבונו של עולם, רבש"ע אתה יודע שקשה לי, אבל אני משתדל בשבילך. המחשבה הזאת צריכה להיות בלב של כל אחד ואחד מאיתנו. לברוח מכל הרהור עבירה, להוסיף בקיום המצוות, להוסיף בתפלה איכותית, להוסיף בלימוד איכותי, להתקרב להקב"ה.

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה". תרגיש את הקב"ה, בא לך לעשות משהו תחכה שניה, תחשוב, האם הקב"ה מסכים לזה? בא אלי בחור אחד ושאל אותי: כבוד הרב, אם אני צריך לשים כל הזמן את הקב"ה מול העינים שלי, זאת אומרת שאסור לי לצחוק, אסור לי להגיד איזה בדיחה, אסור לי... אמרתי לו: בני, זה לא נכון, הקב"ה לא דורש מאיתנו להיות מלאכי השרת, הקב"ה דורש מאיתנו להיות יהודים טובים. בבית המדרש חס ושלום לשבת ולספר בדיחה, אבל בחדר אוכל - כאשר אתה לא מדבר לשון הרע, כאשר אתה לא מדבר ליצנות, כאשר אתה לא מדבר שקר, למה לא? אדרבא תחייך, תשמח,

ויהו [שו"ת] איש מצליח

זכה מכון 'הרב מצליח' להוציא מתחת ידו עשרות ספרים תורניים מהמסד ועד הטפחות - ספרי יסוד מדוייקים עד לספרי הלכה חשובים | אך אין ספק כי גולת הכותרת של המכון היא הדפסת ספריו של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל, שעל שמו נקרא המכון | צוות שלם של תלמידי חכמים, חברי המכון עוסק בתורתו, ומברר כל מלה בספרו בדיוקנות רבה | לרגל הוצאת חלק יורה דעה מתוך המהדורא החדשה של שו"ת "איש מצליח" עם הערות "שיח אלעזר", ישבנו לשיחה מרתקת עם העורך האחראי הרה"ג רבי ישראל אמויאל שליט"א מחשובי תלמידי החכמים בישיבה, שמקדיש כבר שנים רבות לברר מקחו של צדיק.

● **אולי דוגמא קלה לשבר את האוזן...**

בתחילת הכרך החדש שיצא לאור כעת, רבנו דן אודות עוף מסוכן שאחר השחיטה נענע את רגלו, אם זה נחשב פרכוס והוא כשר, או לא. דין זה אינו מפורש בגמ', והרבנים בג'ר'בא שם ארע המקרה, ניסו להביא ראיה מכאן ומכאן. אבל רבנו המחבר דקדק מלשון הגמ' עצמה: "ובעוף אפילו לא רפרף אלא בעינו", והוכיח: "משמע לא מיבעיא רפרף בשאר איבריו, אלא אפילו לא רפרף אלא בעינו מהני. שאילו אמרו אפילו רפרף בעינו לבד, היה מקום לצדד דהך 'אפילו', היינו לא מיבעיא בפרכוס שאר איברים כדינם בבהמה. אלא אפילו

את הרה"ג רבי ישראל אמויאל שליט"א הכרתי עוד מימי לימודנו בישיבה, ואף הייתי חבר-חדר שלו. כבר מאז ניכר היה שמדובר בתלמיד חכם מעיין ודייקן שעדיין לגדולות. בנוסף למדותיו הטובות ושאר מעלותיו, נחן ר' ישראל בכשרון עריכה יוצא מן הכלל. לא לחנם הפקיד "מכון הרב מצליח" בידיו את עריכת הספרים שהם גולת הכותרת של המכון - שו"ת "איש מצליח". הוצאת כרך נוסף במהדורה החדשה, היא הזדמנות לשמוע מכלי-ראשון על הספר הגדול שו"ת "איש מצליח", ועל עבודת העריכה המרתקת.

● **ספרי שו"ת רבים יצאו ועוד ייצאו, מהו הדבר שבו התייחד שו"ת "איש מצליח"?**

"ההיכרות הראשונה שלי עם שו"ת "איש מצליח", היתה בתחילת לימודי בישיבה קטנה. כנהוג בישיבה, למדנו בשיעור ביום ההילולא תשובה מתוך "איש מצליח" (כמדומה ח"א חאו"ח סי' א'). אני זוכר שמאד התפעלתי מהסגנון שלו. נפלאיתי לראות כיצד כל מלה משובצת על ידו באמנות מופלאה כאבן יקרה, עד שלפעמים נדמה לְמַעַן כאילו מלים אלו 'נוצרו' במיוחד כדי שיוכל רבנו להביע בהן כוונתו. אפשר לומר שכמעט אין לו אח ורע בבהירות ההסברה.

"ובאותה אמנות, הוא עומד על דיוק לשונות הפוסקים, להרגיש בעומק כוונתם, עד שנראה כאילו יושב הוא בלבו של המחבר. אגב, אמר פעם רב מפורסם בדרשה בישיבה, שאם היו מוחקים את השמות של חכמי האחרונים שהוא מזכיר, אפשר היה לחשוב שהספר הזה חובר לפני כמה מאות שנים.

רפרף בעינו. אבל השתא דאמרין אפילו לא רפרף אלא בעינו, הרי זה כמפורש שהרפרוף עצמו מועיל בשאר איברים".

● ידוע שרבנו היה ירא הוראה גדול, כיצד בא הדבר לידי ביטוי בתשובותיו?

"ניכר בהכרעותיו שהוא רואה את הנולד, ונזהר לבל תצא מהוראתו שום תקלה בעתיד. בחלק אורח חיים שיצא לאור (סי' ט"ו דף ס' ע"ד) הביא דברי חכם אחד שכתב שאי אפשר להורות באופן כללי שמותר לפועלים להתפלל שחרית לפני הזמן, וכ"ש שאין להתיר לקיים מנין פועלים בביהכ"נ, כי אז יתירו גם שאר אנשים להתפלל עמהם. רק המורה צריך לחקור אצל כל אחד בפרט וכו'. רבנו קיבל דבריו בסבר פנים יפות, וכתב עליו: "ולי מה יקרו מפז דבריו אלה הנאמרים בשום שכל, שפתים ישק. וכבר ראינו לרז"ל וכו'. כל שכן בזמננו שאין קץ לפרצות, וכמעט נשתכחה תפלת שחרית בזמנה לגמרי...". וכיו"ב כתב שם בהמשך (דף ס"ב ע"ג): "ואין לומר שלא אסרו חכמים ללבוש [תפלין לפני זמן הנחתם] ברבים אלא שלא ילמדו ממנו, אבל פועלים הכל יודעים שהוראת שעה ניתנה להם מתוך דחקם, שאין לנו לחדש חילוקים מלבנו. והנסיון מוכיח שאין למדים אלא מן הקולא".

גם בענין רכיבה על אופניים בשבת במקום שיש עירוב, הביא שם (בסי' ל"ח דף קי"ב ע"ד) דברי הבא"ח שהיקל בזה באופנים מסוימים, וכתב עליו: "עם היות שכבוד הרב ז"ל גדול מאד בעינינו ומחבבים אנו דבריו מאד בכל ספריו הקדושים ומקובלים אצלנו כנתינתם מסיני, וגם דבריו בהיתר זה של האופניים, הנה מצד עצמם הם נאמרים במאזני הצדק והשכל, ושפתים ישק. אבל אנו חוששים לחורבא ב"מ לפי החיים המציאותיים, שהנסיון הורנו בכמה עניינים כיצא בזה שכל התנאים והאזהרות והגדרים אשר יתן המורה

מסביב להיתרו, מעט מעט ישתקעו וישתכחו. יען שאין מוחם של ההמון תופס להיות בהם קפידא רבתי. וישאר רק ההיתר מפורסם בעוצם תוקפו, מסור לכל בלי כל גבול, כמעשהו בחול". עכ"ל. כיצא בזה יש הוראה קצרה של מרן ראש הישיבה שליט"א בכרך הנוכחי בהערה שלו בסי' מ"ז, בענין בכור שאביו ספק יהודי, שיפדו אותו בית דין בלא ברכה, ויזכירו לאמו כשיגיע לגיל בר מצוה שיפדו אותו שוב בלא ברכה. וכה כתב: "ולא רציתי לסמוך על הטס של מתכת שהזכיר הגר"ע יוסף נר"ו [שפסק שלא יפדו אותו בית דין אלא יתלו בצוארו טס של כסף שחוקק בו "בכור שאינו פדוי", כדי שיפדה עצמו כשיגדל, ולא יפסיד הברכה], כי כאן מדובר במשפחה שאינם שומרי תורה ומצוות כלל, ובלא ספק יאבד הטס עוד בכיתה א' בבית הספר".

● באופן כללי כיצד ניתן להגדיר את רבנו כמיקל או כמחמיר?

"הכל לפי הצורך והענין. הוא אינו מיקל בלי הכרח, בפרט במקום שיכול לגרום תקלה ומכשול, אבל במקום הפסד מרובה וכדומה, הוא מחפש טעמים להתיר ופוסק כעיקר הדין. יש לזה דוגמא יפה בכרך החדש (חיו"ד) בסימן י"ד, שנשאל אודות צורך ששלח זהב לבית חרושת של גוים, והם עשו מזה שלא מדעתו צורות של שתי וערב. לאחר האריכות מכריע רבנו שימכרם כולם יחד לסוחר גוי וכו', "ומיהו כי היכי דלא ניפוק מיניה חורבא שילמדו להקל ח"ו מכאן ולהבא, הודענו לו שהותר בפעם הזאת רק בשביל שני תנאים, שהזהב שלו, ושעשו לו השתי וערב שלא מדעתו וכו'. וגם אמרנו לו כי רק בפעם הזאת הותר לו בדוחק גדול. ומכאן ולהבא צריך הוא להתרות בהם בפירוש מפורש להדיא בכתב לבית התעשייה שלא יעשו לו שתי וערב וכו'". מרן ראש הישיבה שליט"א הסביר את הגישה של רבנו בטוב טעם במבוא של משנ"ב עם

הערות איש מצליח ח"ג.

קצת באמירת ההושענות, דק"ש ותפלה ולולב בזמנם לכתחילה, הוא יותר עיקר מאפושי ברחמי. "שעשיית המצוות בזמנם כראוי היא גופה אפושי רחמי דרחמי טפי".

● האם יש לרבנו חידושים בהלכה שאינם ידועים כל כך?

"אכן יש כמה הלכות שדעת רבנו אינה ידועה, אפילו בין בוגרי הישיבה. לדוגמא: הרבה מתפללים מנחה וערבית בימי הקיץ לפני ואחרי פלג המנחה (בפרט בערב שבת). והנה דעת הרב בן איש חי שמחשבים שעות היום מעה"ש לצה"כ דהגאונים, ועל פי זה קובעים זמן פלג המנחה. ורבנו הקשה על זה קושיא גדולה (בחלק א"ח סי' ט"ו דף נ"ד ע"ד ואילך), שאם כן הזמן של חצות לא יהיה באמצע היום כשהחמה בראש כל אדם, שהרי בבוקר מוסיפים מהלך ארבע מילים לפני הנץ, ובערב רק שלשת רבעי מיל אחרי השקיעה (וע"ש שיישב כוונת הבא"ח שלא כתב כן אלא לחומרא ולא לקולא). ולמעשה ברוב בתי הכנסיות מתפללים על פי הפלג של הבא"ח, ולפי דעת רבנו יוצא שמתפללים מנחה אחרי הפלג והו"ל תרתי דסרתן. ולכן מי שרוצה להתפלל ערבית איתם, צריך להתפלל מנחה מוקדם יותר.

"יש עוד ענין, והוא השי"ן של הבתים של תפלין של ראש, שרבנו הזהיר מאד (בחלק א"ח סי' ז') שכל השיפוע של המושב של השי"ן יהיה גלוי מעל התיטורא, וכמו שכתב הרמ"א (סי' ל"ב סמ"ג). והביא רבנו (בדף ו' ע"ב) דברי רבנו זלמן דבדיעבד מיהא כשר אם החוד של השי"ן מכוסה, וכתב עליו דשמא דוקא במתכסה החוד של השוליים אבל השוליים עצמם נגלים, משום דמיירי בכתב אשכנזי, שהשי"ן עומדת ממש על חוד אחד. אבל בכתב ספרדי שאין ממש חוד, אלא שיפוע המושב הוא החוד שלהם, אם המושב עצמו חצוי וכ"ש רובו

● שו"ת איש מצליח הוא ספר הלכתי עיוני, האם ניתן למצוא בו בין השורות גם הדרכה בלימוד?

"אכן, יש הרבה מה ללמוד מהספר הקדוש הזה, בעיון, בפסיקה, בסגנון, ואפילו ביראת שמים. אציין דבר מיוחד מאד שאפשר וצריך ללמוד ממנו, והוא היחס הראוי לרבנותינו האחרונים. רבנו מדקדק רבות בלשונותיהם, וטורח בכל כוחו ליישבם, וגם אם הוא חולק עליהם, הוא משתדל לעשות סניגורין לדבריהם, ולהסביר את הבנתם והכרעתם. הנהגה זו מאוד בולטת בתשובותיו. פעמים רבות הוא מוצא מחבר שהאריך בנושא בו הוא עוסק, ולמרות שאינו מסכים אתו, הוא לא פוטר בקצרה: "עייין לפלוני שהאריך בזה, ויש להשיב על דבריו על פי המבואר כאן", אלא הוא מביא כל דבריו, ומשיב על כל קוץ וקוץ ביראת הכבוד הראויה, ובכל נקודה הוא מנסה ליישב דבריו.

"וכאמור גם יראת שמים ניתן לשאוב מהלשונות בספר. דוגמא קטנה: בחלק או"ח (דף ס' ע"א) כתב בתוך המשא ומתן של ההלכה, בענין עטיפה בטלית לפני הזמן: והיא עבירה בר מינן לדעת הרמב"ם. ע"כ. אנחנו רגילים לכתוב "בר מינן" על צרות גדולות וכדומה, אבל הרב היה ירא מעבירות שאדם דש בעקביו כמו מצרות גדולות.

בספר מסילת ישרים מוזכר ענין "משקל החסידות" דהיינו שהאדם צריך לזוהר לפני שהוא עושה דברי חסידות, שלא יפגע בדברים שהוא מחויב בהם, בבין אדם למקום או בבין אדם לחברו. יש דוגמא מוחשית לזה בדברי רבנו בחלק או"ח (סי' ט"ו דף מ"ו ע"ב) בענין מה שהתירו הפוסקים להתפלל לפני הנץ ביום הושענא רבה, משום דמפשינן ברחמי (מורבים בתפילה). רבנו כתב, שמנהגנו להתפלל עם הנץ החמה, ושוב ממהרים

החלפת כהנא בכהנא

שאלות הלכתיות מצמררות שלא ניתן להעלותן על הדעת בימים שבשגרה, עלו ובאו להכרעתם של גדולי התורה בימי השואה ולאחריה. אחת מהם, מזעזעת במיוחד, הובאה להכרעתו של רבנו מאמריקה הרחוקה.

באחד ממחנות ההשמדה, החליטו הנאצים להוציא להורג יהודי נכבד ששם משפחתו היה כהנא. קראו איפוא לראש היהודים בגטו, וציוו עליו להסגירו לידיהם כדי להוציאו להורג. הם הוסיפו איום כי אם יתחמקו מהביאו, יתפסו הם עשרה יהודים אחרים במקומו וימיתום.

באותו מתנה, היה יהודי שוטה לכל הדעות שגם שם משפחתו היה כהנא, ושכלו היה כשל פעוט בן שנתיים. הוא לא הרגיש ולא פחד מאימת הקלגסים האכזריים. ראש היהודים הסגירו, במקום להסגיר את הפיקח, וחיות הטרף המיתוהו במקום כהנא הנדרש, שניצול על ידי כך. לאחר המלחמה, תקפו את ראש היהודים נקיפות מצפון על מעשהו, ובא לשאול את כ"ק האדמו"ר מצישינוב זצ"ל האם צדק בהחלטתו להחליף אדם בר דעת במחוסר דעת? האדמו"ר הציג את השאלה לפני רבנו, תוך שהוא מצדד כי לא מצינו שחילקו חז"ל בין יהודי ליהודי, ואפילו שוטה מצוה להחיותו, ובכן הוא גרם מיתתו, ואף שבסוף כולם נהרגו בעוה"ר, אבל הוא שואל על חיי שעה.

רבנו השיבו (במכתב שנדפס בכרך הנכחי, סי' ח"י), כי אין ספק שויתור על חיי השוטה למען הפקח הוא עון פלילי, וחזרתי על כל הצדדים ולא מצאתי לו שום זכות, והעושה כן ודאי שופך דמים גמור הוא! ושוא תאמר דעל כל פנים כיון שטעה בכך וחשב שמותר או אפילו מצוה למסור שוטה להציל בדמו פקח, אם כן יש להקל עליו, אין זה שייך אלא בשאר הלכות, אבל בדיני נפשות בפירוש למדו חז"ל במסכת מכות (דף ז' ע"ב) שבנפשות "אומר מותר", קרוב למזיד הוא. ואחר שהאריך רבנו בדבר, סיים כי לתיקון ולחזרה בתשובה, עליו להתענות מ"ד תעניות כמנין "דם" כמבואר בפוסקים. ע"ש.

בתשובה זו השתמש הגאון המפורסם הרב יצחק זילברשטיין שליט"א (רב שכונת רמת אלחנן בב"ב) כשנשאל מאת המרכז הגריאטרי בגבעת השלשה, אם ניתן לימנע מלהעניק טיפול רפואי (כגון מנות דם, אנטיביוטיקה, וכיו"ב) לחולים שנשתטו או לאו? הגר"י זילברשטיין בהסתמכו על

תשובת רבנו, השיבם, כי חייבים לטפל ולהחיות חולים שוטים כשם שחייבים להחיות בר דעת. תשובתו זו צורפה למכתב ברכה שכתב הרב לרגל הוצאת הספר במהדורה החדשה, ונדפס בראש הכרך הראשון.

שנכתבו ע"י רבנו עצמו בדקדוק עצום. במהדורא הישנה הם נדפסו בסוף הסימן, והיו בתוך הסימן מספרים שמפנים לצורות האלו. במהדורא החדשה הכנסנו את הצורות בתוך הטקסט. אך כמובן לא רצינו לוותר על הצורות מכת"י רבנו, ולכן צילמנו אותם מהספר הישן, והרב צמח בכבודו ובעצמו ישב להדביקם בדיוק רב על הדפים שנשלחו לדפוס".

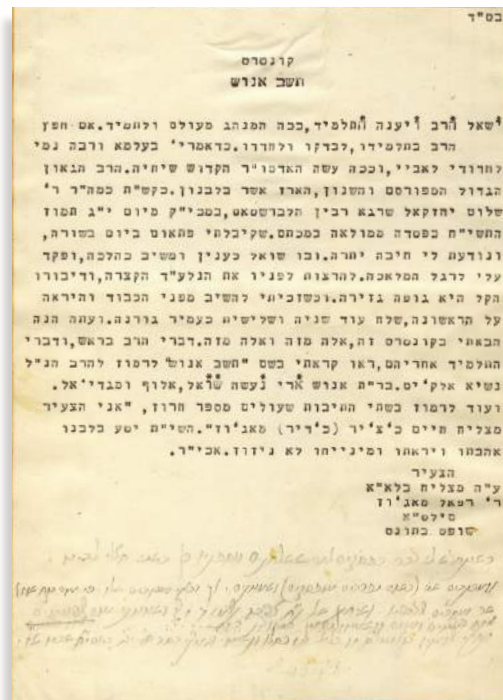
בכרך הנכחי של יו"ד דן רבנו (בסימן ל"ה) לגבי מזוזה במרפסת. מדובר במרפסת או חדר קטן אחר, שנכנסים אליו מחדר עיקרי, ואין לחדר הקטן פתח אחר. זו שאלה מאד מצויה. ודעת רבנו שצריך להניח את המזוזה מצד ימין של הנכנס מהמרפסת לחדר הגדול, מכיון שהוא עיקרי יותר, ואע"פ שהמרפסת סתומה. וזה חידוש גדול, שהרבה לא יודעים אותו, גם בין אברכי הישיבה. ומי שרוצה להחמיר, יכול לקבוע שתי מזוזות, לצאת ידי כל הדיעות, וכמו שכתב רבנו בתשובתו שם.

● באשר חביבים עלינו דברי רבנו ולשונוותיו, נשמח אם כבודו יציג בפנינו כמה לשונות מעניינים שנתקל בהם תוך כדי עריכה?

"נציג שנים שכעת זכורים לי: הראשון בחלק יו"ד סי' ג' (דף ג' ע"א): ומה שכתב להשיב על מה שאמרנו דכמו שלמדו הפוסקים פרוס בגפו מפרוס בעינו גם אנו נלמוד וכו' [וכתב על זה הרב השואל] שאין ידיעתנו כידיעתם וכו'. חוץ מכבודו אמינא וכי הפוסקים קניגרי או בליסטרי הוו וכו'. עכ"ל. והוא על פי הגמ' (חולין דף ס' ע"ב): וכי משה רבנו קניגי או בליסטרי היה וכו'. ופירש רש"י: קניגי היה. צד חיות בקניגון: או בליסטרי. מורה בקשת לחיות. ומנין היה בקי בחיות הללו שאין אדם בקי בהם. השני בסי' ל"ד (דף מ' ע"ב), בתשובה לאדמו"ר מציישנוב זצ"ל בענין מ"ש הרמב"ם שהבימה צריכה להיות באמצע בית הכנסת:

מכוסה צ"ע אם להכשיר בדיעבד. עכ"ד. ובאמת מצוי הרבה בבתים של תפלין קטנות (של אלו שמניחים שתי זוגות יחד) שחלק מהמושב של השי"ן אינו ניכר. וכך היה בתפלין שלי. הלכתי למפעל שמייצרים את הבתים של התפלין האלו, והראו לי שכך זה בכל התפלין שמייצרים שם, ואין מה לעשות, ושאלו אני רוצה חוד בשי"ן אני צריך לקנות בתים של אשכנזים וכו'. לבסוף, שלחו אותי לרב גדול בבני ברק, ואמרו שמה שיפסוק מקובל עליהם. הוא אמר לי שכך זה צורת השי"ן הספרדית שאין לה חוד כ"כ, וזה כשר. אבל לדעת רבנו זה פסול, אולי אפילו בדיעבד, "כי בודאי אין יכולים להכחיש מ"ש בגמ' שקר אחד כרעא קאי" (לשון רבנו בתחילת הסימן שם). אח"כ מצאתי יהודי מומחה בשיפוץ תפלין שתיקן לי את זה יפה. ולכן כדאי שכל מי שיש לו תפלין קטנות, יבדוק אם המושב של השי"ן עומד כולו גלוי ע"ג התיטורא כדן.

"דרך אגב, בסי' ז' הנ"ל יש בספר צורות שי"ן

ידעתי כי הגאונים הגדולים במקומותיכם (בארצות אשכנז) הרעישו עולמות על זה. אבל אנו בעניותינו מי השילוח ההולכים לאט, בתר מרן גרירן שכתב בכסף משנה פ"א מהלכות תפילה ה"ג, כי העמידה באמצע אינה מהחויב וכו'. וכמדומה שעיקר הקפידא אצלכם הוא מצד המתחדשים שמחטטים אחר התחקות העמים בבתי תפלותם. מה שאין זה אצלנו".

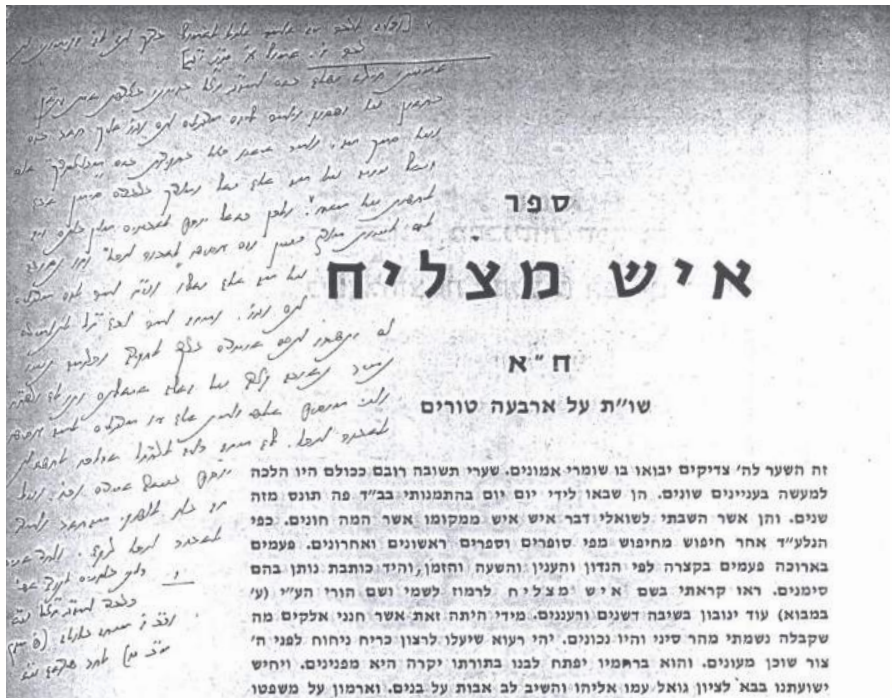
● מה החידוש במהדורא הזו של הספר? ובכלל, מדוע לא היה מספיק להדפיס את הספר כמות שהיה ולהסתפק בשיפור העימוד, כפי שמדפיסים היום מחדש את כל ספרי גדולי ישראל?

"תראה, עד היום הספר היה בעיקר בשימושם של רבנים ויושבי על מדין, ורבים היו מתקשים לבוא אל הקודש פנימה מכמה סיבות: ראשית, דרכו של רבנו לכתוב דבריו בקיצור ובתימצות,

מועט המחזיק את המרובה. פעמים רבות הוא סומך על הלומד שהוא כבר מונח בסוגיא, וכבר בקי בטוב"י ונושאי כליהם, ולכן די לו לרמוז בקצרה. ובזמנינו רגילים העולם לשפה רחבה ומבוארת, כזו שאינה מצריכה לקורא לדקדק בכל מלה ולקום ולפתוח כמה וכמה ספרים. דבר נוסף מקשה על רבים מהלומדים לגשת אל הספר, שדרכו של רבנו להעמיק חקר בתשובותיו באריכות רבה, לדקדק בדברי הפוסקים אחד לאחד וליישב דבריהם או להשיב עליהם, עד שהוא מגיע להכרעה הנכונה. ויש לומדים שנרתעים להכנס אל הים הגדול ורחב הידים.

"זה מה שהביא את מורנו הרב צמח שליט"א ליזום עריכה חדשה של הספר, הכוללת חלוקת הדיבורים הארוכים, הוספת כותרת מתמצתת לכל קטע (כדי לעזור ללומד לתפוס את חוט המהלך, ולזכור את העיקר, או לחפש נקודה מסוימת הנדרשת לו), פתיחת ראשי תיבות, וכמובן הערות בשולי העמוד

שבהם יושלמו הציטוטים הנצרכים להבנה, ויבוארו דברי רבנו בהרחבה במקום שקיצר. ועוד הרבה הוספות ושכלולים שפירטנו אותם בהקדמה. אפשר לומר ב"ה כי במהדורא החדשה

הדברים נגישים לכל לומד".

הרב תומר, ועברנו לאט על הכל, בעיון נמרץ. לסיום העבודה היה צורך שאדם אחד יעבור על הכל בעריכה סופית, כדי שיהיה קו אחיד בספר, ולכן עברתי מלמעלה גם על העבודה של הרב תומר. כך יצא שנהייתי עורך אחראי, וכך זה ממשיך עד היום. יש אברכים שלומדים את החומר ועורכים אותו על פי הכללים שנקבעו אז, ואח"כ אני עובר ובודק ומתקן. ובסוף עבודת העריכה, מעבירים למרן ראש הישיבה כדי שיעבור על הדברים שלו".

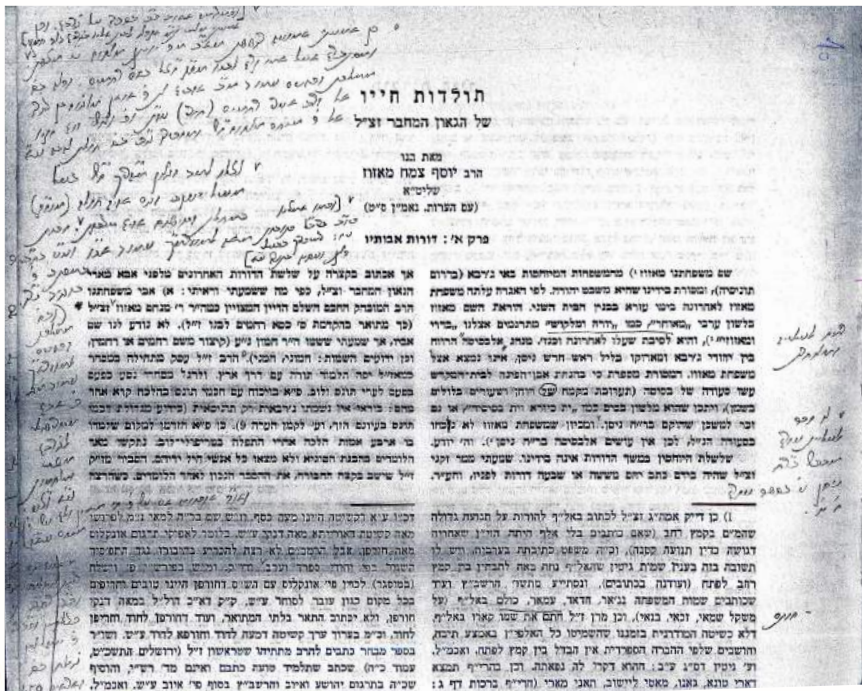
● איך כבודו הגיע לעבודת העריכה?

"בתחילה, הפרויקט התחיל עם כמה אברכים, ובשלב מסוים, פרש אחד מהם. הרב צמח חיפש מחליף במקומו, והחליט להכניס בחורים שיתעסקו בקדשים (כמובן בנוסף לסדרי הלימוד), ביניהם היינו הרה"ג רבי תומר זינאר שליט"א ואני. במהלך העבודה נתקלנו בכל מיני ספיקות בקשר לצורת העבודה וכללי העריכה, וראינו שלא היו תשובות ברורות ואחידות משאר האברכים שעסקו בזה. ואז הבנו שאין קו אחיד לכולם. לקחנו את החומרים שכבר עבדו עליהם, וראינו שכל אחד עובד בצורה קצת שונה. נכנסתי ערב אחד למורנו הרב צמח, והראיתי לו דוגמאות. כתוצאה מפגישה זו, הוחלט לכתוב כללי עריכה ברורים, ועשינו את זה ביחד עם הרב תומר. משגיבשנו את הכללים, הגשנו אותם למוה"ר שליט"א שמאד שמח עליהם (דרך אגב

● כיצד באמת התייחסותו של מרן שליט"א לעבודת העריכה?

"זכיתי לקבל ממרן שליט"א הרבה הדרכה בכתב ובעל פה, בפרט בתחילת הדרך, ואני משתדל לשמור הכל ולזכור הכל. ב"ה זכיתי שכמה פעמים הוא שיבח את עבודת העריכה. לפני נישואי, שלחתי למרן הזמנה. הוא קרא לי למשרד, ואמר לי: "אני לא יכול להגיע לחתונה. אתה יודע למה?

מוה"ר אמר שזה יעזור גם לסדרת אוצר ההלכה שהיתה אז גם בתחילת דרכה. אלא שכמובן עם הזמן, הכללים שם השתנו לפי הצורך, ולפי דעת העורכים). ואז הורה לי לעבור על כל החומר שכבר ערוך ולתקן על פי הכללים. "חילקנו את הספר ביני ובין

כל רגע מישהו בא ומבקש ברכה וכו' עושים ממני באבא". הוא נתן לי מתנה כהוקרה על עבודתי, בדרך אותי, והפטיר: "והעיקר שלא יעשו ממך באבא...".

● יש בחלק הנוכחי הערות חדשות של מרן ראש הישיבה מלבד מה שנדפס במהדורא הראשונה?

"בהחלט. יש הרבה מאוד הערות חדשות של מרן ראש הישיבה שהבאנו ממה שכתב במשך השנים בגליונותיו. אציין דבר מעניין, לפני שהתחלנו לערוך צילמנו את הספר שלו, שעליו היה כותב את ההערות בגליון, והכנסנו לספר. אבל כידוע ראש הישיבה הוא מעיין שאינו פוסק, וגם במשך השנים של עריכת הספר הוא לא פסק מלכתוב הערות בגליונות שלו, ולכן סמוך להדפסה לקחנו שוב את הספר שלו וצילמנו שוב, ומצאנו הערות חדשות.

"בחלק הנוכחי, יש כמה עניינים שמורנו הגאון רבי משה לוי זצ"ל כתב עליהם תשובה ב"תפלה

למשה", ושם הוא נושא ונותן בדבריו של רבנו. כגון בענין מזוזה במרפסת (בסימן ל"ה ואילך). וכן (בסי' מ"ו) בענין נטע רבעי בבוסר (שם - בשו"ת איש מצליח - יש הערות של מרן ראש הישיבה, שהוא כותב: הקשה הבחור כה"ר משה לוי וכו'). את התשובה בהלכות מזוזה, מרן ראש הישיבה לימד בשיעורו בישיבה לפני כמה שנים, ואח"כ לימד בשיעור את התשובה של הרב משה, וכתב הערות בגליון (חלקן בשם התלמידים), ואת הכל הכנסנו במהדורא החדשה. מאד מעניין ומחכים לראות את המשא ומתן העיוני ביניהם".

● רבים שואלים מדוע לוקח כל כך הרבה זמן להוציא את חלקי השו"ת במהדורא חדשה, ובפרט החלק הנוכחי?

"למעשה, הספר היה מוכן לפני קרוב לשנתיים, והתעכב מכל מיני סיבות צדדיות. אבל באמת חלק

בזכות רבנו מצליח

במהלך הראיון, מספר לנו רבי ישראל אמואל על נסים שראו עורכי הספר בזכות מחברו הגדול: "פעם אחד העורכים של הספר חלה מאד. מורנו הגאון הרב צמח התפלל שהשי"ת ישלח לו רפואה שלמה בזכות רבנו הקדוש, ו"הבטיח" בשמו שהוא יערוך סימן מסוים ארוך מאד, שכולם היו חוששים לעסוק בו. ובאמת אותו אברך הבריא מעל ומעבר לציפיות הרופאים. וישב יחד עם חברו לפני מזה"ר הגאון רבי רחמים שליט"א במשך תקופה, וערכו חלק גדול מהסימן הנ"ל (את השאר ערכו אברכים אחרים כדי לזרז את הוצאת הספר).

"פעם אחרת הגיע מישהו למרן ראש הישיבה שליט"א לבקש ברכה עבור אחד מקרובי משפחתי, שגילו אצלו את המחלה ב"מ, והיה צריך לעבור טיפולים קשים. הרב בירך, והתעניין אם מדובר בקרוב משפחתי של העוסק בשו"ת איש מצליח, ובתוך דבריו אמר: "אולי באמת אין לו כלום...". אחרי כמה ימים, לפני שהתחילו את הטיפולים, עשו לו בדיקות שוב, ופתאום מצאו שהמחלה נעלמה כליל בנס. באו וסיפרו זאת לרב, והוא אמר "אה, זה קרוב של זה שעוסק באיש מצליח...". כנראה הרב ראה קשר בין הדברים, שהנס קרה בזכות רבנו.

הועתקו, אבל היו הרבה הגהות בקונטרס תולדות המחבר, וגם תיקוני לשון לרוב, שלא הועתקו. נתנו לי את הספר כדי להעתיק הכל ולשלב בחומר (לא היה שייך לצלם, כי זה היה כתוב בכתב עפרון חלש ודהוי. לפעמים הכתב היה גם מכוסה בסלוטייפ שהצהיב עם השנים, והיה צריך סיינתא דשמיא לפענח הכל). אח"כ רבי הראל זנזורי הי"ו מצא צילומים של מחברות של מרן ראש הישיבה שהיו בהן כל מיני רשימות וטיטוטות של קונטרס שבחי המחבר, וכמה דרושים שנשא מרן ראש הישיבה בימי אבלו של מרן המחבר זצ"ל, ועוד. חשבתי שאין בהם כל חדש, אבל הוא לא הרפה ממני עד שקראתי את הכל בדקדוק, ומצאנו שם כמה דברים שלא נדפסו.

"כאן חובה עלי לציין לשבח את רבי הראל זנזורי שידוע להעריך כל מלה של מרן ראש הישיבה כרום ערכה. במהלך העבודה איתו ראיתי שאינו חוסך שום מאמץ כדי למצוא אפילו הערה קטנה של חצי שורה שנשכחה באיזו מחברת (אנחנו בסוף מקבלים ספר מסודר כמו הגדת "ה נסי", וש"ת "בית נאמן" ואיננו יודעים מכמה וכמה מאמרים ומחברות החומר מלוקט).

"החידוש בתולדות רבנו, שהחומר הזה אינו כולל רק סיפורים גרידא אלא משולב בתוכן תורני, מקורי ומרתק ממרן ראש הישיבה בכל מכמני התורה. ולכן החלטנו לעשות מפתח מסודר לענייני הלכה ומנהג שנידונו בתולדות ושבחי המחבר. אבל לר' הראל זה לא הספיק, הוא רצה מפתח מפורט לכל דבר וענין. מי שיעבור על המפתח, יבין שגם אם הוא בקי היטב בספר "פטיש החזק", כדאי לו ללמוד (לא לקרוא) את תולדות ושבחי המחבר על הסדר".

א"ח נדפס בשנת תשס"ח, ועד תשע"ג זו תקופה ארוכה למדי. הסיבה היא שכמעט כל הרבנים העורכים פרשו מהעריכה באמצע הדרך, כי נקראו להרביץ תורה מחוץ לעיר. ולכן במקום לעשות רק את העבודה שלי, דהיינו לעבור על החומר בסוף (מה שמורנו הרב צמח קורא "מכה בפטיש"), הייתי צריך לעבוד על רוב הספר גם עבודה ראשונית. לכן לקח הדבר זמן רב. בינתיים עבד צוות חדש על הכרך הבא (אבן העזר חשן משפט) וכמעט סיימו אותו, כאשר חצי ממנו כבר מוכן לעימוד בע"ה. אני מאמין ומקוה שבע"ה, לא יהיה בין הוצאת הכרך הנוכחי לכרך הבא זמן רב כל כך".

● בסוף הכרך, נדפסו תולדות רבנו כפי שנכתבו מאת בניו מרן ראש הישיבה ומורנו הרב צמח שליט"א. זהו חומר ענק ומרתק ביותר. מה תוכל לספר לנו עליו?

"החומר הזה מחולק לשנים: תולדות הגאון המחבר, דהיינו תולדות חיים לפי סדר זמנים שנכתבו ע"י הרב צמח, ויש עליהם הרבה מאוד הערות והוספות ממרן רה"י. והחלק השני, שבחי הגאון המחבר, שהם מסודרים כמערכות על סדר א"ב, ונכתבו ע"י מרן רה"י. זה אמנם כבר נדפס במהדורא הקודמת, אבל היתה כמוה עצומה של הוספות שכתב מרן ראש הישיבה במשך השנים בגליון הספר שלו. כמעט לא נשאר בגליון שלו חלל ריק, אפילו את הכריכה ועמוד השער הוא מילא בהוספות. הרב תומר זינאר ערך הכל בטוב טעם, ומרן עבר על זה כמה פעמים, ותיקן וליטש והוסיף כיד ה' הטובה עליו.

"לפני כשנתיים, קבלנו ספר 'איש מצליח' ישן שמרן ראש הישיבה למד בו פעם, והוסיף בו הרבה הערות. מרן כתב על הכריכה שכל ההערות הועתקו בספר איש מצליח אחר שהשתמש בו אח"כ. כוונתו היתה שההערות על גוף הספר

אלהים אחרים

הרב רפאל בן מוהר"ץ מאזוז שליט"א

והנה מעשה שנדפס בספר חשוב, והוא לקוח כמדומה מסדרת ספרים נפוצה ומפורסמת, וזה עניינו: אדם המתגורר בבנין משותף, ירד לחצר הבנין, ובא להקים שם את סוכתו. ראהו שכנו, ועיכב בעדו, באמרו: מיקום סוכתך מפריע לי מלהשקיף מחלון ביתי בעד אשנבי, לראות את ילדי הממתינים להסעה, ועל כן אנא תקים את סוכתך במקום אחר. חברו סירב לבקשה באמרו גם הוא, כי מקום זה נוח לו יותר. נגשו שני האנשים אשר להם הריב, לפני רב השכונה בה הם מתגוררים, ותצא דינ'א שהצדק עם בעל הסוכה, ואין שכנו יכול לעכב בעדו. הלז כשראה שנכזבה תוחלתו, והרב הצדיק את בעל הסוכה, וברצונו לשוב ולהקימה במקום ההוא, אמר לו: האינך חושש?! אני מקפיד עליך! בעל הסוכה אעפ"כ לא שת לבו גם לזאת, ויפן וישב אל ביתו. למחר בא אל הרב וסיפר לו סוד נכמס, כי נודע לו שחלה במחלה קשה ב"מ. הרב נרעש מן הדבר, ותלה זאת בקפידתו של חברו, ואמר לו שיפייס את שכנו, ובעז"ה יתבשר בשורות טובות. ע"כ המעשה.

כל הקורא מעשה זה ירעש וירגז על עיוות הדעת. ובאו חשבון. המעשה הלזה אימתי אירע. מסתבר (99.99%), כי היה זה בין כיפור לסוכות, ולכל היותר לפני כיפור. וא"כ על מה מתלונן השכן הנכבד, מדושן העונג הלז, אשר לא ניסה כף רגלו הצג על הארץ, שאינו יכול לראות מחלון ביתו את ההסעה! - על כמה דקות בכמה ימים בודדים!!! בשביל

מסתובב הוא תקופה ארוכה במחוזותינו, כבר אינו מתהלך בצידי דרכים אלא בדרך המלך ילך, כבר אינו עולה חדש, אינו גר, אלא אזרח ואפילו אפשר לומר שהוא אזרח ותיק. ובעצם הוא 'גר ותושב' - גר שכבר נתיישב ונתאזרח ותופס לו מקום אצל רבים וטובים.

ובכן מי הוא נשוא מאמרנו? הוא המושג הישן (ובאמת) חדש, הידוע בשמו אשר יקראו לו "קפידא"!

לקפידא זו שתי פנים, האחת אומרת: "גנוב רצוח ונאוף והשבע לשקר וקטר לבעל והלוך אחרי אלהים אחרים", הכל! ובלבד שלא יקפידו עליך... כגונב דעת העליונה.

והאחרת אומרת: אף אם תעשה כל מעשיך בדעת וע"פ הדין והצדק, ברם אם חברך יזעיף פניו ויאמר ברצינות תהומית "אני מקפיד עליך", תיכף קטרי חרציה משתריין וארכובתיה דא לדא נקשן, וקרא זה אל זה ואמר - מחילה מחילה, ואז ישוב מזעפו והשיב מעליו אפן.

בין זה לזה אין להבדיל, זה כזה נחשת ובדיל, תזרם ורוח תשאם. ממה נפשך אם לא עשית מאומה, מה בכך שחברך קרי בחיל שהוא מקפיד? יקפיד ויקפיד, וקללת חנם 'לא' תבוא (באל"ף ובוא"ו)! ואם חטאת כנגדו והוא לא הקפיד, הכי משום כך יבחנו אלקים וימלטו, והלא עיניו פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו.

קושיא שבע שנים כדי שתהיה לו כפרה, ורב כהנא מרוב צערו שהורידהו מהשורה הראשונה לשורה השביעית, אמר: יה"ר שאלו שבע שורות יהיו תמורת שבע שנים. ועל כך שעבר על דברי רב, נענש ב"מ. אבל אילולי זאת, בודאי שלא היה נענש על מה שלא עשה.

ת"ח אחד סיפר פעם לאבא נר"ו, על איש ממכריו שאינו בקו הבריאות כל כך. ותלה זאת מפני מעשה שהיה באיזו חתונה שהיה שם רב מפורסם שמיחסים לו כמה וכמה סיפורים ומעשים, וביקש הרב ההוא לחייב את החתן והכלה לילך לחדר יחוד, והאיש הנ"ל עמד כנגדו ומנע זאת, וע"כ באה אליו הצרה הזו. אבא נר"ו מחה כנגדו בתוקף, ותמה, אם הרב ההוא עשה עוול, למה יענישו מהשמים היפך הצדק והיושר...

סוף דבר, הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם, והטהרו מדמיונות והבלים, ריקים וקלים, מביכים ומבלבלים. ומדברי תוהו רזים ודקים, עקומים ודחוקים, ואתם הדבקים - בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

סירחא קלה זו, יאלץ שכנו להצטער כל שבעת ימי הסוכה הוא וכל באי ביתו. (ומי שמתגורר בבנין קומות, ועשה אי פעם סוכה בחצרו, יודע כמה סירחא יש בזה, וכמה משמעותי וחשוב המיקום של הסוכה). אדרבה בעל הסוכה הוא שראוי לו להקפיד על חברו שהטריחו בדינא ודיינא חנם.

ועכ"פ לו שקול ישקלו טענותיהם, הרי באו לדין וזכה הלז בדינו, א"כ למה ייענש הזוכה בדין אם הצדק עמו? רק מפני שחברו - שאינו צודק - מקפיד עליו?! האל יעות משפט, ואם שדי יעות צדק?! בואו ונגנוז כל ש"ע חו"מ ובמקומם נשים ש"ע 'קפידות'. איך לא יבושו ויכלמו בני אנוש לטפול דברי עוול במלך אוהב(!) צדקה ומשפט. (ואעיקרא דדינא פירכא, דאם למחרת נודע שהוא חולה ב"מ, א"כ כבר היה חולה כמה זמן קודם כל הענין).

ולכאורה יש ראייה לדעה נפסדת זו, מהמבואר בגמ' במסכת ב"ק (דף קי"ז ע"א), שרבי יוחנן סבר בטעות שרב כהנא צוחק עליו, וחלשא דעתיה ונח נפשיה דרב כהנא, וכשנודע לו הטעות חזר והחייחו. הרי שאפשר שייענש אדם בְּכָדִי. אך שמעתי שמרן נר"ו דחה ראייה זו ברגע כמימריה, דשאני התם, שרב הורה לרב כהנא שלא יקשה לרבי יוחנן שום

כוס תנחומין

נשגד לכבוד המחנכת המסורה

למען חינוך בנות ישראל לתורה ירא"ש וצניעות,
כדרך הכבושה לנו מאבותינו ורבותינו מצוקי ארץ זיע"א,

הגב' חיה מעודד מב"ת

מנהלת בית יעקב "ותתפלל חנה" - ב"ב

שע"י ישיבתנו הקדושה

על פטירת אמה הצדקת

מרת רחל סאלם ע"ה

(בת ידיד הישיבה המנוח ר' מכלוף הכהן ז"ל)

נ"ע י"ג בתמוז התשע"ה

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו, ולא תוסיפו לדאבה עוד,
ונזכה במהרה לתחיית המתים בקרוב ממש אמנ.

מאיר עיני חכמ

יום בהלכה

אחרי עשרות שנות ציפיה, אור חדש נגה והאיר על עולם התורה עם הופעת חלקו הראשון של ספר השו"ת "בית נאמן" למרן ראש הישיבה שליט"א | הספר כולל עשרות שאלות ותשובות ארוכות אשר בהן מנמק מרן את דעתו בנושאים שונים בהלכה, תוך משאומתן בראשונים ובאחרונים באורך וברוחב, בעומק העיון, בבהירות הסברא וביושר ההכרעה | איזה מאמר הלכתי כתב מרן בגיל 11? מה ענין שמיטה לאינתיפאדה? האם רבנו מיקל או מחמיר? ואת מי ברך מרן הגר"ע יוסף שיחזיר עטרת יהדות ספרד ליושנה?

הרב עובדיה חן

ואכן, נפלא לראות בספר כיצד מתמודד הוא עם הבעיות ההלכתיות מתוך מבוע של עושר מחשבתי גדול ורחב אופקים. באיזמל העיון, הוא מנתח לנתחים את צדדי הנדון שלפניו והספקות המסתעפים, ומברר ומלבן הכל בסדר נאה, דבר דבור על אופניו, עדי תצא כנוגה צדקה של ההכרעה.

העושר הצפון בתשובות, מפעים. אתה הופך והופך בדפי הספר ומשתאה אל מול כוחו הגדול לרדת לעומק תהומות הענין ושוורשו, ולהעלות פנינים מדברי התלמוד והראשונים, אוצרות פז שלא נגע בהם אדם מעולם. התורה כולה על כל חכמותיה ורזיה כמונחים בכיסו, ובעת הצורך הוא שולף ראיות ממקורות בלתי צפויים.

תשובותיו מביאות בכנפיהן משב רוח מרענן לעולם ההלכה. אין כאן בקיאות גרידא, כי אם שילוב נדיר של עיון זך יחד עם בקיאות מקיפה ורגישות לשונית מיוחדת.

בהקדמתו מרמז מרן הגאון המחבר על דרכו ההלכתית הממוצעת, כשהוא כותב: "השי"ת יעזרנו ללכת בשביל הזהב, לא להקל יותר מדאי ולא להחמיר יותר מדאי. וסימניך לקו"ח את ספר התורה הזה, לא קולות ולא חומרות".

ידעותיו המפליגות של מרן הגאון המחבר בנבכי לשון הקודש, מביאות אותו לא פעם למצוא ראיות מפליאות במקורות. כך למשל, בתשובה הראשונה בספר, הוא מביא סייעתא לדעת רש"י הר"ף והרמב"ם שברכת "להניח תפלין" חוזרת גם על תפלין של ראש - מנוסח הברכה. הוא מגלה כי כל הברכות נתקנו בלשון יחיד: להתעטף בציצית, לקבוע מזוזה, על אכילת מצה, על מקרא מגלה, להדליק נר של שבת, להדליק נר חנוכה, וכדומה, ואילו בתפלין תיקנו בלשון רבים "להניח תפלין"

זה שנים רבות שרבנן ותלמידיהון המבקשים דבר ה' זו הלכה, מצפים לצאתם של ספריו ההלכתיים של מרן שליט"א. אחרי שכבר הוציא למעלה מעשרה ספרים בש"ס ובאגדה, החליט מרן להוציא לאור את ספריו העיוניים בהלכה. לפני מספר שנים, יצא אמנם שו"ת שלו בשם "מקור נאמן" הכולל אלף שאלות ותשובות בהלכה, אך שם מדובר בתשובות קצרות שענה לשואליו במכתבים, ואילו כאן מדובר בתשובות ארוכות המבארות את פסק ההלכה בארוכה עם המקורות והנימוקים.

החידוש בתשובותיו של מרן שליט"א, זו הירידה והחתיירה לעומק הענין בישרות המחשבה. מרן הגר"מ נודע כאחד מגדולי המעיינים בדורנו וממעתיקי השמועה של שיטת העיון הספרדית, ובשל כך רבים מתייחסים בחרדת קודש לאופן הכרעתו.

הכתוב באיוב (ל"ח ל"ו) מי נתן לשכוי בינה. בהערה הוא מביא דוגמאות מעשרות (!) מקומות במשנה שהשתמשו בלשונות מהמקרא דרך צחנות.

בתשובה הנ"ל, ניתן לראות בבירור איך חכמים שלא היתה להם ידיעה בדקדוק לשון הקודש, שגו במחילת כבוד תורתם בדברים פשוטים מאוד (ראה בפרט בד"ה וכל דבריו). מרן בעצמו מביא שם בשם שו"ת יעב"ץ (ח"א סימן קנ"ב) תוכחת מגולה בדבריו חוצבים להבות אש על הרבנים שאינם לומדים דקדוק לה"ק. ע"ש.

מרתק במיוחד לקרוא את ההתכתבויות בספר עם גדולי הדור הקודם והדור הזה, כמו כמה מכתבים חשובים שעברו בין מרן הגאון המחבר שליט"א לבין מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל. בחלק יורה דעה סי' ג' למשל, מובאת תכתובת מעניינת עם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, כאשר הגאון המחבר היה בסך הכל בגיל 27 (תאריך המכתב ח' סיון תשל"ב). אגב, את המכתב מסיים מרן הגר"ע יוסף: "ואני תפלה שהשי"ת ימלא משאלות לבכם לטובה ולברכה להגדיל תורה ותעלו מעלה מעלה במעלות התורה והיראה, תורה וגדולה במקום אחד, ותזכו להחזיר עטרת היהדות הספרדית ליושנה לגאון ולתפארת". ניבא וידע מה ניבא...

תשובה בגיל 11

את אחת התשובות העמוקות בספר בנושא כלאים (עניינים שונים סי' ג'), כתב מרן שליט"א כשהיה ילד בגיל 11 (!), ומן הסתם היתה זו התשובה הראשונה שכתב בימי חייו. לא היה ניתן לדעת פרט זה אלמלא תאריך כתיבת המאמר - י"ז באדר התשט"ז. בתחילת המאמר כותב הרב בפשטות: "זה כתבתי במסגרת תחרות לחיבורים תורניים מטעם "המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה" ת.ד. 92 ירושלים ת"ו".

(בלשון חז"ל נקראת כל אחת תפלה, תפלה של יד ותפלה של ראש). על כרחך שתיקנו "תפלין" בלשון רבים כדי לכלול תפלין של יד ותפלין של ראש, ואם כן למה יצטרך לברך שנית על של ראש. היש חיך מתוק מזה!?

ראיות כאלה וכיצא בהן עוברות כחוט השני בספר, ומוכיחות כי חכמת לשון הקודש היא יסודית להבנת התורה ואינה חכמה שולית כפי שנהוג לחשוב.

ברגישות מיוחדת הוא גם מבחין בין לשונות הגמרא והראשונים ומכריח מלשונותיהם וסגנונם הוכחות מיוחדות (ראה למשל בתחילת התשובה הנ"ל).

על בית זה

על היחס הנכון למתיחויות הלכתיות בין הפשט לקבלה (כמו למשל כאשר יש קושיא על פי הסוד על הפשט), ניתן להחכים מתשובה יסודית בחאו"ח סי' ב'. בתשובה זו נפרשת לעיני הקורא יריעה רחבה וחשובה שמומלץ ללמוד בעיון. אגב אורחא ניתן ללמוד מתשובה זו שלעתים רק בהכרת תולדות החכמים, ניתן לקבל הסתכלות נכונה על אופי פסיקתם. ע"ש ותרוה נחת.

בתשובה נוספת (חאו"ח סי' ו'), מבאר מרן לראשונה באורך וברוחב את שיטתו בענין הפולמוס אם התפלה והברכות נתקנו לפי לשון המקרא או לשון המשנה. היסוד העולה מדבריו שלמרות שבדרך כלל הברכות נתקנו בלשון משנה, זהו דוקא כשאין נוסח מוכן במקרא, אבל כשהלשון עצמו נמצא במקרא, תמיד מבכרים נוסח הפסוק. לדוגמא: בכל נוסחי הברכות ברוך אתה ה' מלשון הכתוב בתהלים (קי"ט י"ב) ברוך אתה ה' למדני חוקיך, וכן בסוף ברכת אשר יצר "ומפליא לעשות" מלשון הכתוב בשופטים (י"ג י"ט), וכן הנותן לשכוי בינה, ולא אמרו לתרנגול או לגבר, והוא מלשון

על ידו עד סוף אות יו"ד. ומשם ואילך הכל מגרסא דינקותא. ונדפסה בס' עת דודים (בני ברק התשל"ו). וכעת באה כאן שנית בתוספת נופך בס"ד בין סוגריים מרובעים".

מה ענין שמיטה לאינתיפאדה

בספר נדפסו מספר תשובות יסודיות בענייני שמיטה ופרובול שהם מעניינא דיומא. בולטת במיוחד התשובה הארוכה בענין היתר המכירה (תחת הכותרת "אשוו זביניכו"). בין הדברים הוא נדרש לטענה שיש במכירת קרקעות לנכרי משום איסור "לא תחנם" שדרשו חז"ל לא לתת להם חנייה בקרקע.

כתשובה לכך מציג מרן בין השאר טענה מעניינת "שכל שעושים לטובת ישוב ארץ ישראל שלא תיחרב אין כאן איסור לא תחנם, ואדרבא ע"י שקונים מהם בשמטה בכמויות גדולות הם משתמשים בכסף שלנו לרכוש כלי נשק וכלי משחית ב"מ נגד ישראל (כידוע שהאינתיפאדה הראשונה פרצה במוצאי שמטה, בחורף התשמ"ח). וראיה ברורה לזה ממה שמוכרים חמץ בא"י לגוי ומוכרים ומשכירים לו החדר. ועל כרחק דליכא משום לא תחנם בזה לפי שהיהודי עושה בשביל עצמו, וכמ"ש בקול סיני (סוף עמוד 345) בשם הרב שואל ומשיב תניינא ח"ב (סוף סימן ע"ז). ע"ש. וה"ה לנ"ד".

בין הדברים הוא מביע במאמר זה את התייחסותו אודות היוקר המאמיר בחנויות השמטה, ושיש סוחרים שעושים בשמטה הפך כוננת התורה, שהתורה אומרת "והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך", והם אוכלים את האביונים... בדבריו הוא מאריך לבאר כמה הקפידו חז"ל על הפקעת מחירים, עד שאף באיסור דאורייתא היקלו כדי שלא יפקיעו מחירים. ומוסיף: "וצריך לפרסם לשבח אותן חנויות שמטה המוכרות במחיר סביר בהשגחת הרבנים בב"ב וירושלים, ולא ינצלו את

מבירור שערכנו התברר כי המאמר נכתב כאשר אחד הארגונים בירושלים שעסקו בעידוד כתיבת חידושי תורה, ערך תחרות והענקת מלגות על מאמרים מובחרים, ואף ליושבי חו"ל שלחו הודעה על כך. להפתעתם, נשלח אליהם מתונס בירת תוניסיה מאמר הלכתי עמוק בנושא "הכלאים לאור ההלכה", עם בירור שיטות הראשונים בענין, שיטת הרמב"ם ומשא ומתן בדברי נושאי כליו - המגיד משנה והכסף משנה ועוד, שיטת הטור ביורה דעה סימן רצ"ד והבית יוסף שם, פלפול בדברי האחרונים מהרש"א ומשמרות כהונה בקידושין דף ט"ל בביאור הסוגיא, וכן הלאה עד לבירור ההלכה למעשה. המאמר הנפלא ערוך היה בטוב טעם ודעת בלשון תלמודית צחה ורהוטה. **וכל זאת נכתב בגיל 11 בלבד!**

והנה, מכל המאמרים הרבים שנשלחו מתונס, זכה מאמר זה בפרס מסידרה ראשונה. בסיום המאמר מתייחס הגאון המחבר לזכייתו בפרס: "ואחרי שנה וחצי בליל י"ב בחשון התשי"ח זכיתי בפרס מסדרה ראשונה בס"ד (ספר "שיטה מקובצת" על בבא מציעא בשלשה כרכים, הוצאת אברהם ציוני תל-אביב). וזכורני שנתתי שיעור על הנושא הנ"ל בבית "המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה" בתונס (ברחוב דירונכלי מס' 5), בפני אבא מארי הגאון זצ"ל וראש הקהלה היהודית בתונס עו"ד שרל חדאד ז"ל והמנוח ר' יעקב חזון ועוד קהל גדול. ובין הדברים אמרתי "שלא לאכול מתבואה חדשה עד יום שש-עשרה בניסן". ואחר שיצאנו העיר לי אמה"ג זצ"ל מרוב דייקנותו שאין לומר כן רק "ששה עשר בניסן".

תשובה נוספת בענין ספירת העומר בכתב (חאו"ח סי' ל"ד), המונה בספר 44 עמודים, נכתבה בגיל 14! בתחילת התשובה כתב מרן המחבר: "תשובה זו התחלתי בה בילדותי ביום ה' באייר התשי"ט והתמהמהתי בה שנה שלמה. נוסח השאלה נכתב ע"י אבא מארי הגאון זצ"ל, והתשובה הוגהה ונבדקה

המצוה לעושק וגזל עניים. השם ירחם".

משם הוא מסתעף גם להפקעת המחירים בעופות, ודן אם בכלל בדיקת צומת הגידין בעופות, חובה היא לפי ההלכה, ואלו דבריו הנוקבים: "וכן לגבי "עופות למהדרין" שנמכרים במחיר כפול ומשולש מעופות רגילים של "תנובה", ולא שעופות תנובה טריפה ח"ו, אלא שהמהדרין שוחטים יותר במתינות ובודקים צומת הגידין וכו' (והיה רב אחד יצ"ו שרצה לעשות "עופות מהדרין" בתוספת שקל 1 או 2 לק"ג, עם כל ההידורים, ועצרו בעדו שלא ישבור את השוק, כדי שיקבל ראש השוחטים משכורת עתק על חשבון האברכים העניים). ומעיקר הדין א"ץ לבדוק צומת הגידין כלל רק אם יש ריעותא כגון נפוח ונצרר הדם וכיוצא, וכמ"ש הרמ"א ביו"ד (סוס"י נ"ו) ע"ש. וכמו שאין אנו בודקים שבעים טרפיות בבהמה רק סירכות הריאה לפי שמצוי בה סירכות. ומה שאומרים שמצוי היום ריעותא בצומת הגידין כמה אחוזים, אין זה נקרא "מצוי", כי לדעת הרב משכנות יעקב (חיו"ד סי' י"ז, והו"ד בשו"ת שבט הלוי כדלקמן) רק בעשרה אחוזים נקרא מצוי. ולדעת מרן הגר"ע יוסף שליט"א רק בשלשים אחוז...".

את דבריו שם הוא מסיים במלים: "לכן אשרי המשתדל להוזיל מחירי עופות המהדרין כמה שאפשר, וברכת האברכים ונשותיהם וילדיהם תחול עליו ועל זרעו".

תשובות נאמנות

בין שלל הנושאים המרתקים, ניתן למצוא תשובות לשאלות פיקנטיות שנשאל מרן הגאון המחבר לפי צורך השעה, כמו השאלות: אם קטן מברך הגומל, אם עו"ד פסול לעדות (לחתום על כתובה), מי שיש לו חשבון עובר ושב אם חייב לעשות פרוזבול, שמיעת שירי קודש בשפות אחרות ועוד. גם התקדמות הטכנולוגיה המודרנית באה לידי ביטוי בתשובות בספר. כמו למשל שאלה על שתל

כוכלארי ללקויי שמיעה בשבת.

כדי להתפעל מהספר, יש להתבונן בקפלי התשובות ובמסתתר בהם. בין השיטין, מסתתרים שם לא מעט גילויים שעשויים להפתיע רבים מן הקוראים. בחלק אבן העזר סי' ג' למשל, הוא מעביר ביקורת דרך אגב על המנהג להפסיק דרשת בר-מצוה בשירי שחוק והיתול (גם כאשר החתן הגיע מוכן ואינו מתרגש). הוא מביא כי גם הסטייפלר והאדמו"ר מחב"ד התריעו נגד זה.

את הסיבה לקריאת שם הספר "בית נאמן", הוא כותב בהקדמה שזה "מלשון הכתוב בשמואל א' (ב' ל"ה) ובניתי לו בית נאמן, כי זו חתימתי עוד בחול" למעלה מחמשים שנה נאמ"ן ס"ט [נאום מאיר נסים סיפי טב]. וראה זה פלא כי "ובניתי לו" עולה 514 כמנין רב מאיר מאזוז, כי זה ביתי העיקרי בעוה"ז ובעוה"ב, וחוף מזה הכבוד והפרסומת והממון וכו' הכל הבל וריק".

מאחורי הדפסת והוצאת הספר, עומד איש הספר הרב **הראל זנזורי** הי"ו, העוסק זה למעלה מעשור שנים ללא לאות במלאכת הקודש, הדפסת כתביו הרבים של מרן ראש הישיבה, ומנצח על המלאכה בחכמה רבה. את עבודתו הוא עושה בחרדת קודש ובדייקנות, כשכל שינוי ולו הקטן ביותר (אפילו עיצוב האותיות), מובא למראה עיניו של מרן שליט"א. כנאה וכיאה לספרים אשר כל מלה בהם מדודה וחצובה מסלע הסנפרינון, ושיהפכו לנכסי צאן ברזל לדורי דורות.

ברכותינו שישוטטו הרבים ותרבה הדעת, ונוכה לעוד "בתים נאמנים" בישראל. ונסיים בהמלצה אישית כי למעוניינים לקבל חשק בלימוד, כדאי לעיין באחת מהתשובות בספר. מנסיון, החידושים והמהלכים ימלאו את לבם באהבת התורה.

לפרטים אודות הספר, ניתן לפנות לפלא': 050-4158565

הקבל לבו

דרושים הכאים
למד הקבלת פני לבו רבני

תפנו בדגל

הייתי שם

יום שלישי, ח"י בניסן, אמצע חולו של מועד פסח המוקדש, השעה 5.15 אחה"צ, ואני נצב בפתח היכל בהמ"ד המורחב מצפה להיות מעשרה ראשונים אולי מעשרות הראשונים במצות הקבלת פני רבו שזכינו לה השנה ברוב פאר והדר.

נותרתי משתאה בפתח, בית המדרש על מאות מקומותיו היה מלא עד אפס מקום עוד בתחלת הארוע, בלשתי בעיני אחר מקום פנוי לשבת, אך לשוא.

האמת היא שעוד בשעות הצהריים המוקדמות, קבלתי טלפונים מהצפון ומהדרום לברר בדיוק את שעת ההתחלה, ואם יספיקו לתפוס מקום, ואם... ואם... ויישר כוחם של מארגני האירוע שהתכוננו לכך והכשירו מראש את הרחבה בין בנייני הישיבה לקליטת אלפי האנשים שגדשו את המקום.

פגשתי שם אנשים מכל הזרמים והחוגים, ספרדים ואשכנזים, חרדים וסרוגים, אברכים ועמך בית ישראל. כולם מלוכדים, בלי מחיצות ובלי חומות. מרגש היה לחשוב שכולם טרחו והגיעו מכל קצוות

הארץ, רק בגלל דבר אחד - כבוד התורה.

בוגר הישיבה ידידנו רבי **ששון טרבלסי** הי"ו, הנחה את הכנס בטוב טעם ודעת, אותו כיבדו בהשתתפותם גלריה מכובדת של גדולי ישראל מכל העדות והחוגים: מרן הגאון רבי **שלמה משה עמאר** שליט"א הראש"ל והרב הראשי לירושלים שנשא מדברותיו בעניינא דיומא על קריעת ים סוף והמשכיות התורה, מוה"ר הגאון רבי **צמח מאזוז** שליט"א, מוה"ר הגאון רבי **רחמים מאזוז** שליט"א, הגאון רבי **יצחק ברדא** ראש ישיבת יצחק ירנן, הגאון רבי **פנחס הכהן הרב הראשי** לנתיבות, הגאון רבי **רפאל הכהן ראש** מוסדות יתד התשובה צפת, הגאון רבי **שלום ארוש** ראש מוסדות חוט של חסד ירושלים, הגאון רבי **מיכאל הכהן** שליט"א מבאר שבע, הגאון רבי **דוד חי הכהן** שליט"א ראש ישיבת

אורות התורה, הגאון רבי שמואל טל שליט"א ראש ישיבת תורת החיים, הגאון רבי נחום נריה שליט"א, הגאון רבי אברהם מאמאן שליט"א רב שכונה בבאר שבע (בנו של הגאון רבי יהושע מאמאן שליט"א), הגאון רבי יהושע שמידט שליט"א ראש ישיבת 'שבי שומרון', הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א (נכד מרן זצ"ל), ידידי הישיבה שלוחי דרבנן ר' אליהו ישי הי"ו ור' יוני שטבון הי"ו וכן אורה מיוחדת מצרפת מר רמי שמילה הי"ו שהגיע במיוחד לרגל הארוע, ועוד ועוד רבנים חשובים ואישי ציבור.

עם בואו של מרן ראש הישיבה שליט"א עמדו כולם על רגליהם, ושרו דקות ארוכות לכבודה של תורה.

לאחר מכן, אחד מהרבנים עמד וביקר על מרן ראש הישיבה והגרש"מ עמאר שליט"א את ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו', והקהל כולו ענה אמן.

הכנס השתרע על פני שעות

רבות, אך לא היה רגע דל. האווירה היתה מחשמלת, ונותרת בלבות המשתתפים עוד ימים רבים אחר כך.

במקום להרבות במלים, בחרנו להציג בפניכם חלק ממראות הכנס, וכמו שאומרים: "תמונה אחת שוה אלף מלים"...

לזכר רבותינו הגאונים נשיאי הישיבה זיע"א
מרן הגאון הגדול רפאל כ. צבאן זצוק"ל
ומרן הראשל"צ רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

חלוקת מלגות למסיימי הש"ס שנבחנו עליו במסגרת מכון "זכרו תורת משה עבדי". עוד קודם חג השבועות הודיע מוה"ר רבי צמח שליט"א, כי 'שריין' מספר אותיות מצומצם, לבחורים המקבלים על עצמם להבחן על מסכת במכון "זכרו", ואכן כחמשה עשר בחורים בני עליה זכו בכתיבת אותיות בס"ת.

טקס כתיבת האותיות נערך ברוב פאר והדר בביתו של מוה"ר הגאון רבי רחמים מאזוז שליט"א בהשתתפות מורנו הרב צמח מאזוז שליט"א, הגאון הרב יצחק ברדא שליט"א ראש ישיבת יצחק ירנן, הגאון רבי חנן קבלן שליט"א דיין בבד"ץ משפט וצדק, רבני הישיבה, וידיד הישיבה ר' אליהו ישי הי"ו, וקהל רב.

לאחר כתיבת האותיות והגבהת ספר התורה בבית מוה"ר כנהוג, יצאו הרבנים ושאר המשתתפים מהבית כשספר התורה בידיהם,

"אין אומתנו אומה אלא בתורה" - כך טבע כבר רס"ג בספרו אמונות ודעות (מאמור ג' אות ז'). גדול הוא מעמד הכנסת ספר תורה, ומרומם הוא מעמד סיום הש"ס, אך בשיבתנו הקדושה חיברו את שתי התורות יחדיו - הכנסת ותחילת התורה שבכתב, עם סיום הש"ס התורה שבע"פ.

כבר בהילולא השנתית בשנת התשע"ד הוכרז על מבצע כתיבת ס"ת לע"נ נשיאי הישיבה מרן הראשון לציון הגר"ע יוסף זצ"ל, ומרן הגאון רבי רפאל כדיר צבאן רב נתיבות זצ"ל, אשר עמדו לימין הישיבה ברוחניות ובגשמיות. רבים מידידי הישיבה רכשו פרשיות שלמות ועמודים בס"ת החדש, ושמן נחרט לעד על נרתיק הס"ת מבחוץ, לכבוד ולתפארת.

הכנסת הס"ת נקבעה לתאריך המתאים ביותר אסרו חג שבועות - חג מתן תורה, ושולב עם מעמד

הכנסת ספר תורה

הצטיינו ב-100% ולא ב-90%. וכמובן עטרת ראשנו מרן ראש הישיבה שליט"א, מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א הגאון הרב אברהם יוסף שליט"א רב העיר חולון, וחבר מועצת הרבנות הראשית. הגאון הרב רפאל כהן שליט"א ראש מוסדות יתד התשובה צפת. כנציגי הבחורים המסיימים, נשא הבחור היקר רבי רז צבי הרשפינסקי הי"ו דרשה נפלאה ומתוקה מדבש, בבקאות מיוחדת אשר הפליא את השומעים בדבריו. בתום הסעודה הונס ספר התורה לקול שירה ובריקוד של שמחה להיכל הישיבה הקטנה.

רבי אלדד פרץ הי"ו, רבי עמיחי מאדאר הי"ו, רבי רז צבי הרשפינסקי הי"ו, ורבי רפאל זואן הי"ו. במהלך הסעודה זכו המשתתפים לשמוע דברי תורה מפי גדולי רבותינו מרן הראש"ל הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א רבה של ירושלים, שאמר בתוך דבריו, שאילו היה זה במקום אחר, היה אפשר לפקפק במוהימנות הנאמר כי הבחורים הנ"ל למדו ונבחנו על כל הש"ס וקבלו במבחניהם ציון מאה ומעלה, אבל כאן ב"כסא רחמים" יודע הוא שכל מלה מדויקת היא להפליא, והבחורים

לקול שירת הבחורים ששמחו בשמחת התורה. וכך צעדה התהלוכה, כשקהל רב מפזז ומכרכר לכבודה של תורה ברחובות העיר, לקול צלילי התזמורת השמחה, עדי הגיעו לישיבה שם נערכה סעודת מצוה. שולחנות ערוכים המתניו למשפחות התורמים ולבחורי הישיבה כאשר גולת הכותרת של הסעודה היתה כאמור סיום הש"ס וחלוקת מלגות ותעודות לשבעה בחורים מצטיינים ומובחרים מתלמידי הישיבה: החתנים המפוארים: הרב דביר תניה הי"ו,

הרב יצחק מאזוז הי"ו, והרב משה חדאד הי"ו. והבחורים היקרים:

הלכות הטנות

לקט שו"ת אקטואליות ומעניינות שהשיבו רבני הישיבה שליט"א.

לצאת לטיול בתקופת בין המיצרים

אלה

אני וההורים שלי רוצים לצאת לנופש בבין המיצרים. בתאריכים כ"ה תמוז עד כ"ח תמוז. זה טיול עם מדריך ומלון בארץ. האם מותר לצאת בתאריכים אלו?

תשובה

אין איסור לטייל, אבל לא כדאי לשבת ולשמוח בימים אלו, אשר אנחנו קוראים בהם תיקון חצות ומצטערים על חורבן בית המקדש, אם נזכה ותהיה הגאולה בקרוב בס"ד יהיו הימים האלה כמו חול המועד ארוך 3 שבועות, ויהיו לששון ולשמחה ולמועדים טובים כמו שכתוב בזכריה (ה' י"ט).

השאלון כבי מחיים אסאטל סליטיא

ללכת למשפט בבין המיצרים

אלה

הזמינו אותנו לבית משפט בבין המיצרים האם יש בזה בעיה?

תשובה

ההלכה נאמרה במשפט שיש לגוי עם יהודי (סימן תקנ"א סעיף א').

השאלון כבי מחיים אסאטל סליטיא

אמירת תיקון חצות בימי בין המיצרים בחצות היום

אלה

1. מה המקור שבתקופת בין המיצרים אומרים תיקון חצות בצהריים? 2. האם יש ענין לאומרו בחצות היום בדיוק? 3. למה אסור לשבת על הרצפה בתיקון חצות זה?

תשובה

1-2. על פי דברי רבינו האר"י ז"ל בשער הכוונות (ענין בין המיצרים). ושם נכתב אחר חצות היום [לענין חצות לילה כתוב בשער הכוונות (ענין דרוש הלילה) דעם חצות ממש,

אך כאן לא מצאנו כן]. ולכן אם אי אפשר בחצות היום בדיוק, אפשר גם סמוך למנחה, כמו שכתב מורנו ורבנו מרן ראש הישיבה שליט"א בדבריו הנדפסים בסדור איש מצליח לתשעה באב (עמוד 15).

3. כך נהוג גם בתקון חצות שעושים בלילה על פי האר"י בשער הכוונות שצריך לשבת על גבי הקרקע (עיין כף החיים סימן מ' אות י"ט). מכיון שעל פי הקבלה אין לישב הקרקע אפילו עם בגדיו אלא על בגד אחר שאינו לבוש בו עתה כמו שכתב מרן החיד"א בברכי יוסף (סימן תקנ"ב סק"ח). ויש מקילים בקרקע מרוצפת ובפרט בארץ ישראל (עיין בספר חזון עובדיה - ארבע תעניות עמוד עד"ר).

הרה"ש רבי אבי הכהן שליט"א

עריכת בר מצוה בבין המיצרים

אלה

מי שחל הבר מצוה שלו ב"ח תמוז, אם יעשה סעודה ב"ח תמוז ביום, מותר לו להמשיך את המוזיקה גם בלילה למרות שעבר כבר זמן הבר מצוה?

תשובה

נראה פשוט שמותר, כי עיקר הסעודה והשמחה, לכבוד התורה והמצוה, שנעשה בנו בר מצוה ומתחייב במצוות. ואף שנמשכת, הכל הולך אחר ההתחלה. וכמו שמצינו כיוצא בזה שמזכירים רצה והחליצנו ויעלה ויבוא, כל שהסעודה התחילה בזמן. וכל שכן שלא נאסר בפירוש בפוסקים, שלא לעשות בימים אלו רק ריקודים ומחולות של רשות (ועיין בחזון עובדיה - תענית עמוד ק"ן). ולכן גם שלא בזמנו אינו ברור לאיסור שהרי היא סעודה של מצוה, וכל שהתחילו בהיתר ביום המצוה, אין כל חשש.

הרה"ש רבי בנימין אליהו מאצאק שליט"א

קנית נברשות לסלון ואביזרי מקלחת אחר ר"ח אב

אלה

האם מותר לקנות אביזרים לבית אחרי שיפוץ בתקופת בין המיצרים, כגון בתי פלורוצנט אביזרים למקלחת ושירותים, נברשות לסלון וכיוצא?

תשובה

עד ראש חודש אב מותר לקנות הכל, אבל אחר ראש חודש אב אסור לקנות נברשות לסלון, אבל בתי מגורה ואביזרים סניטריים למקלחת ושירותים מותר. והמחמיר תבא עליו ברכה. כמו שכתב מרן (סימן תקנ"א סעיף ב') מראש חודש אב עד התענית ממעטים במשא ומתן. וכתב הרב משנה ברורה, יש הסוברים שהאיסור חל רק על דברים של שמחה, כמו כלי כסף או צרכי חופה וכדומה, אבל סתם משא ומתן מותר. ויש הסוברים

שצריך למעט בכל משא ומתן. ונוהגים להקל. וכתוב בהגהות איש מצליח שהמחמיר תבא עליו ברכה.

הרה"ש רבי מנצ'ה חי מאלטשטיין

אכילת בשר בסעודה רביעית של שבת חזון

אלה

ידוע ומקובל שבתשעת הימים, אם ישנה סעודת מצוה מותר לאכול בה בשר. ואיני מדבר על כך שישנם חסידויות שמשתדלים מאוד לסיים מסכת בימים אלו בכדי "להפוך" את הימים הנ"ל... אם כן מדוע הפוסקים נדחקים מאוד לגבי סעודה רביעית ומתירים בדוחק, ודוקא למי שנהג לאכול בשר לאכול משירי סעודות שבת, הרי חיוב סעודה רביעית מופיע בגמרא בשבת, וכן נפסק בשלחן ערוך בסימן ש', ומה שונה סעודה רביעית משאר סעודות מצוה שלא הוזכרו בגמרא?

תשובה

גם המתירים לא התירו אלא אם רגיל לעשות כך תמיד, לאכול בכל מוצאי שבת בשר, אבל אם לא רגיל, זה נראה כהערמה שלא עושה כן לצורך סעודה רביעית, אלא כדי לאכול בשר. ועיין בחזון עובדיה - ארבע תעניות (עמוד קפ"ז) ובספר מעדני מלך (סימן ו' אות ג'). וגם לגבי סעודת סיום מסכת אם לא רגיל לאכול בה בשר, אין נראה להקל בזה בבין המצרים. ואף ברגיל, אין זה מוסכם להתיר לאכול בשר, והאשכנזים מחמירים בזה, וגם אצל הספרדים רבים מחמירים בזה (עיין במועד לכל חי סימן י' סעיף כ', ובספר מדרש שלמה עמוד קצ"ט סעיף י'). ועיין עוד בשו"ת שמחת כהן מהדורא בתרא חלק אורח חיים סימן קס"ב).

הרה"ש רבי אביי הכהן מאלטשטיין

שמיעת כלי נגינה בלי סעודת מצוה

אלה

האם מותר לדעת הרמב"ם בימינו לשמוע כלי נגינה שלא לשם מצוה או קדושה, אלא רק בגלל שנהנים מן השמיעה. ובפרט, שמיעת כלי נגינה בלי שירה בפה.

תשובה

זה לשון הרמב"ם (פ"ה מה' תענית הי"ד): וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר, וכל מיני זמר, וכל משמיעי קול של שיר, אסור לשמוח בהם ואסור לשומען מפני החורבן. עכ"ל. וכן העתיק לשונו מרן בשלחן ערוך (סימן תק"ס). ומה לי כלי נגינה עם שירה בפה או בלי שירה בפה, כל שיש כלי נגינה אסור לשמוח בהן שלא במקום מצוה.

הרה"ש רבי אביי הכהן מאלטשטיין

מופע ראווה בחיות

אלסה

האם מותר לעשות מופעי ראווה בחיות?

תשובה

אם הכוונה מופע ראווה של התנגשות בין החיות זו עם זו. זה דרך הרומאים ולא מתאים לנו. (ועיין במסכת עבודה זרה דף י"ח ע"ב, ושור"ת יביע אומר חלק ד' חלק אורח חיים סימן כ' אות ה - ו)

השאלון כפי מחנים sisten שליטיא

למוד תורה/ברכת תה לימון/ טלית קטן/ לעמוד לדוד

אלסה

א) אני חוזר בתשובה והקב"ה זיכני ונכנסתי לשיבה חרדית. אני כרגע עומד בדילמה מאוד קשה, אבא שלי נוסע לחו"ל למשך שבוע והוא רוצה שאני יחליף אותו בעבודה וזה יהיה על חשבון הישיבה. מה לעשות להסכים או לא? ב) אדם ששוחה תה עם לימון והוא רואה בתה בוודאות לימון מה צריך לברך? ג) אדם שנכנס למקלחת ביום והוריד את הציצית האם צריך לברך על מצות ציצית? (מדובר שזה אדם שמכוין בבוקר על הטלית הגדול, והשאלה האם הכוונה מועילה גם לאחר הורדת הטלית קטן?) ד) כאשר דוד שלי הגדול עולה לתורה אבא שלי עומד לו. האם גם אני צריך לעמוד?

תשובה

א) "תלמוד תורה כנגד כולם", אבל אם אפשר להסתדר בעבודה בכמה שעות ולחזור ללימודים, וגם מקיים בזה מצות כבוד אב, וזה רק לשבוע, ושפעם אחרת יהיה ממלא מקום אחר, למשל אחד מהאחים האחרים, אפשר להסכים. ב) אם הכוונה למיץ לימון, גם הוא ברכתו שהכל כמו התה. ואם זה חתיכות שלמות של לימון, יש אומרים שברכתו שהכל. ולכן יברך רגיל. ג) אם זה הפסק קטן, דהיינו שאינו מתעכב במקלחת שעה או חצי שעה, יכוין מתחילה שעומד ללבוש אותו אחר כך, ולא יברך עליו (בא"ח ש"א פ' בראשית סעיף יו"ד). ד) זה ענין של כבוד. אם האבא עומד, כדאי שגם אתה תעמוד, "כי מכבדי אכבד" כתוב.

השאלון כפי מחנים sisten שליטיא

לחתוך ענפי זית לצורך העלים בשמיטה

אלה

האם מותר בשמיטה לחתוך ענפים מעץ זית, על מנת לבשל את העלים (לעלים יש תכונות בריאותיות גבוהות), כי כנראה אני משחית את הפירות שעדיין לא גדלו או שהתחילו לגדול. ומה הדין ומה הדין אם יצאו ניצני פירות, ואני בכל זאת צריך את העלים?

תשובה

אם עדיין לא יצאו פירות מותר כמו שכתב הרמב"ם (פרק ה' מהלכות שמיטה הי"ז), ואם יצאו פירות אסור.

הרה"צ רבי יעקב כהן שליט"א

הופיע!

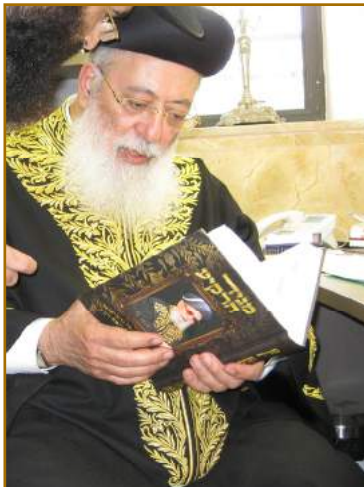
בשורה משמחת

בימים אלו הופיע הספר החדש

"מגיד הרקיע" - חלק שני

קובץ מאמרים בהלכה ובאגדה ובמוסר

לזכרו ולכבודו של רבן ומאורן של ישראל

מורנו הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א, רבה של ירושלים, מעיין ומתפעל מהספר החדש

פאר הדור והדרו. אשר כל בית ישראל הולכים לאורו.

מרן גדול ישראל

רבינו הקדוש עובדיה יוסף זיע"א

מאות עמודים גדושים באוצר ענק של עובדות והנהגות מוסרים והליכות, פרקי מחשבה עם אורחות חיים, סיפורי מופת ומאמרי מספר. כמשנתו ובמורשתו של מו"ר עמ"ר רבן של כל בני הגולה.

"מזכרת נצח" מחייו ומאורחותיו של רבינו הגדול שר התורה ועמוד ההוראה זצוק"ל, אשר החזיר עטרת יהדות ספרד ליושנה, וזכרו המהור לא ימוש מליבנו לעד.

יו"ל ע"י מכון "מאורות אבי" שע"י מוסדות "יתד התשובה" להזמנת ספרים ניתן לפנות ל"ספרי חיים": 054-848-1926 או לטל': 050-4133651, וכדוא"ל: a6925148@gmail.com

[מחיר מיוחד לכמויות!]

מכון הרב מצליח

מפעל אוצר ההלכה

מתאים במיוחד לכותבי שו"ת"ם

מכון הרב מצליח שמח להגיש בפני ציבור לומדי התורה

אוצר ההלכה

הידושים וביאורים מחמש מאות ספרי גדולי האחרונים

אורת היים שבת ב'

סדרת מופת זו היא "אוצר" בלתי נדלה הכולל למעלה משמונים מחמש מאות (!) ספרים מגדולי האחרונים שחברו על השלחן ערוך - תורת קורת גג אחת, כשרובם ספרים נדירים מאוד וכרנבי יד, או כאלו שכרתבו על סימנים בודדים. על כל סעיף וסעיף, באו ברצף דברי המחברים, באופן שהלומד החפץ לראות דברי המפרשים בעניין מסוים, עובר בסקירה אחת על פני כל המפרשים שדיברו באותו ענין. בסוף הספר, מופיע מפתח העניינים לנושאים שנדונו בספר, על פי סדר השלחן ערוך.

לעת עתה, יצאו לאור הכרכים הבאים:

ארבעה כרכים על הלכות השכמת הבוקר ציצית ותפלין סימנים

חדש!!! הלכות שבת חלק ב' - על סימנים רנ"א-רס"ב

בקרו! הלכות שבת חלק ג' - על סימנים רס"ג-ער"ב

"ואין ספק שדבר זה יהיה לתועלת גדולה ללומדים ובפרט למורי הוראות, לערוך בפניהם דברי גדולי האחרונים, אשר דבריהם יקרים מפנינים, בהבנת ובביאור דברי מרן הקדוש זיע"א..."

מבצע ענק לכרכים בודדים ולכל הסדרה לרגל שבוע הספר

65 ₪ לכרך בודד

כס

היכרות ראשונה עם הישיבה

בילדותי למדתי בבתי אבות של פונוביז' ולפני היותי בר-מצוה, הלכתי לישיבה כדי ללמוד טעמי המקרא אצל תלמידי הישיבה רבי **שלומיאל כהן** הי"ו ורבי **שאול כהן** הי"ו מיפו. גם אחיי הגדולים למדו בישיבה, כך שכאשר הגיע הזמן לעלות לישיבה, אך טבעי היה שאלך ל'כסא רחמים'.

זכרונות ראשונים

בשיעור א' ישיבה קטנה, היינו נאספים בליל ששי לתיקון כרת, פותחים חומש ומנסים לחדש חידושים על התורה. היתה לנו בזה כעין תחרות מי יצליח למצוא חידושים יפים. כל חידוש שהיינו מוצאים, היה נדמה בעינינו כיהלום שדלינו ממצולות. באופן אישי הייתי עובר על חיבורים על התורה, ומנסה לחדש ולהוסיף על דבריהם. כאשר הייתי קורא בספרים חידוש יפה, הייתי מתקנא קנאת סופרים מתי אזכה לחדש כמוהו.

תורה שלמדתי באף

פעם סיפרו עלי למורנו הרב צמח שליט"א דברים שאינם נכונים. המקרה שבר אותי מאוד,

הגאון רבי יוסף כהן שליט"א

מתלמידיה של הישיבה בין השנים תשמ"ז-תשנ"ג

מלמד דרדקי, מגיד מישרים, רב קהילת "בית דוד"

באשדוד ומחבר ספרים רבים בהלכה ובאגדה

זאת רחמים שלי

עד שהחלטתי "אם סתם מעלילים עלי עלילות, אצא מהישיבה לרחוב..." הגאון רבי ברכאל כהן שליט"א שהיה אז ר"מ בישיבה, קרא לי, פתח בפני את הגמרא במסכת ברכות (דף ס"ג ע"ב) והקריא לי: "כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק, זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור... כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות". דברי הגמרא הללו היו מרפא לנפשי, ובזכות זה קיבלתי זאת באהבה ונותרתי בישיבה. כוחו של עידוד!

תמונה שלא תשכח

שיעוריו של מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בישיבה. אני זוכר את מרן ראש הישיבה שיבלחט"א יושב לצדו, ומאזין לדברים בקשב רב. למרות שהיה לו הרבה מה להעיר ולהאיר, לא היה נכנס בדבריו. רק כאשר היה מרן הרב עובדיה לוגם מכוס התה, היה מרן ראש הישיבה מנצל את ההזדמנות הקלה ומביא ראיות נוספות לדבריו וכיוצא. אני זוכר שמרן הרב עובדיה היה 'נוזף' בו אז בחייו: "רבי מאיר, אתה חוטף לי את המלים מהפה..."

רגע שלא יימחה

בשנת תשמ"ז, כבחור בשיבה התחלתי להוציא לאור את גליון "חסדי דוד" שיוצא ב"ה עד היום (כ-27 שנים). הייתי כותב אותו בכתב ידי על גבי ארבעה גליוני פוליו ומשכפל. זכיתי ובהתחלה היה מרן ראש הישיבה מגייה לי את העלון. באחת הפעמים שהגיע מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל למסור שיעור בשיבה, הצגתי בפניו את הגליון, והרב לחץ את ידי ובירך "שתהיה גדול בתורה". במסגרת העלון, הופיע מדור של גמ"חים שהייתי מפעיל. במשך השנים נוספו עוד ועוד גמ"חים, עד שהיום ב"ה אנו מחזיקים בביתנו 91 סוגי גמ"חים (!) אשר ניתן למצוא בהם כמעט כל דבר שתעלו בדעתכם, מחוט ועד שרוך נעל. את רשימת הגמ"חים, אפשר למצוא בהקדמות לספרי. כל פעם מחדש נוכח אני לראות שבעזרת העזרה זולת, נפתחים לי אוצרות תורה.

משהו שהיה פעם ואין היום

הישיבה היתה יותר קטנה וממילא יותר משפחתית. כמו כן, מספר פעמים בשבוע היה מגיע **הגאון הרב דוד מאדאר שליט"א** (מחבר ספר "מדבר מתנה" ב"ח) ומקבל בחורים לשיחה ויעוץ. מורנו הרב צמח הביא אותו כדי שהבחורים יוכלו לפתוח את לבם לפני תלמיד חכם שאינו מצוות הישיבה הרשמי, ואין ממנו את הדיסטנס הטבעי הקיים בין תלמיד לרבו. הוא היה יושב לשיחות נפש עם הבחורים, מעודד אותם, ולפעמים אפילו מתווך בינם לבין רבני הישיבה. אני זוכר שתמיד היו הבחורים יוצאים מאתו שמחים.

משהו שיש היום ולא היה פעם

בשנים האחרונות, אני רואה שיותר ויותר רבנים בוגרי הישיבה מאמצים לעצמם נושא הלכתי מסוים, מבררים אותו עד תום, והופכים להיות מומחים גדולים באותו תחום. כמו למשל הספרים "יריעות שלמה" על סת"ם, "פרח מטה אהרן" על ברכת האילנות, "יומי דחנוכה" על חנוכה, "מעדני המלך" על סעודה רביעית ועוד ועוד.

ציון-דרך

לפני שהגעתי לשיבה, לא זכיתי להכיר בגדולתם של זקני הקדושים: **רבי מעתוק עתוגי הכהן** זצ"ל, **ורבי דידו הכהן** זצ"ל שהיה רב רבנן בג'רבא. בשיבה, התוודעתי לגדולתם מרבני הישיבה ומקריאה בספרים. כבר כשהייתי בשיעור א', החלטתי להוציא ספר לכבודם ולזכרם. בהפסקות הצהריים הייתי עולה לספריית חכמי תנוס וג'רבא "משכיל לדוד", עובר על עשרות ספרים של תלמידיהם ורבנים מבני דורם, ומעתיק את החידושים שהובאו משמם, וכן סיפורים עליהם. קיבצתי הכל לספר אחד, ועוד באותה שנה הוצאתי לאור את הספר. חיבור הספר העניק לי תמריץ להמשיך ביתר שאת בלימודי והוצאת שאר ספרי.

זכרון מתוק מהשיבה

כל יום חמישי בערב, היו הבחורים צריכים להכין חידוש על התורה ולהרצותו לפני הרב והתלמידים, וזאת כדי להרגיל את התלמידים לחדש וגם להרצות. תוך כדי מסירת החידוש, היה הרב מעיר הערות ומכוון את התלמיד איך לדרוש.

'כסא רחמים' בשבילי:

קודם כל "יראת שמים" מיוחדת. לפני שבת חופשה, היה מורנו הרב צמח עושה קנין עם כל בחור ובחור שלא יסתכל בדברים שאינם טובים. לפני כל בין הזמנים, היינו מקבלים משימה, ללמוד מסכת מסוימת, עליה ניבחן בתחילת הזמן, כדי שלא ישאר לנו זמן פנוי להבלים. והיתה לרב צמח בזה סייעתא דשמיא. מדי פעם היה מביא רבנים לתת לנו שיחות מוסר, כמו הראש"ל הגאון **רבי שלמה משה עמאר** והגאון **רבי חיים בן סניור שליט"א**. והיה אומר לנו "אני לא אומר לרבנים על איזה נושא לדבר, אלא מתפלל לקב"ה שישים בפיהם לעורר על הדברים הטעונים חיזוק, ואכן הם מדברים בדיוק על מה שצריך בדק-בית".

המיוחדות של השיבה בעיני

ההתמדה. באירועים ובשמחות ניתן לזהות בקלות את תלמידי כסא רחמים. הם תמיד אלו שמחזיקים ספר מתחת בית שחיים, ובכל רגע פנוי מוציאים אותו וחוטפים עוד רגע של לימוד.

השפעת השיבה ביום-יום

שמירת המנהגים והמסורת, וגם ההודאה על האמת שינקנו ממרן ראש השיבה שליט"א. פעם אמר לנו "מי שרוצה שספריו יהיו נקיים לחלוטין משגיאות, שיוציא ספרים עם דפים ריקים...". בהשפעת השיבה גם יסדתי עוד בהיותי בשיבה שיעור בשבת בצהרים עם אמירת תהלים ודברי תורה בבית כנסת בן-ציון באשדוד. השיעור הזה מתקיים עד היום, ונמשך זה כ- 28 שנה. כה יוסיף.

רבי אליהו מעארק זצ"ל

דמות מהשיבה שהשפיעה

הגאון הצדיק רבי **ינון חורי זצ"ל**. לראות אותו מברך אשר יצר בכוונה - היה חיזוק לזמן ארוך. קרה שהתקשיתי בהכנת השיעור בעיון, ופניתי אליו בשאלה מה התכוונו התוספות באותה סוגיא, וכך הרווחתי שהסביר לי בסבלנות ובאורך רוח את כל מהלך הסוגיא, עד שהגיע לתוספות.

חבר מימי השיבה שהשפיע

האברך הצדיק רבי **אליהו מעארק זצ"ל** (מח"ס "מעשיהם של חכמי הספרדים") שהיה יושב לידי (אבדל לחיים טובים) בזמן התפלה, והיה

מתפלל בקול רם, לאט, כמונה מרגליות. וכן היה מתמיד הרבה בלימודו.

זכרונות ממעגל השנה בישיבה

אני זוכר שמורנו הרב צמח היה מחלק לבחורים החדשים של שיעור א' דמי-פורים בסך חמישים או מאה שקל. בין פורים לפסח, היה לומד אתנו בחצי שעה האחרונה של השיעור הגדה של פסח מתוך "מגיד דבריו ליעקב" ו"הגיד לעמו". חידושים רבים חידשתי כתוצאה מהשיעור הזה, והבאתים בהגדה "ביד רמה" שחיברתי אחרי שנים. רמזתי זאת בשם ההגדה "ביד רמה" ר"ת: דברי יוסף בן רבי מאיר הכהן, וגם דברי יוסף בן רבי מצליח הי"ד. בליל ל"ג לעומר, היה הרב צמח מספר על רבי יוסי הנכד של רשב"י (בבא מציעא דף פ"ה), והיה שואב מסיפור זה חיזוק גדול שהישיבה היא החממה הטובה ביותר מהיצר הרע.

שעה של קורת-רוח

כשהייתי מוצא תירוץ לקושיא שהשאירו אותה המפרשים ב'צריך עיון'. וכן כאשר ראייתי חידושי הראשונים מתפרסמים ברחוק "אור תורה". היינו מחכים בכליון עיניים לראש חודש כדי לראות את הדברים מודפסים.

רגע של אכזבה

קרו פעמים שלא חשתי במתיקות התורה, והייתי בוכה ומתפלל שבזכות אבותיי הקדושים ארגיש את הטעם המתוק של התורה, ונעניתי.

רגע אישי עם מרן ראש הישיבה

בילדותי למדתי כאמור בבתי אבות של פונוביז', וכשהייתי הולך לקופת חולים, הייתי פוגש במרן ראש הישיבה שליט"א מחכה לאוטובוס בתחנה בסוף רח' רבי עקיבא. בהזדמנויות אלה, הייתי שואל אותו על מנהגי ג'רבא, והוא היה מדבר אתי כדבר איש אל רעהו. גם כאשר היה מגיע בכל שנה להילולא של רבי אלטר מאזוז זצ"ל, היה מתעניין מה החידושים שחידשתי בחג, והיה מעודד אותי.

אמירה שהותירה רושם

מורנו הרב צמח היה תמיד אומר לנו "לפני כל מעשה שאתם עושים, תציירו לנגד עיניכם שה' רואה ובוחר את מעשיכם". וכן כשהיה מצטט דברי מוסר מספרים, היה אומר לנו "תחשבו שהרב פלוני הוא שמדבר אליכם, אני רק השופר".

זריקת עידוד

כאשר היה מרן ראש הישיבה שליט"א מזכיר בדרשותיו בישיבה איזו גמרא, היה מסתכל עלי ואומר

"תגיד מה המקור". הדבר המריץ ועודד אותי לזכור את המקורות, ורכשתי ב"ה בקיאות בזה.

דמות מופת מהדורות הקודמים

הגאון **רבי נסים הכהן זצ"ל** שהיה הרב המגיה בישיבה. הוא נדמה בעיני כשריד לדור דעה. הייתי מקורב אליו מאוד, ערכתי את ספריו ונפשי נקשרה בנפשו. רבי נסים היה מחזיר את חידושי הבחורים מוגהים ביום שלישי בשבוע שנכפל בו כי טוב, והיינו מצפים בכליון עינים לבואו מביתו כשבדידו תכריכי הכתבים עם החידושים, כדי לראות היעמדו דברינו לפניו. אגב, אציין דבר מעניין, שחידוש שהיה דחוק, היה רבי נסים מציין בצדו שלשה עיגולים, לסימן שיש דוחק בדברים.

הייתי נוהג לשוחח אתו במילתא דבדיחותא ולשמח את לבו. למשל הייתי אומר לו "איני בקי בהלכות המקדש, וכשיבנה בית המקדש ומשה ואהרן יהיו אחראים, יאמר להם הרב שאני העוזר שלו, וכך אצליח להתקבל לעבודת בית המקדש...". פעם אחרת אמרתי לו בחיך "אני מסכים להוציא לאור את הספר של הרב, וכל ההוצאות יהיו על חשבונני, בתנאי שהרב יכתוב פתק בחתימת ידו ש'יוסף כהן אחרי אריכות ימים ושנים מזומן לחיי העולם הבא'". כצפוי, הוא סירב בטענה "מי אמר שתישאר צדיק עד היום האחרון..."

בדידי הוה עובדא

רבי נסים מעולם לא מנע בעדי מלהתקשר אליו במשך כל שעות היום כדי לשאול שאלות בהלכה, ובזכות זה פעם ניצל מסכנה. בחודש טבת תשס"ד, התקשרתי אליו בשעה 3:30 בצהריים, לשאול אותו שאלה בהלכה, והרב ז"ל לא ענה לי לטלפון. נסיתי כמה וכמה פעמים להתקשר, ורק אחרי כמה צלצולים ענה לי האברך שהתגורר בביתו, וסיפר שבגלל ששמע שהטלפון מצלצל שוב ושוב והרב אינו עונה כהרגלו, הדבר החשיד אותו, הוא בא לראות, ומצא את הרב מוטל על הרצפה וכנראה שנפל. הוא הזמין לו אמבולנס, הרב נלקח לבית החולים בלינסון בפתח תקוה, ואחרי יומיים שב לביתו.

משהו שאולי לא יודעים עלי

זה כשנתיים ימים שבכל יום אני מרצה "חידוש יומי" קצר בטלפון, אשר נשלח לאלפי אנשים בפלאפונים. וב"ה הרבה אנשים שפגשתי מספרים שנהנים מהדברים והמתיקות של התורה משפיעה עליהם (למעוניינים להצטרף ניתן לשלוח הודעה ל-050-3048750 בבקשה לקבל חידוש של הרב יוסף כהן).

ספר שהשפיע עלי

"תורה מסיני" לידידנו הרה"ג **רבי משה חורב** שליט"א. התרשמתי מהצורה בה הוא מלביש את הגמרא על הפסוק ככפתור ופרח והספר עורר בי קנאת סופרים. ערב אחד קראתי חידוש מיוחד שלו

על הפסוק "וידגו לרוב בקרב הארץ", ולא ישנתי עד שחידשתי על הפסוק הזה שמונה פירושים. פעם פניתי לרב המחבר ואמרתי לו שאני מסופק אם מי שלומד בספרו יזכה לעולם הבא... הוא נבהל לרגע, אך מיד הסברתי שאת הגן-עדן הרי הוא מקבל בעולם הזה... גם ספריו של **הגאון רבי שמעון חירארי זצ"ל** השפיעו עלי הרבה, בעיקר מההיקף, ההתמקדות, והלשוניות המתוקים והפשוטים.

לקח שמלווה אותי

אם אדם דבק במטרה - בסייעתא דשמיא הוא יצליח. יגעת ומצאת - תאמין.

והיא לו נדפס'ה

זיכני ה' להוציא לאור עד עתה ב"ה כעשרים ספרים.

עודנו בכתב יד

כששים ספרים בכל העניינים. יזכני ה' יתברך להוציאם בקלות.

קשר כיום עם הישיבה

אני שומר על קשר של תורה, ומדי פעם אני מתקשר למוה"ר **הגאון רבי צמח** ומוה"ר **הגאון רבי רחמים שליט"א** ומרצה בפניהם כמה חידושים מתוקים. חוץ מזה, יש בלבי הכרת הטוב גדולה לישיבה, אני שוכח את המעיין ממנו רווייתי, ואני משתדל בכל כוחי ואפשרותי לתרום ולגייס תרומות לישיבה. בעבר הייתי מגיע כל שנה להילולא השנתית, אך לפני כמה שנים החלטתי שבמקום לבוא, אשב ואלמד באותה שעה להצלחת הישיבה, וזה בודאי יעזור יותר. אני משתדל לעזור להרבה מקומות, אבל אני יכול להעיד שכתוצאה מנתינה לישיבה, אני רואה סייעתא דשמיא מיוחדת.

טיפ לחיים

בחיים למדתי כי כאשר יש רצון טוב לעזור לישיבות ולנזקקים, אפשר למצוא דרכים גם בלי שאדם יהיה משופע בממון. אתן שתי דוגמאות: **א.** שנה אחת לפני פסח, שמתני לב שאנשים רבים זורקים מוצרי-חמץ שנותרו להם בכמויות גדולות. מאז, בכל שנה לפני פסח אני תולה מודעות המכריזות על כך שאני אוסף מצרכי-חמץ. רבים נענים, ומביאים אלי מצרכים בכמויות אדירות. אני מוכר אותם לגוי כדת וכדין, ואחרי פסח אני מחלק לנזקקים רבים ולישיבות. **ב.** יום אחד ראיתי מודעה במקוה שמגבות שישארו אחרי ראש חודש, יזרקו. חשבתי לעצמי במקום שייזרקו, אפשר לכבס אותם בכיבוס חזק, ולהביא לנזקקים ומוסדות תורה. עד היום חילקתי בצורה הזו כ-5000 מגבות.

ההברות

שוב הנח הנסתר והנח הנראה, והפעם בשמות חדשים - הברה פתוחה והברה סגורה | מה הן ההברות, ומה כלליהן? | מה זו הברה זרה? | ומה הקשר בין ההברות לבין הנחיים הרב אלעד עשור

או דגש חזק, כגון: לְלִיָּהּ, שְׁמָה, (ובעזרת ה' יש עוד מה להאריך על מלים אלו בנוסף על הנכתב כבר בעבר). וישנן אף תנועות קטנות שאין אחריהן שווא נח ודגש חזק (כמו ההברה יְ במלה לֵד הנ"ל, וכמו המלה מְעַשֶּׂה שכולה הברות פתוחות), והן אינן הרוב, משום כך נקראו 'הברה זרה' שאינן כדרך כלל התנועות. ובהתחבר ענין ההברות עם ענין הנחיים, נאמר, כי הברה שלאחריה יש נח נסתר, תיקרא הברה פתוחה, כיון שהעצירה שבה אינה באה לידי ביטוי בעצירה משמעותית, אלא רק בהארכת התנועה, ולכן נקראת פתוחה. ומאידך הברה שאחריה יש נח נראה, תיקרא הברה סגורה, כיון שהיא נעצרת בשווא הנח או בדגש החזק, והנח הנמצא שם נראה ונשמע ממש בקריאת ההברה.

וסוד הענין הוא, כי אחר שלמדנו שכל תנועה מושכת אחריה נח, אם הוא נראה - נרגש במבטא - אזי נעצרת התנועה, והיא הברה סגורה. ואם הנח אינו נראה - אלא נוכל לסמן הנח באותיות אהו"י - אזי התנועה נמשכת. (ובודאי אתה הקורא הנכבד, מתחיל לקשר בג"ד כפ"ת בראש מלה דגוש, ואם לפניו אהו"י וכו', אכן כללים אלה יבואו לנו ביתר ביאור בע"ה במאמרים הבאים, ע"פ כל הנאמר עד כאן).

ונאמר כי מה שקראנו 'הברה זרה', אין לה כל משמעות והשלכה מעשית בכללי הלשון, ורק השם שונה, והעיקר הוא לשים לב בין הברה סגורה להברה פתוחה, ואף את תהייה הברה זרה. כלומר, אין להתייחס האם לפניו תנועה גדולה או תנועה קטנה.

במאמר הבא א"ה נסכם את כל ההקדמות שלמדנו עד היום בע"ה, בכדי שנוכל מאכן והלאה להתחיל ולהסביר כללים על פי כל ההקדמות, ובע"ה אף להבין שורש ועומק הדברים הנפלאים.

את המושגים נח נראה ונח נסתר המדוברים רבות במאמרים הקודמים, נתרגם במאמרונו הפעם לשמות אולי מוכרים יותר שהם כלים מעשיים והם ה'הברות'.

ישנם שלשה סוגי הברות: 'הברה פתוחה', 'הברה סגורה', ו'הברה זרה'.

'הברה פתוחה' - והיא אות עם ניקוד שאפשר להאריך בה הרבה, ואין מה שיעצור בעדה כגון 'קוה', 'זוה', 'לא', 'שה', 'פא', 'צא' - אלה מלים שהן תנועות קצרות, וכולן הברות פתוחות ללא עצירה. וכן 'הַרְחֵקָה' - מלה שכולה הברות פתוחות ואין בה כל עצירה. וממילא נבין ש'הברה סגורה' היא הברה (אות עם ניקוד) שאי אפשר להאריך אלא חייבת להיעצר כגון 'אָל', 'גַם', 'שָׁם', 'קָם', 'שָׁב', 'לָךְ', 'אָת', 'בֵּן'.

מה שקובע אם תהיה זו הברה פתוחה או סגורה יהיו אחד משני תנאים אלה: א. שווא נח. ב. דגש חזק (וכאמור כל דגש חזק בנוי משווא נח בתחילתו כן: דִּבֵּר נקרא דִּבְבֵּר 'שִׁבֵּר נקרא שִׁבְבֵּר' קִדְּשׁ נקרא קִדְּדֵשׁ). אם אחר ההברה יבוא שווא נח או דגש חזק, הרי שהברה זו סגורה, כיון שלא נוכל להאריך בה בלא להיעצר בהם. ומאידך, אם אין שווא נח או דגש חזק הרי שהברה זו פתוחה כיון שאין מה שיעצור בעדה.

כך שאם נקח משפט כמו 'תִּגְדֵּד הַצִּדִּיק הַלֵּךְ לְלִמּוֹד תּוֹרָה', ונחלקו כדרך ההברות, ישמע כך: הֵי - סגורה. יְ - פתוחה. לָד - סגורה. הֵצִי - סגורה. צִדֵּי - סגורה. דִּיק - סגורה. הֵ - פתוחה. לָךְ - סגורה. לָל - סגורה. מֵד - סגורה. תו - פתוחה. רָה - פתוחה. מובן כמאלו שבדרך כלל ההברות הפתוחות הן התנועות הגדולות, משום שאחריהן לא יבואו דגש חזק או שווא נח. ואילו התנועות הקטנות תהייה הברות סגורות, כיון שבדרך כלל אחר תנועה קטנה באים שווא נח ודגש חזק.

ומחמת שישנן תנועות גדולות שאחריהן אכן מגיע שווא נח

חדשות אני מגיד

"כסא של מלכות"

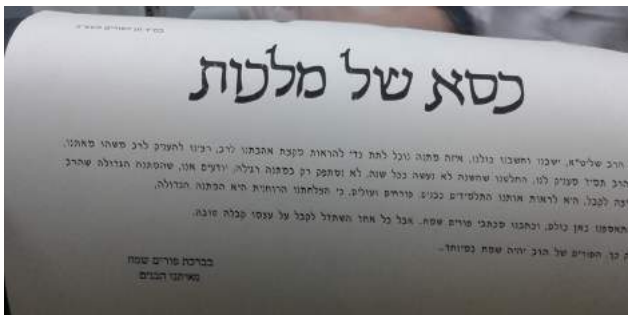
משלוח המנות של תלמידי שעור א' ישיבה קטנה

למוה"ר הגאון רבי
צמח שליט"א, היה

מלכותי במיוחד. לפני חג הפורים, חשבו הבחורים מה יוכלו לתת לרבים האהוב, דבר מה שחסר לו... לאחר מחשבה, הבינו הבחורים כי אין משהו מתאים יותר מממתקים... אך הממתק של מורנו הרב, זה בכלל משהו אחר... לכן הלכו לטכס עצה עם נהגו המסור ר' אלחי טל הי"ו, אשר ידע בדיוק מה כדאי לקנות. ועל פיו נפלה ההחלטה להחליף את הכסא של הרב. אמנם כבר 14 שנה הפך הכסא לנכס רוחני של מאות שעות השקעה מעל ומעבר בישיבה ובבחורים, אבל כבר נאמר וישן מפני חדש תוציאו. אולם ידע העוזר המסור כי לא במתנה גשמית יחפוץ הרב. על כן תחת ארגונו התאספו הבחורים, וכל אחד קיבל על עצמו קבלה כלשהי כמשלוח מנות למוה"ר,

חלקם קבלו על עצמם להבחן על מסכת, וחלקם קבלו ללמוד בתענית דיבור, ועוד כיו"ב. את הקבלות כתבו הבחורים כל אחד על פתק שהודבק בזהירות על כסאו של מוה"ר. ואכן כשנכנס מוה"ר שליט"א למשרדו ביום תענית אסתר אחר שעורו היומי, השתאה

למראה הכסא החדש שכולו הפך לבן, אך לאחר הסברו של עוזרו הי"ו אודות המשלוח מנות נהרו פניו משמחה, ולאחר שהורדו הפתקים מעל הכסא ספרם מוה"ר נר"ו כמונה מרגליות, ואמר לעוזרו בסיפוק 85 פתקים! יישר כוחם של הבחורים היקרים על יוזמתם הברוכה.

חג מתן תורה בישיבתנו הקדושה

ערב שבת קדש הסמוך לחג השבועות, אב הבית המסור רבי מאיר הכהן הי"ו אשר תמיד הצלחתם והרגשתם הטובה של בחורי הישיבה עומדת לנגד עיניו, נטל יוזמה ברוכה ובעזרתם הנמרצת של מספר בחורים יקרים עטה ביהמ"ד של ישיבה קטנה חג - המעברים בין ספסלי ביהמ"ד כוסו במרבדי דשא סינטטי, על גדר השיש ההדור של הבימה ועל התיבה הונחו אגרטלי פרחים מרהיבי עין, ואף כותלי ביהמ"ד וספסליו עוטרו בענפים ירוקים

ורעננים. אין ספק כי המראה המלבב תרם להתרוממות הנפש והרגשת חג עילאית בקרב בחורי הישיבה.

בליל חג שבועות ע"פ קריאתו של מורנו הגאון הרב צמח שליט"א, נרתמו בחורים רבים ובזמן קריאת התקון נזהרו מדברים בטלים עד אחר תפלת מוסף, מה שכמובן הוסיף רצינות וקדושה ללילה הנשגב, אחר החג הוגרל בין הבחורים סכום כסף חשוב.

בנוסף ערך אב הבית רבי מאיר כהן הי"ו - הדואג לבחורים לא רק בפן הגשמי, אלא אף בפן הרוחני - הגרלה מיוחדת לבחורים שבמשך כל זמן קריאת התיקון אינם יורדים מקומת ביהמ"ד על סטים יוקרתיים כאשר הפרס הראשון הוא ש"ס עוז והדר.

חידוש נוסף בחג השבועות השתא, לאחר שכידוע בעשור וחצי האחרון כל עולה

לתורה בישיבה קטנה זוכה לברכתו של מורנו הרב צמח שליט"א, תמורת התחייבות להבחן על בבקיות במכון "זכרו תורת משה עבדי" עתה ביום קבלת התורה נמכרו העליות (כמובן מלבד עשרת הדברות ומפטיר) תמורת חמשה עשר דפי חידושים בעיון המורים על נכונות לעמול בתורה ואהבתה.

הצד המלוכה

ת"ת "איש מצליח" - בני ברק

זכותו יגן עלי

לראשונה בת"ת איש מצליח, נערכה השנה בליל ל"ג לעומר, מדורה לכבוד התנא האלקי רשב"י זיע"א, בלווי תזמורת בחצר הת"ת. כראוי לכבודו של רשב"י נעשתה המדורה בצמר גפן ושמן זית, שנתרם ע"י תלמידי הת"ת. עם רדת החשיכה התכנסו התלמידים מילדי הגן עד תלמידי כתיב ח' בהשתתפות הוריהם, ורבני הת"ת. הארוע הגדול הגיע לשיאו, כאשר נודע כי **מרן ראש הישיבה שליט"א** מגיע, וכל התלמידים בלווי הוריהם יצאו לקראתו בשירה ובריקודים.

מרן במשאו דיבר אל ליבם של השתילים הצעירים, על מעלת לימוד התורה בכל מצב, ועל השכר הגדול המוכן לעמלי התורה ועוסקיה.

"במה זכה רשב"י שבכל מקום מדליקים לכבודו מדורה גדולה, ובמשך השנה באים לציונו מליון וחצי אנשים? כיון שהוא למד בצער במערה 13 שנה, אדם שלומד בעולם הזה בצער, זוכה לשכר גדול בעולם הבא!

"מי חיבר את השיר 'בר יוחאי'? התלמידים השיבו: רבי שמעון לביא. ואז סיפר מרן: רבי שמעון לביא בא מגירוש ספרד, ועבר דרך לוב לא"י ובסוף השתקע בה, וחיבר פירוש על הזוהר בשם "כתם פז", ואת הפיוט "בר יוחאי", שאמר עליו הבבא סאלי זיע"א שבשביל להביך ולהסביר אותו צריך שלשה חודשים.

"ומי חיבר את השיר 'ואמרתם כה לחי'? ענו

התלמידים: הבא"ח. מרן המשיך, שרתם עכשיו "כי אורך ימים ושנות חיים ושלוה יוסיפו לך", **כי ארך** - גימטריא השם שלי. **יוסיפו לך** - עם ב' כוללים גימטריא **יוסף חיים** שמו של הבא"ח, מי שרוצה שלום ילמד בא"ח, הבא"ח כולו מוסר ויראת שמים, מרן נתן לתלמידי כיתות ז' ח' אתגר, לחפש מקורות לכל בית מהשיר 'ואמרתם כה לחי', בלי עזרת תוכנות מחשב, ואח"כ יוציאו את זה בחוברת.

"הבא"ח חיבר את השיר הזה בגיל 36, כאשר עלה לארץ ישראל. וגם התמונה המפורסמת של הבא"ח היא מאותה שנה, פעם ראו את הבבא סאלי מתבונן בתמונה הזו זמן ארוך, מעל חצי שעה, והסביר, הדמות של הבא"ח היא מאדם הראשון לפני שאכל מעץ הדעת, יש לו אור בפנים, קדושה! אחד אמר לי, שהוא הולך עם הראש למטה, מפחד מאנשים.. אם היה לומד בא"ח, לא היה מפחד! הלימוד בבא"ח מביא שמחה! צריך ללמוד לחיות בשמחה! שמחה מבפנים, תזמורת מוסיפה קצת, אבל צריך שמחה פנימית! שנאמר: עבדו את ה' בשמחה. כמה ימים יש בשנה? התלמידים ענו: 365. מרן אמר: זו שנה של הגויים, של החמה, לנו יש, שנה חסרה: 353, שנה כסדרה: 354, שנה מלאה: 355. שנה חסרה 353 כמנין **שמחה!** צריך להיות שמחים. שנה כסדרה 354, כמנין **שמחו!** "שמחו בה" וגילו צדיקים". שנה מלאה 355, זה **בשמחה**. "עבדו את ה' בשמחה". מי שעובד את ה' בשמחה, התפלה שלו עולה למעלה, כמה עולמות יש? ארבעה! אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. **עבדו את י"י בשמחה**. ר"ת **אצילות בריאה יצירה עשיה**.

"אני מברך אתכם שכל השנה תהיו שמחים, שמחים בלימוד, שמחים לעשות חסד אחד עם השני, זכות רשב"י תגן עליכם, ותהיו גדולי הדור.

לאחר סיום דברי קדשו של מרן שליט"א, כובד המנהל הרב **אברהם כהן** שליט"א להדליק את המדורה, והתלמידים המשיכו בשירה ובריקודים.

שמחה כפולה

זה קורה בכל שנה ושנה לקראת סוף השנה! בחלל האויר הטהור הזורם בין כותלי תלמודי התורה, מורגשת תכונה של משהו מיוחד ולא שיגרתי שעומד לקרות, והשנה תכונה זו הורגשה במידה ניכרת ועוד יותר מזה בת"ת איש מצליח שבעיר הקודש בני ברק! לא נלאה את קוראינו החביבים, ונאמר ישר ולעניין כי כוונתנו בהקדמה מותחת זו, לתאר ולו במקצת את הרגשתם של אנשי צוות ההנהלה המסורים לקראת מסיבת סיום הספר "מפי עוללים" וקבלת הסידור, מסיבה מוצלחת ביותר שנערכה בס"ד עבור

תלמידי המכינה לא' המצוינים ביום ששי ראש חודש מנחם אב בנוכחות הגאון הצדיק **כמוה"ר צמח מאזוז שליט"א**, וכן בנוכחותם של היועץ הרוחני והחינוכי של הת"ת הרה"ג מצליח חי מאזוז שליט"א, המנהל היקר הרב אברהם כהן שליט"א, המפקח שארגן ודאג לכל ההכנות הדרושות למסיבה בכדי שהכל יהיה על הצד הטוב ביותר - הרב אליהו קבלן שליט"א, וכמובן המחנכים המסורים הרב מאיר סרוסי שליט"א והרב שנר יעקב חדאד שליט"א.

את היום הגדול התחילו התלמידים בכיתתם, שם החלו בשמחה את תפילתם בהתלהבות. לאחר ארוחת הבוקר וברכת המזון, עוצבה הכיתה בהתאם לכבוד האירוע החשוב, שם ישבו "הנסיכים" בדרך ארץ סביב השולחנות הערוכים במיני המתקה והעוגות המיוחדות והמושקעות שטרחו קנו והכינו ההורים המאושרים, ולאחר ברכה כהלכה וטעימה מכל הטוב אשר לפניהם, התכוננו הילדים הנרגשים לקראת המעמד המרכזי לו חיכו ונכספו כל כך שנערך בתוככי בית הכנסת "ברכת אליהו" השוכן כבוד בבניין הת"ת, הלא הוא מעמד קבלת הסידור המדוייק "איש מצליח" מידי הטהורות של מוהרי"ץ שליט"א, כשהם מעוטרים בכתרים מוזהבים ובמדים חגיגיים עם סמלים שדמות כמוה"ר הגאון איש מצליח זצוק"ל מתנוססת עליהם.

בעת שהגיע הרב שליט"א לביהכ"נ שהוכן וקושט לכבודו, כבר היו התלמידים מוכנים במקום, ואז נפתח הטקס בשירים ששרו לכבוד הרב ולכבוד הסיום, וכן בקריאת הטעמים שאותם למדו ושיננו היטב, כשעל פני הרב שליט"א ניכרים היו אושר ושמחה של סיפוק. מיד לאחר מכן נשמעו מפיו דברי תורה ומוסר על הזכות שיש לנו להתפלל לפניו יתברך,

כשהם מתובלים בשאלות מחכימות שהפנה לתלמידים שניסו את כוחם ואף הצליחו להשיב עליהן תשובות כהלכה, תוך כדי שהרב שליט"א מעודדם במילות שבח ובחיוך מול עיניהם הקורנות מאושר. בתום השיחה הנפלאה, ניגשו התלמידים הנרגשים לקבל את סידורם ביחד עם שקית ממתקים מידי כמוה"ר שליט"א ומידי רבותיהם, כשהרב אינו מדלג על שום תלמיד מלברכו שהוא יזכה להתפלל בסידור כראוי, והכל תועד בתמונות ע"י צלם מקצועי וחביב שהוזמן במיוחד לשם כך. לאחר מכן התפזרו התלמידים לכיתותיהם כשארשת שמחה וסיפוק נסוכה על פניהם, ומשם הלכו לביתם לשלום.

כאמור, השנה ניכרת היתה השמחה יותר משאר שנים, וזאת משום שהשנה גדל מספר תלמידי המכינה כן ירבו, באופן שהיה הכרח לפתוח כיתה נוספת עבור התלמידים שיחיו, כך שמלבד המחנך הקבוע הרב מאיר סרוסי שליט"א שהתברך בכשרונות נפלאים בהחדרת יר"ש ואהבת ה' לתלמידיו, הועמד המחנך המחונן הרב שניר יעקב חדאד שליט"א בראש הכיתה הנוספת, שהורי תלמידיו מלאי סיפוק מעבודתו הנפלאה המניבה פירות הניכרים כל כך בבניהם. ומאחר שמטעם ההנהלה התבשרנו שגם בשנת הלימודים הבעל"ט תמשיך התנהלות הכיתות במתכונת זו, לא נותר לנו אלא לאחל לו ולכל הצוות המסור: לכו בכוחכם זה להגביר חיילים לתורה ולתעודה כיד ה' הטובה עליכם, ויהי רצון שלא תצא תקלה מתחת ידכם לעולם! אכ"ר!!

בן של מלך

בתלמוד תורה "איש מצליח ב"ב שומרים על מנהגי רבותינו שנהגו בהם מאות שנים כמו סעודת יתרו, ביטוי האותיות, ועוד וכעת יזם המפקח המסור **הרב אליהו קבלן** שליט"א מבצע חדש "**בן של מלך**", מטרות המבצע התנהגות התלמידים בדרך ארץ כמו בני מלכים, על דיבור בדרך ארץ בבית ובת"ת - תלמיד מקבל כרטיס, על לימוד תורה בבית מקבלים כרטיס. דבר מיוחד נעשה במבצע זה, הקניית הרגל שימוש במטבעות כבזמן חז"ל של איסרין, פרוטות, דינרים, מעות ועוד. ע"י השימוש במטבעות אלו הילדים מתרגלים לחשב במהירות כמה שווה כל מטבע ובשעת לימוד המשנה והגמ' הם מבינים היטב את החשבונות השונים. התלמיד צובר כל יום כסף, ביום חמישי נפתחת חנות ממתקים בת"ת וקונים בכסף ממתקים, כמו כן יש אפשרות נוספת לצבור כסף, ובשמונה דינרים ניתן לקנות כרטיס הגרלה על אופניים. בהגרלת בניים על אופניים, זכה התלמיד **יוסף סלהוב** מכיתה ז'.

ת"ת "אור המאיר" - אלעד

עשור לוועידה החינוכית השנתית של מחנכי התתי"ם

כזכור מידי שנה בר"ח אייר מתכנסים כל מחנכי התתי"ם החוסים בצילו של מרן שליט"א באולם הישיבה לוועידה שנתית'. במהלכה יושבים כתף לצד כתף מלמדים ותיקים וצעירים עם מנהלי מוסדות ומפקחים, לכנס מחכים לאורם של רבותינו רבני הישיבה.

השנה נערך הכנס, בארגונו המושלם של הרה"ג רבי **שמואל דמרי** שליט"א מ"מ מנהל ת"ת אור המאיר, במהלך הכנס נשאו דברים נציגי התתי"ם אשר החכימו את הקהל איש איש בדברו, והעניקו מנסיונם עצות ללימוד התלמידים. כמו כן נשא דברים מנכ"ל רשת החינוך - בנושא תקשורת נכונה בונה. המפקח הרב **יצחק הכהן עדני** שליט"א - בנושא הלימוד במתיקות, לחבר לטוב. והרב **חיים לוי** שליט"א - בנושא ההקשבה, להיות במקומו של המספר! האחריות המוטלת על המלמד. גולת הכותרת של הוועידה היתה כמובן משאם של **מרן ראש הישיבה** שליט"א ומוה"ר הגאון רבי **צמח מאזוז** שליט"א, שהקדישו מזמנם היקר מאד, למען דור העתיד הנמצא בידם של מצדיקי הרבים - המחנכים היקרים.

בסיום הכנס, יצאו המלמדים מחוזקים ומועשרים, כשהם כבר מצפים למפגש הבא להתחנך ולהתאבק שוב בעפר רגליו של **מרן ראש הישיבה** שליט"א, וללכת לאורו, על מנת לחנך את ילדי עם ישראל בדרך המסורה לנו מדור דור.

ערב הצלחות

בעקבות ההצלחה הגדולה, של 'ערב הצלחות' שנערך בת"ת "אור המאיר" בתקופת החורף לתלמידי כתה ח' - המכינה לישיבה, נערך הת"ת 'לערב הצלחות' נוסף במהלכו מקבלים התלמידים תעודות על הצלחתם בתחומים שונים, כל אחד לפי יכולתו ומעלתו. במיוחד התלמידים הנפלאים הנבחנים על עמודי גמרא שקלא וטריא, ויש היודעים אף

בגירסא. כל זאת ביוזמתו של המחנך הדגול הרה"ג רבי ישראל מאדאר שליט"א, אשר מקדיש זמן רב ונכבד מזמנו הפרטי, ע"מ לבחון את הבחורים, כאשר כבר כלל הבחורים יחד עומדים להגיע להספק של תרי"ג עמודים (!) בע"פ.

ה' מסינ'י בא

במבצע מיוחד שהחל בת"ת, מקבלים הילדים מעות, על כל מעשה טוב בשלושת עמודי העולם תורה, עבודה וגמילות חסדים. התלמידים צוברים את המעות כאשר בע"ה בקרוב תתקיים מכירה סינית גדולה, וכל תלמיד ותלמיד יוכל לזכות בפרסים

רבים כפי בחירתו, בין הפרסים: ספרים חשובים ומיוחדים - שסי"ם וסטים שונים, סידורים ותהלים. וגם משחקים ועוד דברים נפלאים. משבוע לשבוע מתעצם המבצע, בזכות הרועים המלויים את צעירי הצאן, ומדרבנים אותם להוסיף ולהתחזק בתורה, תפלה, מצוות ותקון המדות. אשריהם ואשרי חלקם.

בנוסף קיבל כל תלמיד מכתה א' ועד כתה ח', את הספר המוסר היסודי "חובות הלבבות", זאת בעקבות דברי מרן ראש הישיבה שליט"א, שמחדיר כל העת בחשיבות הלימוד בספר זה, כדי שידע ויפנים כל תלמיד מה חובתו בעולם, וידע כיצד לתקן את המדות הלא טובות, ולהתחזק במדות הנכונות והראויות.

מכון הסת"ם "יד רפאל"

רבוע יהיה

רבים מאיתנו נוהגים לבדוק את התפליין אחת לשנה בחודש אלול, אם כי מעטים הם היודעים כי צריך מדי פעם להעיף מבט גם על הבתים. ולא, אין כוונתנו על שחרות הבתים הניכרת לעין מיד, אלא ריבוע הבתים עומד עתה בראש מעייננו. פעמים רבות קונה אדם בתים מהודרים, מעור בהמה גסה, ועוד הידורים שונים, אך לפי רוב השנים הבתים מתעקמים וסוטים מהדיוק המקסימלי, ולפעמים אין הדבר ניכר מלמעלה כל כך, אולם בבדיקת הריבוע בין התפירות בתיתורא, ניכרת סטייה. יצויין כי ע"פ פסק **מרון ראש הישיבה שליט"א** סטייה שהיא פחות ממילימטר אחד אינה פוסלת את רבוע התפליין.

עם תחילת זמן קיץ, פנה מוה"ר הגאון **הרב צמח שליט"א** אל הרה"ג **רבי שלמה מועלם שליט"א** ראש מכון יד רפאל בכדי שיחווה את דעתו על ריבוע תפיליו, מאחר ולפי ראות עיניו נראה היה כי התקלקל רבועם. ואכן בבדיקה פשוטה בסרגל מדויק, התברר כי באמת התפליין כבר אינן מרובעות, ופסולות להנחה. אחד מראשי הכוללים הנמנה על בוגרי הישיבה, שמע על כך, וגם הוא הביא את תפיליו לבדיקת הריבוע, וגם הן נמצאו פסולות. מכאן לא ארכה הדרך להחלטתו של ראש המכון, הגר"ש מועלם לעורר על בעיה זו בהיכל הישיבה ובכולל, ופתח במבצע בדיקת ריבוע התפילין. ואכן עשרות בחורים ואברכים באו לבדוק את זוגות תפיליהם, ולאחר כחודש ימים (ט' אייר-ח' סיון) פרסם הגר"ש מועלם מודעת סיכום לסיום המבצע, בו כתב כי נבדקו **150** זוגות תפליין, ומתוכם נמצאו **11** תפליין פסולים, כיון שהבתים אינם מרובעים. **3** תפליין נפסלו כיון שהתיתורא אינה מרובעת. **6** תפליין נמצאו פסולים כיון שהתפירה אינה מרובעת. ו-**2** תפליין נמצאו פסולים כיון שאין ברצועה שיעור כהלכה. בסה"כ **22** תפליין פסולים. מאת המכון נמסר, כי עדיין ניתן למסור תפליין לבדיקת הריבוע בכל יום בין השעות 14-13 אחה"צ בלשכת המכון.

כולל "פקודת אלעזר" - אלעד

יורה יורה

לאחר שנות יגיעה רצופה של אברכי כולל "פקודת אלעזר" בעיר התורה אלעד שעומד בראשותו של הגאון רבי **בנימין אליהו מאדאר שליט"א**, בלימוד **הלכות ברכות** מסוגיות הגמרא והראשונים, וכלה בטוש"ע ונושאי כליו והערות איש מצליח הערה הערה על הסדר. וכן לימוד **הלכות טהרה** החמורות באותה מתכונת, עם הספר הקדוש "טהרת הבית", ושו"ת אמרות טהורות על ב' חלקיו, בעיון מעמיק וכתובת חידושים ותשובות, ומבחינים מידי חודש בחודשו - נכנסו האברכים אל הקודש פנימה לחדרו של **מרן ראש הישיבה שליט"א** לחלוקת תעודות.

במעמד הנשגב, שוחח מרן שליט"א עם האברכים, וחידד את חשיבות לימוד העיון, בין דבריו אמר, שאי אפשר להבין הלכה ולהכריע בה, בלי עיון כראוי. ה' ברא לנו שכל ישר, ואסור לנו לעקם אותו. בתוך דבריו שיבח את הגאון ראש הכולל שליט"א, ואמר לאברכים, זכיתם ללמוד אצל רבי אליהו שהוא מלמד אתכם ללמוד ביושר ובעיון...

בסיום דבריו, חילק מרן את התעודות לאברכים, ובירכם בברכת הדרך שימשיכו לעלות מעלה מעלה במעלות התורה והיראה לגאון ולתפארת.

תנחומים כנים

לכבוד ידידנו היקר הרה"ג
רבי יצחק חי כהן שליט"א
טבריא

על פטירת אביו היקר
ידיד הישיבה המזוכך ביסורים
ר' דוד כהן ז"ל

יה"ר שהרופא לשבורי לב יחבש לעצבותם וירפא לשברם,
ובנחמת ציון וירושלים תנחמו. אכ"ר.
המערכת

מתיבתא "עץ חיים" - בני ברק

"כי חק לישראל הוא"

"חסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים" (ברכות דף ל"א ע"א).

התלמידים במתיבתא מקיימים את דברי הגמ' הלכה למעשה, מתוך רצון, לזכות ולהיות כמו החסידיים הראשונים. מיד לאחר חג הפסח התחילו במתיבתא מבצע כולל "משכימי קום", לתלמידים המעוניינים בלבד. התלמיד מבקש מהאחראי על הכולל הבחור היקר אברהם קרוצ'י הי"ו להעיר אותו בשעה 6:00 בבוקר כדי שיספיק להתארגן ולהגיע לבית המדרש חצי שעה לפני תחילת התפלה בשעה 6:30 בבוקר. ובכולל קוראים "חק לישראל" מתחילה ועד סוף ברוב עם, כפי שתיקנו רבנו האר"י ומרן החיד"א זצ"ל. וידועה מעלת קריאת "חק לישראל" בכל יום, כפי שלימדונו רבותינו מדורי דורות, וכפי שמחדיר בנו מרן ראש הישיבה שליט"א ש"חק לישראל" אינו מיועד לבעלי בתים בלבד, אלא אף לבחורי ישיבות ואברכי כוללים, וכידוע שגם מרן הגר"ע זצ"ל היה מקפיד לקרוא סדר זה דבר יום ביומו. ועם חינוך התלמידים מקטנות לכך, גם כי יזקינו לא יסורו ממנה.

בליל חג השבועות, אחר שישבו התלמידים היקרים ולמדו בהתמדה רבה את התיקון - "קריאי מועד" כל הלילה בקול רם ובצוותא, בהגיע עלות השחר, שכבר אפשר לנוח ולהוריד את הראש על השולחן עד זמן התפלה, התלמידים המתמידים נטלו את הידים, קראו ברכות השחר, ולמדו כחצי שעה כזמן הלימוד הרגיל של הכולל עד זמן התפילה. ועל אף שנידדו שינה מעיניהם התפללו התלמידים בכל התפילה בהתלהבות ובעוצמה רבה, כראוי וכיאה ליום מתן תורה.

המפקח הגאון רבי אליהו ענקרי שליט"א שלמד בליל שבועות עם בחורי המתיבתא כמידי שנה, שיבח מאוד את התלמידים על הלימוד של כל הלילה ובעיקר על לימוד הכולל בבוקר במקום לנוח עד התפילה.

ברכת סימן טוב נשגר

לכבוד ידידנו הנעלה, נודע לשם טוב ולתהלה, מרביץ תורה בישראל,

הרה"ג רבי אביגדור מאדאר שליט"א ר"מ בישיבה גדולה

להולדת הבן נ"י

יה"ר שיזכה לגדלו עם אחיו ואחיותיו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך בריאות ונחת לאורך ימים

הדש באוצר

ספר יריעות שלמה חלק רביעי

סדרת הספרים "יריעות שלמה" על שלשת החלקים, של הגאון רבי שלמה מועלם שליט"א ראש מכון הסת"ם הספרדי "יד רפאל", כבר נפוצים ומוכרים, ומשמשים ספרי יסוד לפסיקת הלכה לכל סופר מתחיל ומו"ץ ותיק, ובלעדיהם לא ירים איש את ידו ואת קולמוסו בכתיבת סת"ם, ואין צורך לערוך להם היכרות במדורנו זה.

בעוד החלק הראשון עסק בעיקרו בדינים היסודיים של כתיבת סת"ם, והחלקים ב' וג' דנים בצורת האותיות והטעויות בהם, החלק החדש **חלק ד'** סובב הולך בדיני השמות הקדושים והטעויות בהם, כללים במחיקת השמות הקדושים (בפרקים ד' ה' ו'), כל השינויים והטעויות בשמות הקדושים - לכל שם באופן נפרד להקל על החיפוש (בפרק י"ב), דיני דיבוקים באותיות השם (בפרק י"ג), קונטרס שמות קודש וחול (בפרק י"ד) ועוד.

הספר שלפנינו אע"פ שמיועד הוא בעיקר לסופרי סת"ם, הגהמ"ח שליט"א הקדיש פרק שלם (פרק יו"ד) הנחוץ וחשוב **לכל תלמיד חכם** לדעת מה להשיב לשואלים, ולהזהירם מבזיון השמות הקדושים פרק זה הינו מעניין במיוחד, ומלא בשאלות אקטואליות שנשאלו הלכה למעשה, בדיני שמות הקודש שנכתבו על דברים שונים, לדוגמא: שם שנכתב על כוס קידוש, על קופת צדקה, על טלית ומטפחות לספר תורה, על מפה לכסוי חלות, על מטבעות כסף, על חודי דפים של ספר, על טבעת, על קירות בית הכנסת, על לוח מודעות, על פרוכת של ארון הקודש, על מצבת קבר, על אבק שמשות המכונית, על לוח בית הספר והת"ת.

כמו כן מציין המחבר מקרים שכיחים ומגוונים בהם באים שמות הקדש לידי בזיון, ושיש להמנע מכך. כגון הדפסת שמות הקודש בעלונים ובברכת אשר יצר על פתקים. כך גם בכרטיסים של חברות מוניות שמדפיסים מאחוריהם תפלת הדרך. לוחות שנה, בעלי שמחות המחלקים מזכרות, כריכות סידורים. נדון כמעט הכרחי

בדורנו: שם הנמצא על מסך מחשב, פלאפון, מצלמה, המוקלט בדיסק ועוד. הספר מלא מפסקיו הבהירים של **מרן ראש הישיבה שליט"א**, והסכמותיו על פסקיו של ההמ"ח. בסוף הספר ישנו מפתח מפורט לכל הדינים, ומפתח לפי סדר הא"ב לכל הענינים שנדונו בספר. וכן ביבליוגרפיה לכל שמות הפוסקים, ותולדות חייהם בקצרה. הספר מכיל 712 עמודים. מחיר הספר 70 ש.

דרשני

כשמו כן הוא, ספר מלא וגדוש בדרושים מתוקים, קצרים וקולעים, בשפה נעימה ברורה וקולחת, המתאימה לבני דורנו, משולב במשלים ומעשיות עם מסרים חדים. ובאמת ניתן להתרשם מהספר, כי מכל דבר הרב המחבר הבחור היקר ר' **דוד עזרי** הי"ו מפיק ממנו לקח טוב ומוסר יקר, כך לדוגמא עם פתיחת הספר כותב ההמ"ח תחת הכותרת "אקדמות מילין" כי התבונן מדוע צריך הקדמה? ומכך יש ללמוד כי לכל דבר צריך הכנה וכו'. ע"ש בדבריו הנפלאים. גם ההקדמה שיחת מוסר היא בפני עצמה בה מגולל המחבר על הדרך בעבודת ה' שלמד מחיבור הספר. הספר מלא מדברי חז"ל וגדולי ישראל ומשיחותיהם של רבני הישיבה שליט"א. כעת יצא ח"א על בראשית שמות, ובע"ה עוד היד נטויה.

מפי המלך

"בשעת המפזרים כנס" - פסקיו הבהירים של מרן שליט"א הפזורים בעשרות ספרים ובמאות גליוני "אור תורה", אמנם ידועים בחלקם, אך דא עקא שאין הם ידועים במקורותיהם, המקומות בהם מרן שליט"א הרחיב את הדבור בנושא, ומתוך כך מקשים עד"ק קושיות שאין בהם ממש, ואין יורדים לסוף דעתו. וגם יש הלכות שכתבם מו"ר בהגהותיו לספרים שאינם מצויים כ"כ, ועל כן אין דעתו ידועה בהם. ידידנו הנעלה הרה"ג רבי **פזי חדאד** שליט"א, אזר כגבר חלציו ואסף את רובי פסקיו של רבנו שליט"א מכל מקומות פזוריהם, וקבצם כעמיר גורנה על סדר הש"ע פסקי הלכה עם מקורותיהם בפרוטרוט, והוציאם לאור בקונטרס "**מפי המלך**" כי יצאו הפסקים מפי מרן מלכא גאון עוזנו שליט"א. הקונטרס עבר את הגהתו המדוקדקת של מרן עטרת ראשנו שליט"א, שעבר על פני כל הקונטרס ותיקן והוסיף לפי הצורך. וכתב לו בהסכמתו הנלהבת: "... וזה יועיל גם לי להקל מעלי טורח החיפוש, וגם יועיל לרבים האוהבים להקשות ולפלפל, והם בבחינת "אוהב לטעון ושונא לפרוק", כי ד"ת עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ואם היו רואים במקומות שהארכתי לבאר ולהסביר אולי תנוח דעתם..." ניתן להשיג בטלפון: 02-5382350. ובפלאפון: 0504176510.

"והיו עיניך רואות את מוריר"

מרן ראש הישיבה שליט"א בביקורו בארה"ב

**בקריאת תיקון חצות
בהיכל הישיבה**

**בסעודת
ה"מימונה" עם
הראשל"צ מרן הרב
עמאר שליט"א
באשדוד**

בית יעקב "ותתפלל הנה" בני ברק שע"י מוסדות ישיבת "כסא רחמים"

כשהניצן קטן, על בסיס חזק נשען, בעודו רך בגן, עתידו לגזע איתן.

**שמחים אנו לבשר
כי נותרו מס' מקומות
בגן לגילאי 3-4
המוכר והידוע בחינוך
הטהור לבנות ישראל**

לפרטים והרשמה: 040-4114483

בשורה משמחת!

הגענו להסדר עם צלם מהשורה הראשונה
לצילום חתונות לבוגרי הישיבה,
תמונות מקצועיות ומיוחדות ברמה שלא
הכרתם!

ההתמחות מיוחדות לציבור החרדי,
צלם+ צלמת + וידאו במחיר מיוחד:
4,800 ש"ח במקום 6,300 ש"ח
רק לבוגרי הישיבה!
המלצות בשפע!

לפרטים:

053-3125405

שהשמה במעוננו

ברכת סימן טוב להולדת הבן

הרב טאומה נעים
 טאיט"א - אור יהודה

הרב ישעיה מאזל
 טאיט"א - ב"ב

הרב בני רביב
 טאיט"א - רחובות

הרב דניאל חן
 טאיט"א - ב"ב

הרב ירון ביראן
 טאיט"א - ב"ב

הרב דיון חדאד
 טאיט"א - באר שבע

הרב עמרם ביטון
 טאיט"א - ב"ב

הרב משה נחום
 טאיט"א - ב"ב

הרב טל זצדון
 טאיט"א - צפת

הרב
 אפרים טרפאטי
 טאיט"א - ב"ב

הרב מאיר טמקון
 חניה טאיט"א - ב"ב

הרב פלי חדאד
 טאיט"א - ירושלים

הרב טאומה דהן
 טאיט"א - ב"ב

הרב טאומה זינר
 טאיט"א - ב"ב

ברכת מזל טוב להולדת הבת

הרב משה קטיה
 טאיט"א - ב"ב

הרב טאומה דרעי
 טאיט"א - נתיבות

הרב אהוד מואלי
 טאיט"א - ב"ב

הרב משה פורטמאן
 טאיט"א - חולון

הרב יוסף דהן
 טאיט"א - אקד

הרב אמןון אליה
 טאיט"א - ב"ב

הרב מיכאל וואן
 טאיט"א - נתיבות

הרב מיטאל דהן
 טאיט"א - ירושלים

להולדת התאמות

הרב דביר חניה
 טאיט"א - נתיבות

להולדת הנכד

הרב רמי חדאד
 טאיט"א - ב"ב ראש
 כו"ל אור זרוע ראש
 העין

הרב ישראל חדאד
 טאיט"א - באר שבע

ברכות מאליפות לבר המצוה

הרב אמןון אליה
 טאיט"א - ב"ב

הרב ארז מאכאן
 טאיט"א - ב"ב

ברכת

מז"ט לנישואין

רבי מיכאל זעליאן
 טאיט"א - נתיבות

רבי אברהם אבט
 טאיט"א - ב"ב

רבי משה חדאד
 טאיט"א - ב"ב

רבי יוסף אלוני
 טאיט"א - ב"ב

רבי יאיר דוד
 טאיט"א - ב"ב

רבי אפרים כהר
 טאיט"א - ב"ב

רבי ישראל זצדון
 טאיט"א - נתיבות

רבי יעקב יצחק
 דהן טאיט"א - ב"ב

לנישואי הבן

הרב נסים חדאד
 טאיט"א - מעזאיש

לנישואי הבת

הרב מאיר סרוסי
 טאיט"א - ב"ב
 מחנך בת"ת "איש
 מצא"ח"

הרב יוסף דהן
 טאיט"א - אטדוד

הקרן להפצת ספרי מרן ראש הישיבה
הגאון הנאמ"ן שליט"א נר"ו
שעל ידי מערכת "קול נאמ"ן" - 0545417667

**מכירת ספרי
מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א
בכל רחבי הארץ**

לבדיקת נציג המכירה באזור מגורכם ולהזמנת ספרים

השאירו הודעה למנהל המערכת

במערכת קול נאמ"ן 0545417667 ע"י הקשה על *2

או למענה אנושי בטלפון 0548531512

או במייל Z0583218900@Gmail.com

ניתן להשיג חבילת קניה של ספרים בסבסוד ע"י הקרן בסך 200 ₪
החבילה כוללת את הספרים: מקור נאמ"ן, בית נאמ"ן, ה' נסי - ענייני חג
הפסח, סנסן ליאיר – ענייני חג הפורים, דרכי העיון, אסף המזכיר.

כמו כן ניתן לתרום להפצת הספרים בבתי כנסיות ולכוללים

להצלחת, לרפואת, ולעילוי נשמת.

דרך הנ"ל או דרך רכזי הערים

להצעות הערות וכדומה ניתן לפנות למנהלי הקרן בדרכים הנ"ל.

בברכת יגדיל תורה ויאדיר מערכת קול נאמ"ן.

חלום הופך למציאות! גם אתה יכול!

פרויקט "הדר עמנואל" דירות מפוארות בבנין

- 3 חדרים (80 מטר בערך) מחיר 580,000 ש"ח עד 610,000 ש"ח
- 4 חדרים (100 מטר בערך) מחיר 650,000 ש"ח עד 710,000 ש"ח
- דירת גן 5 חדרים מחיר 800,000 ש"ח עד 870,000 ש"ח
- דירת פנטהוז 5 חדרים וגג 900,000 ש"ח.
- המחירים משתנים לפי גודל המרפסות ועוד.

פרויקט "רמת עמנואל" קוטג'ים דירת גן + חצר בגודל 250 מטר

- קוטג'ים - דירות גן + חצר בגודל 250 מטר
- קוטג' 3 חדרים 700,000 ש"ח
- כל חדר נוסף 100,000 ש"ח

כמה מעלות למקום עלינו:

- תחבורה ציבורית למרכזי הערים החרדיות בכל שעות היום.
- איזורי תעשייה.
- איזור תעשייה חדש.
- מפעלי הייטק.
- ישיבת "כסא רחמים - עמנואל" בראשות ראש הישיבה הרה"ג מרדכי מאזוז שליט"א ובהכוונת הגאון מרן ראש הישיבה שליט"א.
- ת"ת בהנהלת הרב ציון לוי שליט"א.
- כולל אברכים בראשות הרה"ג יהודע גדסי שליט"א.
- ועוד מעלות רבות וטובות.

**לפרטים נוספים
ותרשימים מסודרים
אורי: 054-8463584
או 050-8743584
איימל: kise823@gmail.com**

נדפס בסיוע

האחים המבורכים: **שימו, צבי, ינון וכמוס עמאר**
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת אמם מרת **כנפיטה** עמאר ע"ה.

וכן האחים המבורכים: **מכלוף, יום טוב, אשר וזאן**
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולחיי אמם מרת **מזיאנה** מב"ת.

ולעילוי נשמת המנוח הנכבד והיקר
אוהב תורה ולומדיה, אהב את הבריות, איש אמת,
בעל צדקות אשר זכה להיות מבוגי הארץ ומיישביה
שאל בר דוד ושושנה לבית עשוש ז"ל תנצב"ה
הוקדש ע"י אשתו בניו ובנותיו

יה"ר שיתמלאו כל משאלות לבם לטובה, ובכל אשר יפנו ישכילו, וכל
אשר יעשו יצליחו, ויזכו לעושר ואושר וכבוד, בריאות איתנה ונהורא
מעליא, אורך ימים ושנות חיים. אמן

בחסות:

מאיה גיהול תרואה ושדותים 1995 בע"מ

